

Bertsio elektroniko honen jatorria: Bizkaiko Foru Aldundia:
Idazlan guztiak, Frai Bartolome Santa Teresa (Julen Urkizaren eta
Luis Baraiazzarraren edizioa), Euskaltzaindia / Bizkaiko Foru Aldundia, 2000.

Klasikoen Gordailuan:
<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/F/FraiOgetabost.htm>

JANGOIKUAREN LEGEKO LELENGO BOST AGINDUBEN OGETA BOST LEZINOE TA SERMOE BAT

Frai Bartolome de Santa Teresa

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira,
eta, Jabetasun Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak
bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

BIZKAI GUZTIZ NOBLE TA GUZTIZ LEIJALEKO KURA JAUNAI

Kura jaunak

Errazoe guztiagaz eskatuten dau euroen meseden eikuzun altubak eta santubak, nik borondate osuagaz eta bijotz pinagaz amar mandamentuben lelengo parteko dotrinak euroen ebanjelijoko zelo egijazkuari ta agirijari oprezidutia geure Bizkai guztiz noblia ta guztiz leijala bada Europa osuan ta arutzago bere pama andikua bai gobernuban, bai eutsi-indartsuban, bai peliadaan, bai iraun-onian, bai asmo-biarrian, bai jakiturijan ta bai leijaltasunian, oraindino argijago, ikusgarrijago ta erabagijago da kristandadian, Elexako egitaden osotasunian, oitura santubetan, pedeko sinistute egijazkuan, lege santubaren erakustian ta bizkaitarrak eurenez leez gauza onerako, zuzenerako, errukiorrerako ta maiteena errazuazkorako daukeen jaijokera ta bijotz prestian ta zabalian.

Santijagok, san Pablok eta areen ondorengo obispo santubak zorijonian geure gurasuai ekarri eutseen Jangoikuaren ta Jesukristoren sinistute egijaz kua ; gaurko egunian gordeetan da España bazterreko Bizkai guztiz noblian lelengo egunian sartu zan baixen zuzena, argitsuba, eutsija, bizija ta obra ongina. Bizkai ditzoso onetan ez dau sekula illuneko agintarijak atzi txaarra erinda, praturik batu. Ez dau geure erri nobleetan inos oinagaz luurrik berotu ez judeguk, ez morok, ez sinistute-barririk, ez burubagako-elexadunek, ez jakitun-deskuidotarrek ta ezda, juizijo oneko askoren eixijan, Jangoiko-askodunek bere. Munduko baztar gitxik buruba jasota esan leije bizkaijak leez ainbeste gizaalditan illundu bagarik, lausotu bagarik ta naastau bagarik beti eutsijaz, beti zietz, beti zintzoro, beti bardin ta beti garbiro gorde dabeela Jangoiko bakarraren ta Jesukristo geure Jaunaren pede santuba.

Geure Bizkai pamaubaren illargi beteko argi une guztiz altu onek euroen mesedeetan dauka, jaunak, bere arrimuba, edertasuna, sendogarrija, aurrerabidia ta atseena. Eurok jasoten dabee geure kristandadeko obra grazijazko au. Eurok janarija emoten deutsee Jangoikuaren berbiagaz Jesukristoren bijotzeko ardi aldra oni. Eurok erakusten deutsee Jangoikuari, proximuari ta noberari zor deutseena. Eurok zaintu ta gordeetan dabee otso gaistuetati. Eurok osatuten ditubee pekatubaren sarniagaz gaixotuten dirianak, irakoiten ditubee jausijak, aurreratuten ditubee zutinik dagozanak, gogo biztuten ditubee guztiak ta eruatzen ditube beti ondo izateko zeruko bizitzara.

Nire poz eta ondrarik andijena izango litzaateke, jaunak, euroen mesedioi daukeen eikuzun altuban, jangoikozkuan ta pisutsuban zelanbit lagundutia. Neke guztiagaz aaztuko nintzaateke, ditxa au jadiistiagaiti. Txito zorijonian salduko nituke neure indarrak, jakite puskia ta alegin gogozkua euroen mesedeen ondra jasuaeren apur bategaz geratutia gaiti. Nire borondate onak ta entendimentu laburrak lelengo argitara etaraten daben prutuba da amar mo Mandamentuben lelengo partia, ogeta bost lezinoetan zabaldua, sermoe bat erdijan dabeela. Ta onek eskintzen deutseedaz oan euroen mesedioi, mandamentuben bigarren partia, sakramentuben ta kreduaren lezinoiak zerbait geijagogaz laster etarateko ustian geratuta. Ojala, nire desuia egjazkua dan leez, euroen jakiturija altubaren ondo eixikuak balira oneek! Artu beije bada, jaunak, nire bijotz zintzuak eta samurrak euroen mesedioi egiten deutseen neke labur au. Begiratu beijue ez onen balijo txikijari, ezpada gustoz eskintzen dabenaren borondate pinari, zeñegaz eukiko daben neurribagako poza euroen kapillau humilde ta prestu.

Prai Bartolome Santa Teresak

IRAKURLIARENZAT

Liburubak poz geijagogaz erosi ta irakurri ditezan, euren asieraan imi[ni] oi jakuez lora andi batzuk *irakurliarengat*. Onako asierai begiratu-ten bajakue (Kebedo batenak itxi ezkerro), liburu guztiak dira onak edo oneenak. Alperrik gero mundu guztiak diadar egingo dau liburu a gati: bapere gauza ez dala edo irakurtia merezietan ez dabela; asierako berbetan txito guztizkua izango da. Esaten dotsut bada, *irakurlia*, bene benetan neuri au jazo dakidan ez dodala gura. Neuk argitara etaratako liburuba txarra dala esatia etxat niri tokeetan. Baña ona dala bere ez dot esango. Esango dot geure euskeraan oraindino onetarikok urten ez dabela. Esango dot palta asko daukazala. Esango dot obatu leijala. Esango dot Kipuz-erri askotarako bere ez dala. Ta dinot mandamentuben bigarren partia, sakramentuben ta kreduaren dotrinak ta beste sermoe gauza batzuk argitara etarateko txito nai neukiala lelengo onen paltaak ezautia. Ez neuk asko ikusten ez deusadazalako, ezpada bestiak zein paltaaz eukiko dabeen ez dakidalako. Dotrinak laburrak badira, luzatuko nituke. Berbeeta astuna badauka, arinduko neuskijo. Arina badauka, pisu geijago emon bere bai. Kipuz aire bategaz oba balitz, a bere emongo neuskijo, guztiz ondo ez arren. Enpin, edozein bere modutara jirau lei esku betan dauan arti-artian, baleki batek guztien edo geijenek gustua zein dan. Klaru gauzia esatiarren (bada ez da etara jakitunai erakusteko, ezpada jakitunak dakijena ez dakijenai euskeraz erreztuago erakutsi daijue) ta Bizkaiko berbeetiari daukan indarra emotiarren, letra batzuk doblautia imini dira, gainian erraijagaz baño obeto eixita. Gauza onik badauka, Jangoikuari eskerrak emon; bapere ezpadauka, inori bere ez. Agur.

JANGOIKUAREN LEGEKO MANDAMENTUBEN ASIERARAKO LEZINOIA

zeñetan erakusten dan
dotrinia ikasteko dauan preminia.

Munduba galduta dauana ta ya inok irau ezin dabena Eskritura Sagradubak leku askotan esango ezpaleusku bere, geuk sarri esaten dogun gauzia da, neure entzula onak. Geuk esaten dogu kasik isildu bagarik kristinauben artian dauala pede txarra, konpijantza gitxi, kodizija asko, malezija andija, munduko gauzeen amodijo itsuba, inoren gauzeen inbidija, alkar ikusi ezina, panparrerija, banidadia, okasinoiak, entzute txarra, murmurazinoia, neurribagako desonestidadia, pekatubaren bildurrizeza ta konzienzija arinonak. Gatx oneek eta geijago kristinauben artian ugari dagozana guztiok autor doguna da. Ya esan ginai Dabid erregiagaz, jente guztia bide zuzenetati apartau dala ta gauza ona egin gura dabeni inor bere ez dauala. Edo san Juan Ebanjelistiagaz, mundu guztia malezijaren ta gatzaren gañian iminita dauala.

Oh, zeinbat estimauko litzaatekian gatx oneek erremedijetia! Ta menturaz ez da askok uste dabene baisen obra gatxa mundubaren erremedijetia. Bakotxak beretzako ona dan moduban, edolabere erremedijau lei. Baña onetarako, ezautu biar dau kristinaubak lelengo, zegaiti daukan edo zetati jatorkon mundubari ain itxura ezaña ta errukarrija. Ta au da dotrina onetan lelengo erakutsiko dodana; ta gero esango da, zelan erremedijau leijan bakotxak berari tokeetan jakona.

I.

Exodoko liburuban Espiritu Santubari entzuten deitsadazan berba batzuk irakurten ditudan guztian, neure entzula onak, ikara egiten deust bijotzak. Irugarren ta laugarren belauneraño, dino Jangoikuak, kastigauko ditubala gurasuak umeen kontra egiten dituben pekatubak. Gurasuak umeen kontra egiten dituben pekatubetati andijena dala deitxat, kristinaubak, guztiz engañetan ezipanas, umiak dongaro aztia. Seme alabak

lotsa txarragaz, libertade andijagaz, banidade osuagaz, dotrina on bagarik, Jangoikuaren bildur santuba bagarik mundubarentzat ta munduko aixe paltsuarentzat aztia da guraso batek Jangoikuaren aurrian eukiko dabene kargu ikaragarrija. Ta gurasorik geijenak, guztiak ez esatirren, dirian leez gauza onetan ardura bagakuak, ara emen zelan dauan beti oñian Jangoikuak ainbeste gorroto deitsan pekatuba, zeñegati dinuan irugarren ta laugarren belauneraino kastigauko ditubala geure gurasuen pekatubak. Ta onako gurasuen pekatubak beti diraubene leez, Jangoikuaren kastigubak bere badirau gure kontra. Izan leiteke, bada, gurasuak lotsa bagarik ta Jangoikuaren bildur santuba bagarik seme alabak azten dituben artian, mundubak daukan baisen itxura ezaina ta galduba eukitea. Ara emen munduko gatxene asiera bat.

Oraindino esan lei Jeremias propeta santubagaz pensamentu on baten paltiak daukala mundu guztia galduta. Bakotxak bere artian ondo pensauko balitu gauzaak, erremedijauta leokiala munduba. Egija esateko gizon ta emakume guztiak pensauko balebee ondo ta sarri zer dirian, zetati dirian, nor gaiti dirian, zetaraño dirian ta zetan parauko dirian, ez leuke egiten dabene beste zaata munduban egingo ta ez leuke egiten dabene beste zeregin, sentimentu ta zeresan emongo. Pensamentu on baten paltiak apartetan ditu kristinaubak bide zuzenetati ta ekarten ditu luurreko gauzeetan euren gogo, amodijo ta desio guztia imintera. Ta ara emen beste sustrai bat mundu ko jentia beti naastauta, okertuta, sosigu bagarik ta alkarregaz bat egin bagarik, zer eiten dabene ta nora duazan ez dakijene inurri pilo bat leez bizi izateko. Ara emen asiera bi, sustrai andijak daukeezanak ta munduba dauan oñian eukiteko asko dirianak. Seme alabene aziera txarra ta zer garian ondo ez pensetia. Oneek erremedijetan ez dirian artian, ez da munduba asko onduko.

Baña oraindino beste gauza bat deitxat, neure entzula onak, dala munduko bake txarrari, bizi izateko nekiari, arimako kezkiari ta larriari, gorputzaren penai, nasaitasunari, usadijo gaistuari ta illteko peniari lekuri geijen egiten deuseena. Au da, kristinau izaten ez jakitia. Kristinau asko dagoz, baña ez dakije geijenak zer dan kristinau izatia. Ez dakijez natura-leziak, errazoiak eta Jangoikuak imini deuseezan obligazinoiak; ez dakijezan artian, kunplidu ezin leije ta bakotxak bere obligazinoiagaz kunpliduten ez dabene artian, munduba leengo bestian egongo da; edo gero baño gero txarrago izango da. Alperrik da intenzinoe ona ta desio ona eukitia. Ez dakijene deskuiduan baño azertau ezin lei ta gaurko egunian kasurik gitxiene egiten jakon gauzia da kristinaubaren obligazinoiak ikastia. Mundubaren usadijo paltsuak eta lege zorigestokuak zortzi amar urte-

ko umiak bere bakijez; baña kristinaubaren obligazinoiak eskolau andijak bere askok ez. Ez dau inok kansau gura Jangoikuari, proximuari ta bere burubari zer zor deutsan jakiten. Ez dau inok dendatu gura, Jangoikuak geugaiti zer egin daben ta zer egiten daben ta geuri zer aginduten doskun ikasten.

Berba baten, neure kristinaubaak, ez dau inok ardurarik iminten dotrinia biar dan moduban ikasteko. Dotrinia biar dan moduban ez daki-jenak Jangoikua serbidu ezin lei. Jangoikua serbietan ez dan artian, munduba leen dauan baisen ezaina, okerra ta naastaba egongo da. Jangoikua serbietan ez dan artian, geure bizitzaak izango dira penazkuak, atseka-bazkuak, priisazkuak, gusto bagakuak, sosigu bagakuak, sugia leez luurreko gauzeetan tatarraska ta arrastaka gabizanak. Jangoikua serbietan ez dogun artian, geure arimaak egongo dira pekatuz naastaut, ilunduta, loituta diabruden aginduban; geure erijotzia izango da estuba, larrija ta ikaragarrija; ta geure betiko despeida, despeida bagakua, inpernuko suba. Au da dotriniaren paltiak kristinaubari ekarten deutsan prutu mingotxa. Au guztiau Espiritu Santuabak sarri predikeetan dosku. Orregaiti bada, neure entzula onak, dago txito premia andija dotrinia ondo ikasteko. Gauza onetan kristinauben artian dauan paltia ta dotrinia ondo jakin ezak dakazan negargarriak esan ezin leiz.

II.

Jangoikuak beti erakutsi dosku gizonaren entendimentuba berez laburra dana zeruko misterijuak ezaututeko. Beraren Majestadia etorri da guri zerurako bidiak erakustera. Adan, lelengo geure gurasuari Jangoikuak berak erakutsi eutsan inozenzijako estaduban beti ditzoso izateko asko eban dotrinia. Naturelezian legian patriarka santubai erakutsi eutseezan Jangoikuak, jazo baño askozaz leenago, guk oan entzuten ditugun ta sinistuten ditugun pedeko gauzaak. Moisen legiak iraun eban artian, denporarik denporara bialduten eutseezan Jangoikuak isrraeltarrei propeta santubak, bere legia ta dotrinia erakusteko. Jesukristo geure Jauna etorri bazan zeruti mundura, Aita Eternuak bialdu eban. Ta zetarako? Munduko gizon eta emakume guztiai zer sinistu biar dabeen, zer egin biar dabeen, zer eskatu biar dabeen ta zer errezibidu biar dabeen erakusteko. Apostoluben, obispo ta kura jaunen kargubeetati andijen bat edo bakarra da kristinau pielei dotrina egijazkua ta zerurako bide zuzena erakustia. Esan lei kristinaubak, Jangoikuak Eskritura sagraduban esaten doskunari

ta Elesa Ama santiaren legia begiratu ezkerro, Elesa gizonen zereginik andijena dala kristinaubei dotrinia erakustia. Lekuban lekuban berba gogorrekin zamaituten gaitu Jangoikuak ta pena andijekin Elesiak gauza onetan koroedunok egiten ditugun paltaak gaiti. Zegaiti au guztiau? Ez beste gauza gaiti, neure kristinaubak, ezpada Jangoiko onak eta bere Esposa Elesa Ama santiak ezaututen dabeelako dotriniaren paltiak dakazan negargarriak ze andijak dirian.

Ene Erlijinoe sagraduba, Jangoikuaren ta Elesa Ama santiaren intenzinoiari ta espiritubari jarraituta, ez da kontenteetan orazinoiagaz, penitentziazagaz ta beste piedadezko ta karidadezko obra onekin kristandadiari lagundubagaz. Ezaututen dau dotriniaren paltia dala munduko gatx askoren ta nekez erremedijetan dirianen sustrai indartsuba. Ta alegin guztiagaz lagunduteko kristinau pielei ta kura jaunei dotriniaren paltia erremedijetan, aginduten dau ene Erlijinoe sagradubak; domeeketako arratsalde guztietan prediketako ordu erdijan pulpitoti dotrinia, geure komentubetako eleseetara datozen kristinaubei, desiertubez osterantzeko guztietan.

Gauza jakina da, neure entzula onak, dotrinia ondo dakijenak daukala Jangoikuaren ezaubera geijago. Ta zeinbat Jangoikuaren ezaubera geijago daukan kristinaubak, ainbat dago urrinago pekatubeetati ta kondenetako bideti. Bada, jakin ezkerro ondo Jangoikuak geugaiti egin dituban amodijozko obraak; Jangoikuak geugaz daukan ontasuna, pinezia ta pazientzija; geuri zeruko Erreñuba emoteko daukan desio bizija; Jesus geure Salbadore maitiak bere jaijotzan, bizitzan, pasinoian, erijotzan ta altarako sakramentu santuban erakusten doskun biguntasuna, humildadia ta karino laarregija; jakin ezkerro kristinaubak bere ezereza, miserija ta argaltasuna; berba egingo badau, pausu egingo badau, arnasa artuko badau ta biziko bada, popuertza Jangoikuaren grazija ta sokorruba biar dabena; erremedijo bagarik ill bia[r]ko dabena; erijotzako ordu estuban bere bizi guztiko pensamentu, berba ta obren kontu zuzena ta gogorra artuko deutseena; oncentzako zeruba ta dongentzako inpernuba dauana, dinot neure entzula onak, kristinaubak ondo jakin ezkerro ta ezautu ezkerro dotrinako egija oneek, nor azartuko litzaateke pekatu egiten, bertan illgo dan edo ez ez dakijela?

Onezaz ostian, dotrinia biar dan moduban ez dakijena beti dago pekatu mortalien. Nai izan arren, ondo konpesau bere ezin leiteke, zelan ez dakijelako. Inok asolbidu bere ezin lei ta salbau bere ezin leiteke. Dotrinia ondo ez dakijenak pekatu eitia zer dan ez daki. Bera da lelengo pekatuban jausten dana ta nekezeen jagiten dana edo sekula jagiten ez

dana, pekatubaren ezaintasuna, pekatubaren kaltiak, Jangoikuari egin deustan injurija ta pekatuti jagiteko zer biar dan ez dakijelako. Dotriniaren paltaz dira konpesinoe paltsuetati geijenak. Dotriniaren paltaz dagoz kristinaubak engañauta, itsututa, zerura zuzen duazalakuan, inpernurako bideti pausu bat bere uts egiten ez dabeela.

Ta ez dauka inok zetan pensau kristinaubak bakijela salbeetako duin dotrina. Geijen dakijenari bapere sobreetan etxako; ta palta dabeenak milla bidar geijago dira, popuertzakua dakijeena baño. Aitageuria, abemarija, kredua, mandamentubak, nipekatarija, neure Jesukristo jaun, salbia, sakramentubak ta beste onako umetan ozta buruz ikasi zian orazinoe batzuk aoz esatia ez da biar dan moduban dotrinia jakitia. Umeentzako popuertzakua da orazinoe areek buruz ikastia, baña nausijentzako ez da asko buruz jakitia, maisu askok esaten dabeen leez. Aitu biar dabee ta jakin biar dabee berba areek zer esan gura dabeen ta zetarako dirian, itandu ezker, edozeini kontu emoteko tertzijuan. Ta zeinbat kristinau dira au egingo leukeenak? Atrebietan nas esaten: ezda erdijak bere.

Imini daigun exenplu bat ta ez gitxitan jazoten dana. Kristinaurik geijenak aoz esango ditubee ondo konpeseetako bost gauzaak. Esaminia, doloria, proposituba... Ta aituten ditubee zer dirian? Bakijee zer dan doloria edo damuba? Bakijee zer biar dan damuba eukiteko? Bakijee damubaren paltaz konpesinoia zetan geratuten dan? Bakijee damuba jadiisteko zelan prestatu biar dabeen? Bakije proposituba zer dan? ze premina andikua dan? Eukiteko zer egin biar dan? ta egijazkua danian ariman zer egiten daben propositubak? Bigarrena doloria, irugarrena proposituba; aoz esaten guztiak edo geijenak dakije, baña zer esaten dabeen ta esaten dabeena aituten erdijak bere ez.

Gauza jakina da bada, neure kristinaubak, dotriniaren paltiak mundubari itxura txaarra emoten deustala ta ikasiko balitu kristinaubak bere obligazinoiak ondo, mundurako ta eternidaderako gatx asko erremedijauko litzaatekiala. Dendatu gaitezana bada, kristinaubak, dotrinia ikastera ta ikasteko jua gaitezana erakusten dan lekura. Eskatu daijogun Jangoikuari bere berba santuba entzuteko ta arimeetan gordeetako grazija. Amen.

JANGOIKUAREN LEGEKO MA[N]DAMENTUBEN ASIERARAKO BIGARREN LEZINOIA

zeñetan erakusten dan
mundubaren asieria, gizonaren noblezia ta kristandadiaren balijua.

Jangoikuak geu gaiti egin dituban obraak euki biar ditu kristinaubak beti begijen aurrian, bere obligazinoiak ikasteko. Eurak dira geure biotzetan Jangoikuaren errespetua ta amodijua onduen iminten dabeenak. Andi andika, edo salto saltoka leez esango dotsut bada, kristinaubak, dotrina onetan: *Mundubaren asieria, geure izatiaren noblezia ta kristandadiaren balijua.*

I.

San Pablo apostolubak esan ezker munduko gauzei begiratuta ezautzen diriala zerukuak, txito gauza biarrekua da mundubaren asierako obra arrigarrija kristinaubak jakitia. Onetarako sinistu biar dogu, neure kristinaubak, oan zazpi milla ta sei urte artian (Elesiaren kontubari jarraituta), ez euala kriaturaren errasturik Jangoikuaren entendimentuti kanpora. Jangoikua bera euan bakarrik beragan ta beste gauzarik ezer bere ez euan. Jangoikuak ezer bere ezeti etara zituban bere birtute edo nai bategaz zerubak eta luurrak, eta zeruban eta luurrian agiri dirian ta agiri ez dirian gauza guztiak.

Lelengo egunian edo instantian egin eban Jangoikuak argija ta apartau eban ilunaganik; imini eutsan argijari egunaren izena ta ilunari gabarena. Bigarren egunian edo instantian egin zituban zerubak ta apartau zituban zeru gañeko urak zerupeekuetati. Irugarren egunian edo instantian batu zituban Jangoikuak zerupeeko urak guztiak leku batera ta agertu eban liorra. Liorrari imini eutsan luurraren izena ta urak egozanari itxasuarena. Ta egun atan egin zituban luurreko arbola ta bedar jenero guztiak. Laugarren egunian edo instantian egin zituban Jangoikuak euzkija, ilargija ta izarrak ta imini eutseezan euren ibilerako legiak, egunak, illak eta urtiak neurtuteko.

Euzkija egunari argi egiteko ta ilargija gaberako. Bostgarren egunian edo instantian egin zituban Jangoikuak uretako arrain jenero guztiak ta egaan dabizan txori jenero guztiak. Ta emon eutseen Jangoikuak onci guztioi, baita arbola ta bedarra bere, euren erikuak sortuteko edo ondorengetara azija iragoteko birtutia, beti munduban iraun daijen jenero guztiak. Ta bedeinkatu zituban Jangoikuak guztiak esanagaz: *Azi zaitte ta geitu zaitte*.

Seigarren egunian edo instantian egin zituban Jangoikuak luurreko alemanija guztiak ta emon eutseen arei bere birtutia euretaikuak sortuteko. Aingerubak zein egunetan kriadu zituban Jangoikuak ez dabee Elesako erakusla guztiak bardin esaten. Baña pedeko gauzia da Jangoikuak mundubaren asieran ezer bere ezeti egindako espirituzko kriaturaak dirala aingerubak. Areetati batzuk, san Migel aingeruba aurrerengo zala, obeidu eutseen Jangoikuari, errazoa zan leez, ta dira zeruban Jangoikua gozeetan dagozan aingerubak. Beste batzuk, Luziper aurrerengo zala, euren andiarajak arrotuta, soberbijaz beteta, ez eutseen Jangoikuari obeidu gura izan; ta Jangoikuak soberbijazko pekatuba à gaiti bota zituban inpernubetara ta dira ango diabrubak eta demoninuak.

Luurreko kriatura guztiak zuzen ta artez gordeetan ditubee, neure entzula onak, Jangoikuak imini eutseezan ordena, lege ta egite edo izate modubak. Alemanijaak, arrañak, txorijak, zerubak, luurak eta luurreko gauza guztiak dagoz beti pirme, Jangoikuari obeiduten deutseela ta Jangoikuaren anditasuna, jakiturija ta probidenzija prediketetan dabeela. Au da kristinaubak beti goguan euki biar dabena. Arrimutubetaranoko guztiak Jangoikuari obeiduta, berak ez obeidutia. Oh, zelan lotsatuko dan Jangoikuaren aurrian pekatari errukarrija, beste guztiak euren moduban Jangoikua ziur serbiduta, berak serbidu ez dabelako!

II.

Seigarren egunian edo seigarren instantian egin eban Jangoikuak gizona. Pormau eban Jangoikuak luur zati bategaz gorputz bat; kriadu eban ezer bere ezeti espirituzko arima bat; imini eban luurragaz egin eban gorputz atan espirituzko arimia ta geratu zan Jangoikuaren etxurara egindako gizona, zeini deritxon *Adan*. Au da leleno gizona, leleno gurasua ta munduko gizon eta emakume guztiak moduren baten izatia zor deutseena. Jangoikuak berak, leleno dotrinan esan zan leez, Adani emon eutsan zeruko gauzeen ezauberia, entendimentu argija, borondate leijala ta zuzena, ta beti ditxoso izateko biar eban guztia. Itxi zituban Jangoikuak

Adanen eskubetan ta Adanentzat beste kriatura guztiak, alemanija, arrain, txori ta batez beste pruta jenero guztiak ta imini eban munduban inok euki leizan gusto, atsegin, ondasun ta ditxa guztien artian paradisuban. Adan bakarrik egon ez zein, bera lo eguala, etara eutsan Jangoikuak saijets azur bat, berari minik emon bagarik ta Adanen saijets azurragaz pormau eban Jangoikuak emakume baten gorputza. Kriadu eban arima bat ezer bere ezeti, imini eban gorputz atan ta pormau eban lelengo emakumia, zeini deritxon *Eba*. Lelengo emakumia ta leleno ama. Ta Eba bere imini eban paradisuban Adanegaz inozenzijako estadu ditxosuan ta zorijonekuan. Ara emen, neure kristinaubak, zelan izan zan geure leleno gurasuen asieria. Gizona da (ta bardin da emakumia) espirituzko arimia ta luurrezko gorputza bat egindako gauza bat. Gizona da aparteko pensamentubagaz Jangoikuak bere etxurara egin. Gizona da, Jangoikuaren atenzi- noe guztia daroiana. Jangoikuak beste kriatura guztiak egin zituban gizonarentzako ta itxi zituban gizonaren eskupian. Ta Adanek pekatu egin ez baleu, gaur bere alantxe egongo zian.

Gizonaren izatiari imini deutsa Jangoikuak bere naturaleziaren silluba. Gizonak bere entendimentubagaz igoten dau zeruraño, jasten da inpernubetaraño ta gorputza geldi daukala dabil pensamentubagaz mundu guztian beste kriaturak baño altubago. Izatia daukeen gauza guztiai begiratuten deutsee gizonak, guztiak esamineetan ditu banaan banaan ta ez da ezegaz bere sosegeetan, Jangoikua topau artian. Borondatiagaz ameeetan ditu urrineko gauza onak urrekuak leez ta kriatura guztien ontasuna ezautu arren, gosez dago Jangoikua bijotz guztiagaz ameeetan ez daben artian. Gomutiagaz iragotako giza aldiak ekarten ditu bere aurre- ra ta juizijuagaz etorkizunai begiratuten deutsee, jazotako gauzaak balira leez.

Gizonak asieria bauka beste kriaturaak leez, baña despeidarik ez dauka. Beste kriatura guztiak amaituta utsera biuruta bere, gizonaren gorputza ta arimia biziko dira eternidade guztian, irabazten dabeen leku- ban. Gizon baxotxa mundu guztiak baño geijago balijo dabena da; Jesukristo geure Jaunaren odolagaz ta erijotziagaz erosita dauana da; Jangoikua ezaututeko, Jangoikua ameeetako ta Jangoikua gozeetan zeru- ban eternidade guztian egoteko jaijo dana da. Gauza ona edo txarra, berak nai dabena egiteko libertadiagaz Jangoikuak pormau dabena da.

Zer geijago? Oraindino bauka gizonak gauza bat, beste kriaturak ez daukana. Au da, gaiski eginagaz garbatuteko kondezinoia. Ura, suba, aisia, luurra, arbolak eta arriak Jangoikuaren kriaturaak dira, baña ez deutsee Jangoikuak arei emon sentidurik, izatia baño. Alemanijai, arrainai ta txo-

rijai emon deutseez Jangoikuak, batari geijago ta bestiai gitxiago, izatia ta sentidubak; (naturalista itsubak ukatu arren) baña ez deutseez emon entendimentuba ta borondatia. Orregaiti, alemanijaak ez daukee ezaubera ta amodijo egijazkorik. Aingerubai emon eutsen Jangoikuak entendimentuba ta borondatia, baña ez eutseen Jangoikuak aingerubai emon ondo edo txaarto eginagaz garbatuteko libertadia. Orregaiti diabrubak, juizijoko egun artian kondenu bagarik egon balira bere, etxakuen garbatuko bein egin ebeen pekatuba. Ta zeruko aingerubak, juizijoko egun artian zeruban sartu ez balira bere, bein amau ebeen Jangoikua ametiari ez eutseen sekula itxiko. Bada, aingerubai etxakue emon ondo edo gaiski bein egina erremedijetako libertaderik. Baña gizonaren noblezia ta kondezinoiak guztien artian dira apartekuak. Gizonak, dino san Gregorijok, dauka izatia luurrak eta arrijak leez, sentidubak eta bizitzia alemanijaak leez, entendimentuba ta borondatia aingerubak leez. Ta onezaz ostian dauka gizonak gaiski egina erremedijetako, garbatuteko ta atzera biurtuteko libertadia, kriatura guztien artian batek bere ez daukana. Libertade onetan asten da obra oneen ta dongeen merezimentuba, legiaren nezesidadia, grazijaren preminia ta bakotxak zer egin biar daben jakin biarra. Ta ara emen ikusita, ze altuba ta zabala dan gizonaren izate noblia. Oni darraikona da, lege santu baten edo erlijinoe egijazko baten preminia ta nezesidadia. Ta au ikusiko dogu irugarren aldijan esanagaz, zeinbat balijo doskun kristinau izatiak.

III.

Jangoikuak gizonari emon arren esan dan nobleza guztia, erakutsi ezpaleutsa zer egin biar eban ta imini ezpaleutsaz erregela zuzenak eta klarubak, arei begiratuta bere pensamentubak, berbaak eta obraak beti zuzenak izan zitezkan, ez eban ezer bere egingo. Jangoikuaren lege edo erregela bagarik geratuko zan gizona, aixe guztietara jira eiten daben kañabera bat leez. Ez eban berez sekula gauza on bat egingo ta ez zan sekula zeruban sartuko. Baña Jangoikuaren ontasuna ta miserikordija ez zan kontentau gizonari alako perpezinoe andija ta izate noblia emonagaz, ezbada onezaz gañera emon eutsazan lege argijak eta erregela segurubak, arei begiratuta bere egitiak eta desiuak zuzenak izateko.

Jangoikuaren lege edo erregela guztia enzerretan da amar mandamentubetan. Eurak esaten deutsee gizonari egin biar daben guztia ta eurak baño gauza zuzenagorik eta argijagorik ezer bere ez dago, gero

esango dan leez. Berba bigaz amaitu eban Jangoikuak bere lege guztia: Jangoikua bera ameitia beste gauza guztiak baño geijago ta geure projimua geure buruba leez. Jangoikua ameatako, ezautu biar dogu lelengo; bada, entendimentubak ezaututen ez daben gauzarik, borondatiak amau ezin lei. Jangoikuaren ezauberia inok bere gizonari emon ezin lei, Jangoikuak berak baño. Ta orregaiti Jangoikuak berak artu dau karguba, guri bera nor dan erakusteko.

Gizonaren obligazinoe bakarra ta nausijena da Jangoikuari berba egiten deusanian, entzutia ta sinistutia; ta gizonaren utsegiterik andijena da Jangoikuari ez entzutia ta ez sinistutia. Denpora guztietan Jangoikuak berba egin deutsee gizonari, ta denpora guztietan izan dira gizonak Jangoikuari entzun, sinistu ta obeidu deutseenak; ta baita ez entzun, ez sinistu, ez obeidu gura izan ez deutseenak bere. Orregaiti denpora guztietan izan dira justubak eta pekatarijak, santubak eta kondenaubak. Naturaleziaren legian Adan, Eba, Abel, Noe, Abraan... justubak eta santubak zian, Jangoikuari entzun, sinistu ta obeidu eutseelako. Ta Kaindi asita, beste denpora guztietako asko dira pekatarijak eta kondenaubak, Jangoikuari entzun eta sinistu gura izan ez deutseelako.

Jangoikuaren Seme bizijak gizon eginda, Jesukristo geure Jaunak erakutsi dosku, leenaoko guztiak baño klarubago ta argijago, geuk entzun, jakin, sinistu ta egin biar dogun guztia. Ebanjelijoko berba da Jesukristo geure Jaunaren berba; ta ebanjelijuak esaten dabena entzutia, sinistutia ta egitia da Jesukristoren diszipulu edo kristinau izatia, *kerduaren* azkeneko berbeetan esango dan leez. kristinaubak euki biar dabee pede bat, bautismo bat eta Elesa bat. Pede bagarik, bautismo bagarik ta Elesa bagarik inor bere salbau ezin leiteke. Ta orregaiti jentilak, judegubak, moruak eta erejiak, batzuk pederik eta bautismorik ez daukeelako ta bestiak Elesa egijazkorik ez daukeelako, guztiak kondenauko dira. Kristinau izatia da zerurako bide seguruba, noberak gura izan ezkerro.

Ara emen, neure kristinaubak, berba gitxitan aituten emonda, mundubaren asieria, gizonaren noblezia ta geure kristandadiaren balijua. Eskatu daijogun Jangoikuari grazija... Amen.

[LELENGO MANDAMENTUBA]

JANGOIKUAREN LEGEKO AMAR MANDAMENTUBEN LELENGO LEZINOIA

zeñetan erakusten dan
*mandamentubak zer dirian, zeinbat modutakuak dirian,
 Jangoikuaren legeko mandamentubak zeintzuk dirian eta nos
 asi zirian?*

Karidadiaren ta salbazinoiaren senalle bakarra da, neure entzula onak, lege santuba gordeetia. Neure legia ikasten dabenak ta gordeetan dabenak, dino Jesukristo geure Jaunak, ameean nau Ni. Sinistu ezin lei karidadia daukala Jangoikuari obeidu gura ez deutzanak; ta ezda Jangoikuaren legia gordeetan ez dabenak Jangoikua ameean dabela bere. Adiskidiaren esana, errazuazkua izan ezkerro, egin gura ez dabenak gal-tzeen dau adiskidetasuna. Jangoikuaren lege santuba guztiz da errazuaz-kua, zuzena, erraza ta geure onerakua. Ta orregaiti Jangoikuaren adiskide danak, Jangoikuari ondo gura deutzanak ta ameean dabenak pozik eta gustoz egiten dau Jangoikuaren aginduba; ta egiten ezpadau, gauza jakina Jangoikuaren adiskidia ez dana ta karidaderik ez daukana. Karidadiaren jantzija arimaan gura dabenak edo salbau gura dabenak, gorde biar ditu, bada, Jangoikuaren legeko mandamentu santubak. Pedeko artikulubeeta-ti bat da, etorriko dala Jesukristo geure Jauna juizijoko egunian illak eta bizijak juzgeetara, onai emoteko zeruko gloriya, bere mandamentu santu-bak gorde zitubeelako; ta dongai inpernuko penia, bere mandamentubak gorde ez zitubeelako.

Emeti ezaututen da, zeinbat balijo deutzan kristinaubari mandamen-tu guztijetan eta bakotxian Jangoikuak zer aginduten deutzan jakitiak, guztiak eta bakotxa ziatz gordeetako. Bada, bat austen dabenari guztijen erruba ezarriko jako, dino Santiago apostolubak. Onetarako esango da, mandamentu bakotxian Jangoikuak zer aginduten doskun eta zer eraoz-ten doskun. Ta guztiai asieria emoteko, dotrina onetan erakutsiko da lelengo, zer dirian mandamentubak; bigarrenian, zeinbat modutakuak dirian; irugarrenian, Jangoikuaren legeko mandamentubak zeintzuk dirian; laugarrenian, nos asi zirian.

I.

Mandamentuba edo mandamentubak ez dira beste gauzarik, neure entzula onak, ezpada inori aginduteko eskubidia daukan ta bestiak kobernau biar dituban Nausijak iminitako legiak edo agindubak. Ta alan mandamentuba, aginduba, legia ta ordenia bardin dira edo gauza bat esan gura dabee guretzako. Mandamentu, lege edo agindu oneek erakusten doskubee zer egin biar dogun ta zer egin biar ez dogun. Esaten doskubee gauza batzuk egiteko ta beste batzuk ez egiteko. Ta orregaiti, geure azinoiak, pensamentubak eta berbaak zuzenduteko erregelaak dirian leez, esaten jakue batzubetan mandamentubak, eta beste batzubetan legiak edo ordenaak.

II.

Geuri aginduteko eskubidia daukeenak modu askotarakuak dirian leez, mandamentubak eta legiak bere modu askotarakuak dira. Elesa Ama santiak dauka eskubidia pedeko dotriniari ta kostunbre onai jaokuezan gauzeetan, kristinaubak zerurako bidian kobernetako. Ta alan dagoz beste askoren artian Elesa Ama santiaren bost mandamentubak. Erregiak eta erreñubak kobernau biar ditubeenak dauke eskubidia euren aginduban dagozanci bata bestiaren arteko artuemonetan, kleituko, aziendako ta bake oneko gauzeetan, zer egin biar dabeen ta zer egin biar ez dabeen ordenetako ta aginduteko. Ta onetarako dagoz erregiak eta erreñuben burubak iminitako legiak.

Onezaz ostian, Jangoikua da kriatura guztijen Egilia, guztien Agintarija, Legegin nausija, guztiak obeidu biar deutseena ta guztiai zer egin biar dabeen ta zer egin biar ez dabeen agindu biar deutseena. Ta augaiti, munduko erregiak, agintarijak, jaunak, aberatsak eta pobriak, guztiak egin biar dabee Jangoikuaren esana ta guztiak gorde biar dabee Jangoikuaren legia. Ez deutsa Jangoikuak begi bigunauekin begiratuko munduko erreje bati, agintari bati, jaun bati edo aberats bati, erregia, agintarija edo jauna izan dalako, osterantzian bere lege santuba gorde ezpadau. Andijak eta txikijak, legia bardin austen dabeenak, bardin kastigauko ditu Jangoikuak; ta bardin gordeetan dabeenai, bardin emongo deutsee zeruko glorija.

Jangoikua bera da asierarik ta despeidarik ez daukana, naturaleziari izatia ta kondezinoiak emon deutzazana eta gizakume guztijak ondo edo gaiski egiteko libertadiagaz ta errazoiagaz egin ditubana. Orregaiti lege batzubei esaten jakue asiera bagakuak, Jangoikuagaz beragaz izatia daukeelako. Beste batzubei errazuazkuak edo naturaleziarenak. Beste batzubei Jangoikuarenak. Baña guztijak dira moduren baten Jangoikuarenak. Ta guri oan tokeetan jakunez, asko da jakitia iru modutarakuak diriala legiak edo mandamentubak: Jangoikuarenak, Elesa Ama santiarenak ta munduko agintarijenak.

III.

Jangoikuaren legeko mandamentubak dira amar ta amarrak izentetan ditu Eskritura Sagradubak. Lelengo dino: Neu nas zeure Jauna ta Jangoikua, Ejitoko kautiberijoti librau zaitudana. Ez dozu eukio neu baño beste Jangoikorik. Neu nas zeure Jangoiko indartsuba ta zelotsuba. Bigarrenian: Ez dozu zeure Jangoikuaren Izen santuba premina bagarik auan artuko; edo, ez dozu juramentu bide bagakorik egingo. Irugarrenian: Akordauko zara zapatubagaz. Sei egunian biarra egindo dozu, zazpigarrena zeure Jangoikuaren eguna da. Ez dozu zapatuko egunian (oan domeekaan) biarrrik egingo ez zeuk, ez zeure semiak, ez alabiak, ez krijadubak, ez alemanijak. Laugarrenian: Ondrau eizuz zeure aita ta ama, izan daizun bizitza luzia Jangoikuak aginduta dauan luurrian. Bostgarrenian: Ez dozu inor illgo. Seigarrenian: Ez dozu adulterijoko pekaturik egingo. Zazpigarrenian: Ez dozu ezer ostuko. Zortzigarrenian: Ez dozu projimuaren kontra guzurrik edo testigantza paltzorik esango. Bereratzigarrenian: Ez dozu projimuaren emazterik desiauko. Amargarrenian: Ez dozu inoren aziendarik desiauko.

Oneek dira, neure kristinaubak, Jangoikuaren legeko amar mandamentubak. Lelengo irurak jaokaz Jangoikuaren ondriari. Ta beste zazpirak projimuen ta geure probetxurako agindubak dira. Orregaiti esaten da Jangoikuaren legeko mandamentubak enzerretan diriala berba bitan: Jangoiko bakarra gauza guztijak baño geijago ameeitia ta geure projimua gere buru ba leez ameeitia. Ez dosku bere lege guztijan Jangoikuak beste gauzarik aginduten, dino san Agustinek, karidadia baño; Jangoikua ameeitia ta projimua ameeitia. Jangoikua gauza guztijak baño geijago ta projimua geure buruba leez amau ezkeru, lege guztijagaz kunplietan da. Eskritura Sagradubak esaten dabene guztia, propeta santuben esanak,

Elesa Ama santiaren ta errege jauneen agindubak ta liburu guztietan irakurten dana ez da beste gauzatarako, ezpada Jangoikua gauza guztijak baño geijago ta geure projimua geure buruba leez ameatako.

Orregaiti esaten dosku Jesukristo geure Jaunak, gauza bi oneek egiten ditubanak kunpliduten dabela lege guztijagaz. Ta san Pablo apostolubak esaten dosku projimua biar dan moduban ameean dabenak gordeetan dabela lege guztija. Bada, projimua amau bagarik, Jangoikua bere amau ezin lei; ta Jangoikua amau bagarik gauza guztijak baño geijago, projimua bere amau ezin lei biar dan moduban. Ta azkenerako, mandamentu guztijak kasik gauza batera joten dabee: edo Jangoikua ameeatara gauza guztijak baño geijago, edo Jangoikua gaiti geure projimuak ameeatara geure burubak leez.

Egon leiteke, bada, gauza errezagorik eta errazuaokorik, Jangoikuaren legeko mandamentu santubak baño? Jangoikua ta geure projimua ameeia baño? Amar mandamentubetati leleenguak, irugarrenak, eta laugarrenak aginduten doskubee zerbait egiteko. Areek aginduten doskubee kasi jeldi gagozala egin ginai. Bada, Jangoikua ameeatoko, jaijegunak gordeetako ta gurasuak ondreetako, izerdi andirik zetan bota ez daukagu. Beste zazpirak ez doskubee aginduten ezer egiteko, ezpada ez egiteko; ez juramentu gaistorik egiteko, ez inori gorrotorik eukiteko, ez aragijazko pekatuak egiteko... Bago gauza errazagorik au baño?

Jangoikuaren Majestadiak beekijan Adanen pekatubagaz guztioi etorri jakuna nagitasuna, alperreriya ta sosiguz egoteko desiua; ta a gaiti erreztuago ta pozagorik gorde ginaizan bere mandamentu santubak, geijenean aginduten doskuna da ez ezer egitia, geldi egotia, geuk naijen dogun gauzia. Ze atxekija emongo dau, bada, kristinaubak, mandamentu santubak ez gordeetako? Oh, errazoiagaz esaten dosku Jesukristo geure Jaunak Berak imini doskun legia biguna dala ta bere kargia bere arina dala! Esango baleu leez, mandamentu santubak aginduten doskubee egiten errez dala. Baña pekatarijaren temia da Jangoikuak egiteko esaten daben puskia ez egitia; ta Jangoikuak ez egiteko esaten dabena egitia. Onerako alperra, gatxerako biargina. Oh, pekatari tristia!

IV.

Amar mandamentubetan Jangoikuak aginduten doskuna, naturaleziak eta errazoiak mundubaren asierati akaburaño erakutsi ta aginduten dabena da. Jangoikuaren argijak geure arimeetan josita imini eban legia

ta dotrinia da, mandamentubak enzerretan dabeen guztia. Egija da, Moisen denporara artian ez egozan eskribiduta amar mandamentubak; baña orraitino ez ebeen leenago gitxiago eskatuten oan baño. Gizon eta emakumeen libertade laarregijak ilundu ebeen errazoiaren argija, naastau ebeen utsegite askogaz naturaleziaren lege zuzena, loitu ebeen, esateko moduban, mundu guztija pekatuz ta obligau ebeen Jangoikua, leenago geure errazoiaren josita leez eukan lege santuba, Moisi eskribidu eraitera. Baña, eurenez, mundubagaz beragaz atsijak dira mandamentu santubak ta iraungo dabee mundubaren despedaraño.

Nok erakutsi dotsu (itanduten dau san Agustinek) inor ez illteko, ezer ez ostuteko, zeuretzako gura ez dozuna projimuari ez egiteko...? Natureziaren legiak eta errazoiaren legiak erakutsi dotsu, erantzuten dau Santubak. Jangoikuak geure bijotzetan josita imini daben legia da aginduten doskubee guztija, dino san Pablok. Ta ara emen aituten emonda, lezinoe onetan agindu nebana. Dendatu gaitezana, bada, guztiok lege santuba ikastera eta geure alegin guztijagaz ainbat zietzen gordeetara, zeñegaz jaditxiko dogun arimako grazija ta gero zeruko gloriya. Amen.

BIGARREN LEZINOIA

Lelengo mandamentubak zer aginduten doskun; ta zerlan biar dirian pedia ta esperantzia Jangoikua ameeetako.

I.

Jangoikuaren legeko lelengo mandamentubak aginduten dabena da, neure entzula onak, Jangoikua bera ameeetia gauza guztijak baño geijago. Alan esaten dosku Espiritu Santubak: amauko doku zeure Jaun eta Jangoikua bijotz guztijagaz arima guztijagaz, ta gogo guztijagaz. Au da zuri oan aginduten dotsudana. Au berau erakutsiko deutsezu zeure semiai eta semien semiai, ta berba oneek pensauko dituzu denpora guztietan ta leku guztietan. Jesukristo gere Jaunak arrezkero barriin barri au berau erantzun eutseen judegubai, itandu eutseenian ia zein zan mandamentu guztietati nauksijena. Lelengo mandamentuba ta nauksijena da, diño Jesukristok, bijotz guztijagaz, arima guztijagaz eta gogo guztijagaz Jangoikua ameeetia.

Mandamentu santu onek dinuan leez Jangoikua ameeetako, popuertzakua da geure bijotzeko desio guztiak, intenzinoe guztiak, ezauberazko pensamentu ta egite guztiak Jangoikuari oprezietia, ta Jangoikuaren ondrazio gauzeetara ordenatia. Kodizijosos edo laster aberastu gura daben batek, bere kontu, artu emon ta tratu guztiak egiten dituban leez irabazteko intenzinoiagaz, alan lelengo mandamentu santuba ondo gorde gura daben kristinaubak, ezauberaz eta adbertenzijaz egiten daben guztia ordenau biar deutsa Jangoikuaren ondriari bakarrik. Ez dau gura Jangoikuak, kristinaubaren bijotza partiduta egotia zeruko gauzeen ta luurkuen artian, Jangoikuaren ta kriaturen artian, ezpada berarenzat gura dau guztia. Ta orregaiti esaten dau Jesukristo geure jaunak: Inok bere serbidu ezin leizala ugazaba bi. Esango baleu leez: inok bere amau ezin leiz Jangoikua ta munduba. Jangoikua ameeetan badau, mundubaren gorrotua eukiko dau; ta munduba ameeetan badau, Jangoikuaren gorrotuan biziko da. Munduko gauzeetan bere gogua ta amodijua daukanak, Jangoikua amau ezin lei.

Jangoikua ameeetako gauza guztiak baño geijago, prest egon biar dau kristinaubak munduko gauza guztiak eta bizitzia bere, biarbada, leenago

galtzeko Jangoikua opendidu baño. Onako presteera santuba daukanian, ezaututen dau kristinaubak Jangoikua bere Jaun bakarzat, bere egilazat ta gauza guztien buruzat. Orduban adoretan dau ta alabeetan dau Jangoiko guztiz ona ta autortuten dau, gauza on guztiak Jangoikuak bakarrik merezietan ditubana. Orduban ustuten dau kristinaubak bere bijotza luurreko gauzeetati; ta emoten deutsa leku osua Jangoikuari bere arimaan. Orduban sinistuten dau ta ezaututen dau Jangoiko bat baño ez dauana, luurreko gauza guztiak beriak ditubana, zerubak eta munduba bere esku-betan daukazana, asierarik eta akaburik ez daukana, ona, miserikordijazkua, zuzena, jakituna ta guzien maitegarrija bera dana. Orduban gordeetan ditu kristinaubak Jangoikuaren agindubak guztiak; ta desietan dau gizon eta emakume guztiak Jangoikua bera bakarrik estimeetia, serbietia, ameeetia ta alabeetia. Ta au da Jangoikuak lelengo mandamentuban aginduten doskun amodijua ta bijotzeko presteria. Onetarako euki biar dau kristinaubak pedia ta esperantzia. Bada, san Pablo apostolubak dinuan leez, pedia bagarik inok ezin lei Jangoikuaren gustoko gauzarik. Ta orregaiti esaten dau san Agustinek pediagaz, esperantziagaz ta karidadiagaz adoretan dala Jangoikua ta gordeetan dala lelengo mandamentu santuba.

II.

Pedia da, neure entzula onak, Jangoikuak duarik geure entendimentuban iminitako doe bat, zeñegaz sinistuten dogun Jangoikuagan ta Jangoikuak Elesa Ama santiari erakutsi deutsan guztia[n], begijekin ikusiko bagendu baño ziurrago. Batiatu gindubeezanian, emon oskun Jangoikuak pede santuba; ta bera dala medijo daukagu zerurako esperantzia ta gara Elesiaren semiak. Pedia da ikusi ez doguna sinistutia, Jangoikuak esan dabelako. Ez mundubak edo mundukok esaten dosku-beelako, ezpada Jangoikuak esan dabelako. Jangoikuak berak berba egin dosku ta Elesa Ama santiari erakusten dosku Jangoikuak zer esan doskun. Bada, san Pablo apostolubak dinuan leez, Jangoikuak guzurrik esan ezin lei. Ez litzaateke Jangoikua Jangoiko izango, guzur txiki bat esan al balei. Ta Jangoikuaren beraren esana da, Elesa Ama santiari berak erakutsi deutsana, pedeko gauzeetan engañau ezin ginaizana ta Jangoikuaren Elesia egijaren zimentu pirmia ta pilar sendua dana. Elesa guztiak nai baleu bere, kristandadiari pedeko gauzeetan guzur txiki bat erakutsi ezin leijo, Espiritu Santubak koberneetan dabelako.

Promes andi au lelenge egin eutsan Jesukristo zeruko Maisubak san Pedro apostolubari, lelenge Aita Santu Erromako egin ebanian, Elesa guztiaren karguba emon eutsanian ta bere ordekozat, ta kristinau guztien buruzat munduban itxi ebanian. San Pedrori ta aren ondorengo Aita Santu Erromako guztiai esan eutseen Jesus geure Salbadore maitiak, eureen pediaren gañian pormau ebala bere Elesia ta inpernuko atiak edo persekuzinoiak ez ebeela inos bere galduko Elesiaren pedia ta dotrinia. Elesiaren esana sinistuten dabenak, Jesukristoren esana sinistuten dabela; ta Elesiari sinistu ta obeidu gura ez deutzanak, ez dabela sinistu gura Jesukristoren esana ta ez deutzala obeidu gura Jesukristori. Mundubak dira arte guztian Espiritu Santuba egongo dala bere Elesiagaz ta beste onako promes andijak egiten deutzaz, neure entzula onak, Jesukristo geure Jaunak Elesia Ama santiari, geure pedia ta esperantzia sendotuteko.

Ta emeti ezaututen da kristinaubak Elesiari sinistuteko ta obeiduteko daukan obligazioa. Bada, Elesia Ama santiak erakusten doskuzan pedeko misterio guztiak dira Jangoikuak esanak. Jangoiko bakar bat baño ez dauana, naturaleziaren ta grazijaren Egilia bera dana, Trinitadeko misterio santuba, Jesukristo geure Jaunaren enkarnazioa, jaiotia, bizitzia, kurutzeko erijotzia, illen arteti egin eban biztutia, zerubetara igotia, grazijaren nezesidadia, sakramentuben izatia, obra onen probetxuba, pekatubaren kaltia, geure onerako nai gatxerako libertadia, ari-miaren akaburik eza, aragijaren biztueria, eri jotzia, juizijua, zeruba, inpernuba ta beste Elesiak erakusten doskuzan pedeko gauzaak, guztiak dira Jangoikuak esanak.

Misterio santu oneek Elesiak erakusten dituban moduban sinistu bagarik, Jangoikua inok amau ezin lei. Orregaiti judegubak, jentilak, moruak eta eresiak euren utsegitetan ta engañuban dagozan artian, ezin Jangoikua amau leije, ezin lelenge mandamentu santubak aginduten dabena egin leije ta ezin salbau leitekez. Zelan salbauko dira, salbeetako egijak eta dotrinia sinistuten ezpadabee? Zelan amauko dabee Jangoikua, Jangoikuaren esana sinistuten ezpadabee? Zelan zerura jua leitekez desdixau areek, zerurako bidia, zein dan Elesia Ama santiaren pedia guzurzat eta engañuzat badaukee? Oh, ze errukarriak dirian Jangoikuari ta Elesia Ama santiari sinistu ta obeidu gura ez deutzanak! Itsu itsuban kristinaubak sinistu biar ditu pedeko misterio guztiak, andijak eta altubak izan arren, zegaiti edo zelan ete diran jakiteko errazoiak topeetan ibili bagarik. Jangoikuak esatia eta Elesia Ama santiak erakustia asko da guk ziur ta pirme guztiak sinistuteko. Bestelan ezin euki ginai geure

Jangoikuagan ez konpijantzarik, ez amodijorik. Dudiagaz, sospetxiagaz ta pede txaarrazagaz begiratuko geunkijo Jangoikuari geure salbazinoeko gauzeetan, itsu itsuban sinistuko ezpagenduz bere promes andijak. Ta orregaiti esaten da biar dala pedia Jangoikua ameeetako.

III.

Beste ainbeste esaten da esperantzia gati. Esperantzia da Jangoikuak geuri duarik emondako birtute bat, zeñegaz daukagun ustia, geure pekatubaren parkazinoia ta zeruko gloria zabala jaiisteko. Ez geure merezimentubak gaiti bakarrik, ezpada Jangoikuaren miserikordija gaiti, Jesukristo geure Jaunaren pasinoeko ta erijotzako merezimentubak gaiti, Ama Birjina maitia bitarteko dala ta geure obra onen medijoz. Esperantzia santa au eukiteko erakutsi dosku Jangoikuak bere ontasuna ta miserikordija. Jangoikuaren Seme bizija gizon egitiak, donzella baten sabelian enzerautu egotiak, Jesusen Belenge jaiotza pobriak, penazko bizitziak, kurutzeko erijotziak, pekatubak parkatuteko dagozan sakramentu santubak ta Ama Birjina Santissimiaren erraia bigunak eta errukiorrak obligetan gaitube, Jangoikuagan esperantzia pirme bat eukitera.

Amodijuaren ta miserikordijaren senalle agiri oneek emon ezker, Jangoikuak berak bere nai dau ta aginduten dosku, beragan konpiantza oso bat eukiteko, geure arimako salbazinoia berari eskatuteko, berari errege-tute ko ta geuk geure partez alegina egin ezker, ardura bagarik bere eskubetan geure salbazinoia isteko. Alan animeetan ditu Espiritu Santubak kristinau guztiak Jangoikuagan salbeetako esperantzia eukitera, esaten doskunian egon gaitezala guztiok duda bagarik Jangoikuaren promes andijetan. Sinistu daigula duda bagarik, Jangoikua ona, miserikordijosua, zuzena ta alsuba dala, esan daben guztia kunpletako. Eldu gariara zerurako ustia eukitera, zeñegaz balijetan garian ankora pirme ta seguru bategaz leez. Ankora batek itxasoko ontzizagaz egiten dabena, dino san Agustinek, egiten dabela geugaz zerurako esperantziak. Aisiak alde batera edo bestera ontzia itzuli gura dabean itxasuan, boteetan jako ankoria ta ak eraozten deuta ontziari itzultia; ta kristinauba bere zeruko glorijaren esperantziak pekatu egin bagarik eukiten dau munduko aise txaar, tentazinoe ta pelleburu gaustueta.

Egija da, zerura juateko esperantzia pirmiak ez dau kentzen arimako bildur guztia. Jangoikuaren miserikordijak eta Jesukristo geure Jaunaren merezimentubak emoten deute kristinaubari, bateti, uste osua

salbeetako; ta besteti, bere pekatubak ta aurrera jausiko dan edo ez dan jakinezak bildurtuten dabee, salbauko ete dan edo ez. Ez daki inok bere, zeruko aparteko abisuba bagarik, pekatuban dauan ala grazijan dauan; Jangoikuaren adiskidia dan ala arerijua dan; salbauko dan ala kondenauko dan. Ta orregaiti esaten dau san Pablo apostolubak bildurragaz eta ikariagaz jadisteko geure arimako salbazinoia. Ta san Agustinek dino, bildur bagarik zerura juateko ustia daukana, ardura bagakua dala ta ardura bagarik galduko dala; ta bildurra gaiti esperantzia galtzen dabena, galduta dauala ta jasten dala inpernubetara. Bildur izan biar dogu pekatu egiten, kondena ez gaitezkan pekatubagaz; baña pekatu egin arren, biurtu biar dogu parkazinoia jadisteko uste osuagaz Jangoikuaren miseriordijara; ta sinistu biar dogu Jangoikuak parkatuko doskuzala geure pekatu guztiak, damu egijazkuagaz ta esperantza osuagaz eskatuten badeutsagu. Eskatu daijogun, bada, Jangoiko guztiz onari Jesusen merezimentubak gaiti pede bizi bat, esperantza oso bat ta karidade sutsu bat mundu onetarako ta geroko zeruko glorijs. Amen.

IRUGARREN LEZINOIA

zeñetan erakusten dan

zelan dan Jangoikua guztiz maitegarrija ta zegaiti.

Esanda geratu da, neure entzula onak, leengo dotrinaan, leengo mandamentu santubak zelan aginduten doskun kristinau guztioi Jangoikua ameatako beste gauza guztiak baño geijago; ta baita pedia ta esperantzia biar diriana bere, mandamentu onek aginduten dabena egiteko. Ta oan esango da, zegaiti amau biar dogun Jangoikua beste gauza guztiak baño geijago.

Kristinau guztiak dakijee leengo mandamentubak aginduten dabena Jangoikua beste gauza guztijak baño geijago ameatako; guztiak dakije, Jangoikua amau bagarik, zerurik ez dauana. Baña ez ditubee guztiak, eze gitxiagok bere ezaututen ta penseetan, Jangoikua ameatako daukaguzan errazoiak. Ta augaiti dagoz kristinau gitxi Jangoikua bene benetan amee-tan dabeenak.

Gauza siku bat, otz bat, derrigorreko bat edo nora ezeko bat balitz leez begiratuten deutsee askok Jangoikua amee-tiari. Noberaren gogokua bada persona bat, a pozik eta gustoz amee-tan da; baña noberaren gogokua ezpada, etxako kasu andirik egiten. Geijen bere gatzik ez desietia da noberaren gustoko ez dan personiarentzako dauan amodijo guztia. Inori gatzik ez gura izatia ta amee-tia bi dira.

Ez da asko Jangoikua ameatako Jangoikuari gatzik ez gura izatia, ezpabere onezaz ostian, ondo gura izan biar jako Jangoikuari, amau biar da, alabau biar da ta maite izan biar da Jangoikua beste gauza guztiak baño geijago. Bada, kristinau guztiak pozik, gustoz ta erre-zto, berekauten leez, ezer bere kosta bagarik ta pena bagarik amau daijen geure Jangoiko guztiz ona, iminiko ditut errazoe batzuk, edozeñek aitu leizanak; eta Jangoikua amee-tara obligeetan gaitubeenak. Alkarri oratuta leez egongo dira mandamentu onetako dotrinaak eta ez aaztu bategaz bere, guztiak entzun artian.

Ez dago inor bere, neure kristinaubak, ain zororik, ain itsurik edo ain tontorik, gauza bat guztiz ona dana jakin ezkeru amee-tan ez dabenik. Ta zeinbat dan onagua, gogokuagua ta palta gitxiago daukazana gauza a, ainbat izaten da arentzako karinua ta amodijua andijagua. Ta bada eskina guztietati akabauba, txito guztizkua ta bapere tatxa bagakua, orduban

arentzako amodijua, karinua ta borondate ona bere osua, guztizkua ta akabauba da. Pensau eizuz bada, kristinaubak, zeubei guraarija emoten dotsuben gauza on guztiak; zeubek desietan dituzun edo onak diriala deitxazun kondezinoe ta zirkustanzija guztiak; ikusteko, esateko, entzuteko, eukiteko edo gozeetako goguan jausten jatzuzan maitegarri guztiak. Ta dirianak topauko dituzu Jangoikuagan, dirianak daukaz Jangoikuak berez ta dirianak daukaz ameeetan dabenarentzako. Adiskide akabau baten kondezinoe guztiak daukaz Jangoikuak. *Bera da jakituna; bera da zuzena; bera da aberatsa; bera da lauba; bera andija; bera da sendua; bera da pirnia; bera da emon-zallia; bera da parkazallia; bera da grazijosua; bera da karinosua; bera da guztien erakua; ta bera da betikua.* Deitxat, neure kristinaubak, kondezinoe oneek guztiok daukazan persona bat ikusiko bazendu, guztiok pozik, guztok, karinoz eta borondate osuagaz amauko zendukiala persona a. Bada, artu eizu pazienzija Jangoikuaren amodijua gaiti ta ikusiko dozu klaru, guztiak eta geijago daukazala Jangoiko maitiak zeubentzako ta niretzako.

I.

Jangoikua jakituna dalako, amau biar dogu. Jakiturija da, neure entzule onak, munduban txito asko estimateetan dan gauzia. Zeinbateguren burubak kanseetan ditubee eta aziendak kasteetan ditubee, zerbait geijago jakitia gaiti? Zeinbategunazko ikasijari gitxi eitxita, gabak galitzen ditubee liburubak irakurten, izarrak konteetan, bedarrak esamintetan, itxasuak neurtuten, alemanijak zaintuten, luurrak aztertuten, zidarrak eta metalak topeetan ta piseetan? Zeinbategun osasuna ta juizijua galdu ditubee irago dan sei edo zazpi mila urtian, bakian ta gerraan, osasunian ta gaisuan, zeruban ta inpernuban, itxasuan ta liorrian zer jazo dan ta jazoten dan jakiten? Guraso baten kontentu ta poz guztia da, seme edo alaba jakitun bat eukitia. Kastau daben guztia bapere sentietan ez dau, seme alabak zerbait geijago ikasten dabenian. Erri baten badago jakitun andi bat, guztiak estimateetan dabee; ta kanpuetan bere konteetan dabee ze jakitun andija dauan euren errijan. Guztiak desietan dabee jakitunaren adiskide izatia; urrineti eskribidutako karta bat baño ezpada bere, aren gauzia eukitia; beragaz berba egitia edo zerbait bere aoti entzutia. Illda gero bere, alako jakitun andijaren senidiak, adiskidiak eta ezagunak ez dira aaztuten beragaz, ezpada esaten dabee: Ah, ze jakituna zan! Neure senidia zan, neure adiskidia zan!

Zegaiti, bada, au gustiau, neure kristinaubak? Jakiturija ta jakituna guztiak estimateetan dabeelako, ameeetan dabeelako, ta txito asko desietan dabeelako edo jakiturija eukitia edo jakitun aren adiskide izatia. Edo obeto esateko, Salomonek dinuan leez, munduko gauza guztiak baño jakiturija akabauba geijago ameeetan dalako.

Bada, kristinaubak, munduko jakiturija guztia Jangoikuaren aurrera jaso ezker, zorakerija utsa baño ez da. Jangoikua da jakitun bakarra. Jakitun guztien Jakituna ta jakiturija guztiaren erakuslia. Ikasten ibili bagarik daki Jangoikuak zeruban, inpernuban, itxasuan ta luurrian jazoten dan guztia. Kansau bagarik konteetan ditu Jangoikuak zeruban dagozan aingerubak eta santubak, inpernuban dagozan kondenaubak, linbuan dagozan arimaak, itxasuan dagozan arrainak eta ariaak, luurrian dagozan bedarrak ta munduban jaijo dirian ta jaijoko dirian persona guztiak. Mundubaren asierati ona gizon ta emakume guztiak zer esan dabeen, zer egin dabeen, zer pensau dabeen ta zer esan, egin edo pensauko dabeen guztia daki Jangoikuak. Urrinekua daki urrekua leez, aintxinakua oangua leez ta etorkizuna iragotakua leez; ez destajuban, eitxijan, dudaan edo guzurrez naastautu munduko jakitunak leez, ezpada zuzen, artez, argiro ta klaru dakiz Jangoikuak gauza guztiak, nos, nun, zelan, zegaiti ta zetaraño dirian. Munduban inok ezer badaki, Jangoikuak erakutsitako puskia baño ez daki; ta dakijena bere (pediaz osterantzekua) guzurrez naastautu baño ez daki. Jangoikua da jakitun bakarra edo jakiturija utsa.

Bada, kristinaubak, munduko persona bat ainbeste ameeetan bada ta estimateetan bada jakituna dalako; ta ainbeste desietan bada aren adiskide izatia, zeinbat geijago amau biar dogu ta estimau biar dogu geure Jangoikua, jakitun guztien jakituna dalako? Gauza guztiaak berak dakizalako ta dakigun puskia bere, berak erakusten doskulako? Ordu lauren baten edo istante baten geijago erakusten deusa Jangoikuak gere arimari munduko liburu ta maisu guztiak erakutsi leijuen baño. Merezietau dau, bada, Jangoikuak beste gauza guztiak baño geijago geuk bera ameeita, jakitun akabauba ta guztizkua dalako.

II.

Zuzena dalako bere amau biar dogu Jangoikua, beste gauza guztiak baño geijago. Zuzentasuna da, munduban txito asko estimateetan dan gauza bat. Berbetan, tratuban ta artu emonian zuzen izatiak beragaz dakar guztien estimazinoia, errespetua ta amodijua. Ta paltsakerijak, engañubak,

malezijak eta arpegiera bi egitiak dakar guztien gorrotua ta ikusi ezina. Paltsuagaz ta engañuba darabilenagaz ez dau inok artu emonik gura ta ez dau inok berbarik bere egin gura, nora ezian edo Jangoikuak aginduten dabelako baño. Baña persona zuzen bategaz, zintzo bategaz, bere kontra bada bere beti egija esaten dabenagaz, guztiak euki gura leukee ezauberia, artu emona ta adiskidetasuna. Zuzenari guztiak begiratuten deutsee bijotz onagaz, amodijuagaz ta karinuagaz. Ta au zeubek guztiok esaten dozuna ta sarritan jazoten jatzuna da. Pozik eta gustoz juaten zara zuzenagaz tra-teetara, ta paltsuagana nora ezian baño ez.

Bada, kristinaubak, munduko zuzentasun guztia guzurra, engañuba ta paltsakerija baño ez da, Jangoikuaren zuzentasunagaz bat egin ezkerro. Jangoikua da berez zuzena, arteza ta egijazkua. Gizakume guztiak dira eurenz guzurtiak, dino Dabid erregiak. Jangoikua da bakarrik justuba ta bere juizijua da bakarrik zuzena. Ez dago luurraren gañian inor bere ain zuzenik, egunian sarritan uts egiten ez dabenik. Jangoikua da bakarrik uts egiterik ez daukana. Mundura etorri dirian gizon eta emakume guztiakin euki dau Jangoikuak kontubak eginkizuna; ta ez dago guztien artian bat bere Jangoikuaren kexia daukanik edo Jangoikuak engañau dabenik. Ez dago guztien artian bat bere, Jangoikuak beria zuzen emon ez deustala dinuanik. Ez dau sekula inok berba on bat esan, ez dau sekula inok pensamentu on bat, desio on bat edo intenzinoe on bat euki edo obra on bat egin, Jangoikuak zuzen ta ziur pagau ez deustanik. Ez bakarrik zeruban dagozanai, baita inpernuban dagozanai bere ta baita inpernura juango diriana dakijanai bere. Ez dau sekula, ez jentilek, ez judeguk, ez erejek, ez kristinauk gauza on bat egin, aren paguba zuzen Jangoikuak emon bagarik. Euren pekatubak gaiti kondenaiko dirianai, pekatu mortalian dagozala egiten baditubee obra onen batzuk, pageetan deutseez Jangoikuak mundu onetan ziur, edo osasunagaz, edo ondasunekin, edo beste munduko portunen bategaz, il baño leenago. Ez da inor bere geratuko, bere obra on guztien sarija zuzen artu bagarik, edo mundu onetan edo bestian. Ta ez deusta inori bere eskatuko Jangoikuak, zor daben baño geijago. Geijago emon deustanari, geijago eskatuko deusta; gitxiago emon deustanari, gitxiago; baña guztiai ta bakotxari zuzen ta artez emongo deutsee kontuba ta errazoia, zegaiti geijago ta zegaiti gitxiago emon deustan ta baita emongo deutsee guztiai zuzen euren mereziduba bere. Au guztiau da pedeko egija.

Nok amauko ez dau bada, neure entzula onak, ain Jangoiko zuzena ta arteza? Ez dau merezietan Jangoikuak geure amodijo guztia, karino

guztia ta bijotz guztia ain zuzena ta justuba dalako? Ez deustagu entre-gauko Jaun guztiz zuzenari geure borondatia oso osorik, jakin ezkerro bera dala kontubak zuzen emongo doskuzana, bera gaiti egiten dogun guztia edo esaten dogun guztia ezer bere aaztu bagarik eta gitxitu bagarik pagauko doskuna? Egon leiteke gauza bat maitegarrijaua ta geure bijotza geijago beragana eruaten dabena, ain Jangoiko zuzena baño? Errazoiaren usura eltzeen garianeti erijotzako ordurañoko pensamentu, berba ta obra guztien kontuba berari emon biako deustagu. Konturik nausijenak, konturik naastaubenak eta konturik balijotsubenak Jangoikuagaz egin biako ditugu erremedio bagarik. Zeinbat estimau biar dogu bada, neure kristinaubak, Jangoikua guztiz zuzena, ziurra eta arteza izatia, geure kontubak guztiak beragaz egiteko? Oh, neure Jangoiko zuzena, beste prenda onik ezpazeunka bere, Zeu guztiz zuzena izatia da asko nik bijotz guztiagaz ta arima guztiagaz zeu beti ameeatko!

III.

Aberatsa da Jangoikua, ta augaiti bere merezietan dau geure amodijo guztia. Errazoe au ezaututeko, ez dago puska bat begijak zabaldua begiratu baño, zer iragoten dan kristinau guztien goguan. (Oan bakarrik esaten da Jangoikua jakituna, zuzena, aberatsa... dana, errazoiak garbiruagoko imintia gaiti; gero esango da, dan leez, guztia ameeatan dabenarentzako dana). Dinot, bada, aberatsa izan ezkerro Jangoikua, ez dauala begiratu baño zer iragoten dan kristinauben bijotzetan, geure amodijo guztia merezietan daben edo ez ezaututeko. Inok bere ukatu ezin lei ondasunak jeure bijotza laster penzietan dabeena. Ondasunak senduak domeetan ditubee, altubak beeratuten ditubee, txikijak azten ditubee ta andijak txikituten ditubee. Ondasunak begijak argituten ditubee, gogua aligeretuten dabee, bijotza poztzen dabee ta, dagozan lekuban dagozala, geure amodijua eureetara daroie. Beti da egija, ondasunak asko ameeatan diriala ta dirubari guztiak obeiduten deutsee. Diruba ta ondasunak Jangoiko txiki batzuk diriala. Aberats bati guztiak ondo esaten deutsee, guztiak obeiduten deutsee, guztiak serbietan dabee ta aberats izatia baño beste paltarik ezpadauka, guztiak estimeetan dabee ta ameeatan dabee.

Erdu, bada, oan errazoera, neure kristinaubak. Ondasunak eta aberatsa ainbeste ameeatan badira, Jangoikua da ondasun guztiak daukazan aberatsa. Basuak guztiak, soluak guztiak, etxiak guztiak, palazijuak guztiak ta erreñubak guztiak beriak ditu Jangoikuak ta nai dabenari emoteko dau-

kaz. Ganadubak guztiak, txorijak guztiak ta arrainak guztiak beriak ditu Jangoikuak ta nai dabenari emoteko daukaz. zidar, urre, diamante ta esmaralda guztiak beriak ditu ta nai dabenari emoteko daukaz. Indijetako ondasun estimau guztiak, erregen ta andijen palazijuetako ta soineko urrerija, seda, damasko, grana, karmesi ta perlerija guztia beria dau ta nai dabenari emoteko dauka. Munduban dagozan gizon eta emakume guztiak, errege, kaballero, obispo, sazerdote, señora ta despedengo pobre-rañoiko guztiak beriak ditu ta nai dabena egiteko daukaz. Ondasun oneek guztiok beriak ditu Jangoikuak, bere eskubetan daukaz ta nai dabena egiteko daukaz; baña oraindino ez dabee merezietan, santa Teresa ene Amak dinuan leez, zapatapeko simaurrak baño estimazinoe gejjago, Jangoikuaren beste ondasunekin bat egin ezkerro. Jangoikuak bera amee-tan dabeenentzat zeruban daukazan ondasunak ikutsi zituban, baña ez da atrebietan san Pablo apostoluba zelakuak dirian esaten. Apostolu santuba kontentau zan esanagaz, ez begijak ikusi, ez belarrijak entzun, ez entenedimentubak aitu eukezala ondasun andija areek. Bada, kristinaubak, ugarrara darijon diru puska bat ta sitsak jaaten daben tresna bat ainbeste amee-tan baditugu, zeinbat gejjago ta gejjago amau biar dogu geure Jangoiko aberatsa? Oh, neure Jangoiko guztiz aberatsa, emon eidazu niri zeure ondasunen gosia ta areek bakarrik amee-tako gogua ta bijotza! Ez dot beste ondasunik gura, neure Jangoiko ona, zeu baño. Zeugaz kontentetan da neure bijotza ta zeu gozeetan egon gura dau eternidade guztian zeruban. Alan izan della. Amen.

LELENGO MANDAMENTUBAREN LAUGARREN LEZINOIA

zeinetan erakusten dan
*amau biar dogula Jangoikua gauza guztiak baño gejjago, lauba,
andija ta indartsuba dalako.*

Jangoikuak merezietan badau, leen esan dana gaiti beste gauza guztiak baño gejjago amee-tia, ez dau gitxiago merezietan *lauba dalako, andija dalako ta indartsuba dalako.*

I.

Lauba da Jangoikua ta au gaiti bere merezietan dau geure amodijo guztia. Deitxat ez daukadala zetan esplikau lau izatiak zer esan gura daben. Bada, zeubei sarri entzuten jatzun gauzia da zer dan lau izatia. Kaballero edo beste persona aparteko bat gaiti ondo esan gura dozunian, lelengo lelengo esaten dozuna da: *entero lauba da, andiari bagakua da.* Aberatsak eta pobriak, andijak eta txikijak ta edozein bere kondezinoeko personaak bardin estimeetan baditu ta bardin berba egiten badeutsee, guztiak projimuak dirian leez, orduban esaten da dala lauba.

Ta au da prenda bat, txito asko estimeetan dana. Andiarija, burubaren eitxija ta noberak edu ondosun, jakiturija edo entzute ez daukeenak desprezietia ta alakuekin berba kontaubak baño ez egitia da, guztiai enpaduba emoten deutseen soberbija ta banidadia. Bizijo guztiak sustraijak zabaldua daukeez ta banidadiak eta andiarjak ez daukeez txikarrenak. Lau errial daukazana lotsatuten da bi baño ez daukazanagaz trateetan. Aberats batek uste dau, mesede andi bat egiten deusala pobriari berba bat edo agur bat eginagaz. Guraso pobreen ume bat deskuiduan aberats-tuten bada, lotsatuten da bere aitagaz ta amagaz; ez dau areen izenik bere entzun gura, ezda etxian sartu dakijozan bere. Eskian ibili dan bati portune txiki bat etorten bajako, laster aaztuten da leenago berari ateetan limosnia emoten eutseen ongilleekin. Onako soberbijarik, buru eitxirik edo entzunda bere enpaduba emoten daben bizijo inpamerik ez daukeen kristinauba, guztientzako arpegiera bardina daukeena, urrekuari ta urrine-

kuari, pobriari ta aberatsari, jausita dauanari ta zutinik dabilenari gogo bardinagaz ta borondate onagaz lagunduten deutseena, guztiak estimeetan dabee ta ameeetan dabee, lauba dalako.

Jangoikua da bada, neure kristinaubak, banidade bagakua, andiari bagakua ta guztiz lauba. Jangoikua ez da inogaz bere lotsatuten, ez dau inor bere desprezjetan, ez deutsa inori bere ezentzunik egiten. Andijentzat, txikijentzat, ondraubenzat ta desondraubenzat, guztientzat da bardina Jangoikua, bera amau ezkeru. Ain borondate onagaz erantzuten deutsa Jangoikuak kurutzian josita dauan lapur desondraubari zein Jerusalemgo juez nausijari. Ain pozik sartzeen da Jangoikua Lazaroren, Martaren ta Marija Madalenaren etxe humildian zein paresijo aberatsarenian. Ain gusto andijagaz berba egiten deutsa Jangoikuak uretara doian Samariako emakume pekatarijari zein Isrraelgo legegin, agintari ta obispuai. Ain poz andijagaz begiratuten deutsa Jangoikuak Elesa guztia persegidu daben Pablorigo zein Elisiiaren buru egin daben san Pedrori. Milla exenplu dagoz, neure entzula onak, Eskritura Sagraduban Jangoikuaren bijotz lauba ta bardina erakusteko, geuk bera amau ezkeru. Moises arzain pobriagaz berbeeta luziauak daukaz Jangoikuak Faraon Ejitoko errege andijagaz baño. Dabid arzainagaz obeto dibertietan da Jangoikua Saul Isrraelgo erregiagaz baño. Samuel mutil gaztiari obeto zabalduen deutsaz Jangoikuak zeruko misterijuak Eli sazerdote nausijari baño.

Munduban dagozan gizon eta emakume guztiak, entzute andija daukeenak ta bapere ez daukeenak, ondasun andijak daukeezanak ta aterik ate eskian dabizanak, destierruban dagozanak eta tronubetan jarrita dagozanak, dirianak bardin estimeetan ditu ta bardin ameeetan ditu Jangoikuak, eurak bardin ameeetan badabee. Ain pozik dua Jangoikua mendiarteko txabola baten dauan ikezgin pobria konsolietara zein palazijo andi baten dauan erregiagana; kaarzela baten dauan presuagana zein seda artian ta urre artian dauan kaballero nausijagana.

Oh, neure kristinaubak! Ez dakit zetara biurtuten daben pensamentu onek geure arimia ta gere bijotza. Jangoikua bera, inori bere ezer zor ez deutsana, inoren bere preminarik ez daukana, ain lauba, ain humildia ta ain kondezinoe onekua pekatarijarenzat! Oh, aingerubak, alabau eizu ta amau eizu zeuben Jangoiko altuba, humildia ta lauba! Oh, ene arima pobria, begiratu eijozu zeure Jangoikuari, bai zerubetan ta luurreko aberats ta pobre guztietan; ta urtu zaite al badaizu bere amodijo santuban! Bada, guztia merezietan dau Jangoikuak, lauba dalako.

II.

Jangoikua da Andija. Ta au gaiti bere merezietan dau beste gauza guztiak baño geijago ameeitia. Guztiok ezaututen dozuna da, neure kristinaubak, gauza bat ona izan ezkeru, zeinbat andijago, ainbat dala obiago. Urre pillo bat zeinbat andijago, ainbat da obiago. Gari pillo bat zeinbat andijago, ainbat da obiago. Adiskide bat zeinbat dan aberatsagua ta entzute andijaokua, ainbat geijago ameeitan da ta estimeetan da. Adiskide pobriak intenzinoia ta desiuu euki arren mesede egiteko, gauza andirik ezin leijo inori, zegaz ez daukalako. Orregaiti askok esan darue adiskide pobrerik ez dabeela gura. Adiskide pobria adiskide txikija da ta orregaiti pobreentzako palazijo gitxi munduban iminten dira, ta adiskide asko bere ez dabee topeetan. Gauza gitxiak berez ona izan arren, estimazinoe txikija dauka; baño berez ona izan ezkeru, andija bada, guztiak estimeetan dabee ta ameeetan dabee.

Jangoikua da bada, neure entzula onak, gauza on guztien artian andijena. Andija da Jangoikua ta txito guztiz ondo alabeetia merezietan dabena, dino Dabid erregiak. Nora juango nas, esaten deutsa Jangoikuari Errege santubak berak, nora juango nas zeure espiriubaganik ta nora iges egingo dot zeure arpegijaganik. Zerubetaraño igoten badot, zu an zagoz; inpernubetaraño jasten banas, an bere prest zagoz. Ego batzuk artuta egusentijan iragoten banas itxasuen eskinaraño, zure eskubak an bere geratuten nau. Pensau neban, menturaz ilunak apartuko nindubala zure aurretari ta gabak ezkutauko nindubala zaganik; baño gabak egunak leez argi egiten dotsu zuri; gaba ta eguna bardin dira zuretzako. Berba oneek guztiok dira Dabid erregiarenak.

Jangoikuaren anditasunak despeidarik ez dauka. Leku guztietan ta denpora guztietan dago Jangoikua guztiekin ta dago bakoitzagaz. Jaaten bagagoz, geugaz dago; lo eiten bagagoz, geugaz dago, ta eitzartuta bagagoz bere, geugaz dago geure Jangoiko maitia. Ain kontuz zaintuten dau, gordeetan dau ta begiratuten deutsa Jangoikuak Erroman daukan adiskidiari zein Indijetako baztarrian daukanari zein Elesa onetan daukanari. Zerubak eta luurrak baño andijago da Jangoikua ta orregaiti dago leku guztietan edo, obeto esateko, beragaz daukaz gauza guztiak eta leku guztiak. Jangoikuagaz bizi gara, Jangoikuagaz gabiz ta Jangoikuagaz gara gariana, dino Espiritu Santubak. Erdu bada, kristinaubak, errazoe onetara ta pensau eizu, ia Jangoikuak, izan ezkeru gauza on guztietati andijena,

leku guztietan ta denpora guztietan geugaz dauana, merezietan daben, edo ez geure amodijo guztia ta bijotz guztia. Ia Jangoikua dan edo ez guztio topau biar doguna, estimau biar doguna ta amau biar doguna. Ez da zorakerija andija, munduko gauza on iskijen billa ibiltia ta areen enbidija eukitia, gauza on guztietati andijena ta gauza on guztiak beragaz daukazan Jangoikua geugaz euki ezkerro? Ameetan badogu Jangoikua, guztia geuria da; ta ametaan ezpadogu, andija izan arren ta geugaz egon arren, bapere ez da geuria Jangoikua, geu kastigeetako baño. Oh, kristinaubaren itsutasuna, ain Jangoiko andijaren kontra bizi izatia, aren lege santuba austia ta pekatuban egotia! Oh, Jangoikuagaz dagozan pobre aberatsak! Oh, pekatuban dagozan aberats pobriak! Zeu ametaan zaitut, Jauna; ta zeu amau gura zaitut neure bijotz guztiagaz, gauza on guztietati andijena ta bakarria zarialako.

III.

Ain da akabauba geure Jangoikua gauza guztietan, ze edozein bere gauza on ikusten dogunian edo akordeetan jakunian, guztia ondo kunpliduta topeetan dogu beragan. Gogoratu daiguzan oraindino, neure kristinaubak, adiskide guztizko batek eukitia ondo dan zirkustanzijaak. Inok bere ukatu ezin lei txito gauza ona ta estimauba dana, geure adiskidia sendua ta indartsuba izatia. Adiskide senduagaz gagozan artian, bildur bagarik eta seguru gagoz. Baña adiskidia argala, makala ta indar bagakua bada, laster goituten dabee arerijuak ta geratuten gara lagun bagarik. Errazoe au, bapere kontuba etara ezkerro, guztiak ezaututen dabeena da, neure entzula onak. Ezertako ez danari edo gauza gitxi bat baño ezin leionari, ez deusta inok erregu andirik egiten adiskide izateko, ezpada nai badau izan della ta nai ezpadau ez. Baña adiskidia bada sendua, indartsuba, arrisku guztietati librau ginaizana ta geu ondo zaintu ginaizana, a txito asko estimeetan dogu ta agazkua ez galtzeiarren, askotan kanseetan gara.

Jangoikua da, bada, bakarrik, neure kristinaubak, adiskide sendua ta indartsuba. Jangoikuaren adiskidiak bagara, Jangoikua ametaan badogu, ez daukagu zetan bildurrik euki inoren bere. Jangoikuaren adiskidia banas, libre nago arerijo guztietati. Alperrik jagiko dira nire kontra persekuzinoiak; alperrik munduko agintari ta juez guztiak galdu naiko nabee; alperrik inpernuko diabru guztiak su artuta abijauko dira nire ondorik buruko ule bat bere kenduko ez deustee. Munduko agintari, juez, soldau ta berdigu guztiak eureen armeekin ez dira eltxo bat edu bere, Jangoikuaren

indarrekin bat egin ezkerro. Jangoikuak bere adiskidiak zaintuteko, itxasuak agortu ditu, euzkija geratu dau, subak oztu ditu, artzak eta leoiak mansotu ditu. Jonas arrainen tripaan dauka Jangoikuak bizirik, Daniel artz gosian artian gordeetan dau, Babilonijako umiak laba gorijan daukaz erre bagarik. Israeltarrei itxasua liortuten deutsee, oñaz iragoteko ta mendi soilian zeruti bialduten deutsee janari prestauba, Elias bela bat bialduta mantenitan dau, Lazaro ilda laugarren egunian biztuta, sepulturati etaraten dau; san Pablo itxasuaren onduan dauka ito bagarik; san Pedrori oñetako katia senduak berekauten urratuten deustaz; ez erijotziak, ez mundubak, ez inpernubak, ez inok bere ezer ezin leijo Jangoikuaren adiskidiari, Jangoikua bijotz osuagaz ametaan dabenari.

Esaidazu, bada, oan zeuben bizitzia gaiti: euki ginai ditxa andijagorik arerijo guztietati libre egotia baño? Inoren bere bildur bagarik bizi izatia baño? Jangoikua ametaan dabenak ta Jangoikuagan bere konpijantza guztia iminten dabenak, ez dauka inoren bere bildurrik. Ta zeinbat daukan Jangoikuaren amodijo geijago ta konpijantza geijago, ainbat dauka bildur gitxiago ta ardura gitxiago. Oh, zer esango ete eban ene ama Teresak, inpernuko demonino guztiak Santo-Kristo bat eskuban ebala desapijatan zitubanian! Zeen bildur izango ete zan emakume seraphin a? Ez besteren, Jangoikua openididu ez eijan baño.

Jangoikuaren bildurrik ezak, Jangoikuaren amodijorik eta konpijantzarik ezak dakaz geugana bildurrak, larririk eta ikaraak. Trumoe batek, ots batek, tiro batek, gaiso batek edo keiza batek bildurru ta ikaratuten gaitu. Zegaiti? Jangoikuaren adiskide onak ez garialako, Jangoikua geure aldeti ez daukagulako ta beste munduko sokorru guztiak Jangoikua bagarik utsa dirialako. Topau daigun bada, kristinaubak, Jangoikuaren adiskidetasuna ta gorde daigun bere lege santuba; euki daigun konpijantza andi bat geure Jangoiko indartsubagan, ta amau daigun bijotz guztiagaz bizitzan ta erijotzan aren dibina Majestadia beste kriatura guztiak baño geijago, geure adiskide lauba, andija ta sendua dalako. Onan seguru iragoko dogu destierra tristiau, ta jadiitxiko dogu zeruban eternidadeko glorija. Amen.

LELENGO MANDAMENTUBAREN BOSTGARREN LEZINOIA

zeñetan erakusten dan

Jangoikua dala adiskide pïrmia, emonzallia ta parkazallia.

Jangoikua serbietan gauza gatxa dirurijen guztiak dira errazak eta bigunak amodijua daukanarenzat, dino, neure entzula onak, san Agustinek. Jangoikua bijotz guztiagaz ameeetan dabenarenzat ez dago, ez gauza gatzik, ez lege gogorrik, ez egin ezinik. Ta Jangoikua erreztu ta gustoz ameeetako, ez dago jarraitu baño adiskide on baten zirkustanzijai, leen esan danaren gañera. Jangoikua da adiskide *pïrmia, emonzallia ta parkazallia.*

I.

Jangoikua da adiskide pïrmia, ta augaiti bere merezietan dau geure amodijo osua. Gauza jakina da, neure kristinaubak, adiskide ona izateko, pïrmiak izan biar dabena. Ez dot nik oan ezer bere esaten adiskidetasun txarrak eta pekatuzkuak gaiti, ezpada euren garbijak eta onak dirianak gaiti. Errazuazkuak eta onak izan arren, ez dira guztizkuak umeen ta gazteen arteko adiskidetasunak, umiak eta gaztiak laster mudeetan dirialako. Ta zeinbat dan euren arteko amodijua ta karinua andijagua, ainbat dauke galduko ete jakuen edo itxiko ete deutseen bildur eta pena andijagua. Irauten badau puska bat luzaruago, zaartuten da ta zaartubaz doian leez, dua oztubaz ta galdubaz alkarren arteko amodijua ta adiskidetasuna. Orregaiti nekez topeetan dira gaztetati zaartzaraño beti adiskide izan dirian bi. Ta topeetan badira bere, bata edo bestia (oi danez) leenago ilgo dira ta geratuten danak eukiko dau galdu jakolako penia. Munduban dagozan adiskide guztiak, edadiaren ta denporiaren partez, beti dauke paltauko ete dabeen, mudauko ete dir[j]an, itxiko ete deutseen edo galduko ete dirian bildurra. Ta zeinbat adiskidetasun andijaua, ainbat pena ta bildur andijaua.

Jangoikua da bada, neure kristinaubak, adiskide bat onako penarik eta bildurrik ez dakarrena. Jangoikua ez umia da, ez gazteegija da, ez zaarregija da. Ez da mudeetan dana Jangoikua. Atzo ta gaur ta beti modu

baten dago Jangoikua, dino san Pablo apostolubak. Munduba baño leenago zana mundubaren asieraan zana ta gaurko egunian dana izango da eternidade guztian Jangoikua. Ez gaisuak argalduten dau, ez euzkijak balztuten dau, ez otzak zurituten dau, ez biarrak kanseetan dau, ez edadiak zaartuten dau Jangoikua; beti dago tertzijo baten ta modu baten. Munduko gizaaldijak mudeetan dira; erreñubak eta ziudadiak mudeetan dira; aziendak eta ondasunak mudeetan dira; osasuna, ondria, gustuak, atseginak, opizijuak eta adiskidiak mudeetan dira ta akabeetan dira; baño Jangoikua ez da mudeetan, ez da gitxituten, ez da geituten, ez da akabeetan. Munduko adiskidiak aparteetan dira, aartzuten dira, galtzeen dira ta ilten dira, ta askotan batzuk inpernurako ta bestiak zerurako. Samuel ta Saul adiskidiak zian. Samuel zeruban dago ta Saul inpernuban. Abel ta Kain anaiak zian leez, duda bagarik adiskidiak zian. Abel zeruban dago ta Kain inpernuban. Jakob eta Esau ta beste milla ta geijagori jatzo jakue beste ainbeste. Oneek guztiok erakusten doskubete ez dauala munduban ezer, geure amodijo osua merezietan dabenek. Sekula mudeetan ez dan ta beti pïrme dauan Jangoikua amau biar dogula gauza guztiak baño geijago. Ez bakarrik adiskide seguruba ta pïrmia dalako, ezpada baita emonzalle ugarija dalako bere.

II.

Jangoikuak bere adiskidei ez deutsee ezer bere ukatuten. Daukan guztia emoten deutsee neurri bagarik. Ta augaiti bere, esker txarrekuak izatiaren beian, amau biar dogu beste gauza guztiak baño geijago.

Munduban ikusten dogunez, gauzia emoten dabeneak estimaubak dira. Ta zeinbat geijago emoten dabeen, ainbat estimaubago. Adiskidia izan arren, urrija ta zekena bada ta ezer emoten ezpadaki, laster esaten dau *beretzako dala obia, inorentzako baño alako adiskidia*. Baña orduba danian edo preminaan dauanian emoten badaki gauzia ugari, alako adiskidia duda bagarik ameeetako ta estimeetako da; ta sekula atzera ezer artzeeko esperantzaz bagarik emoten badau, oraindino milla bidar geijago ameeetan da ta estimeetan da.

Begiratu eizu bada oan, kristinaubak, errazoiaren puska bategaz, ia Jangoikuak merezietan dabenek ez guk ameeetia ta estimeetia, geuri gauzia emoten dakijelako. Onetarako jakin biar dozu lelengo, Jangoikuak ez daukala inoren bere preminarik. Zerurik edo mundurik egin ezpaleu bere, aingerurik edo santurik ezpalego bere, kriaturaren errasturik erne, sortu

edo jaijo ezpalitz bere, Jangoikua Jangoiko izango zan beti. Zeruban dagozan guztiak inpernuban balegoz bere, ezer paltauko ez litxakio Jangoikuari; ta inpernuban dagozan guztiak zeruban balegoz bere, dan edu izango litzaateke Jangoikua. Inok bere Jangoikuari ezer geitu ezin leijo; ta ezda gitxitu bere. Berez da, dan guztia.

Deskuiduan inok penseetan badau limosna bat egitia, baru bat eitia, meza bat entzutia edo beste obra on bat egitia, sinistuta egon bedi ez deutsala Jangoikuari mesederik egiten, bere arimiari baño. Jangoikuak nai dau, guk obra onak egitia ta zeruba irabaztia, geu ameean gaitubalako; baño ez gure obra oneen preminia daukalako. Ain ondo Jangoikuaren glorija aurkituko litzaateke gu guztiok inpernuban egonagaz zein zeruban egonagaz.

Bigarrenian jakin biar da, Jangoikuak ez deutsala inori bere ezer zor. Jangoikua da bakarrik zorrik ez daukana. Munduban dagozan guztiak alkarriz zer edo zer zor deutsee. Guztiok gara bata bestiaren zordunak. Ezin sekula kristinau batek beste bati esan leijo egijagaz: *ez dotsut ezer zor*. Jangoikua da bakarrik guztiari au esan leijuena. Jangoikuak emoten daben guztia, duarik emoten dau ta inok atzera pagauko deutsan esperantza bagarik.

Pensau eizu, bada, oan istante baten, kristinaubak, ia Jangoikua adiskide zekena ala emonzalle ugarija dan. Ta erremedio bagarik konpesauko dogu, guztiz esker txaarrekuak eta lotsa bagaak ezpagara, amau biar dogula Jangoikua beste gauza guztiak baño geijago, emonzalle ugarija dalako. Nok emon dosku daukagun izatia? Nor gaiti ez gara kristinau bakotxa arri bat, zur bat, alemanija bat edo ezer bere ez? Ezin egin eukian Jangoikuak, gu egin ginduzan lekuban, arbola bat, atx bat edo bildos bat? Bai, nai izan baleu. Geure gorputza ta arimia pormauta bere, ezin il edo ito gendukezan amaren sabelian gengozan lekuban? Bai, nai izan baleu. Nok emon doskuz entendimentuba gauzaak ezaututeko, borondatia ameeetako, memoriya goguan eukiteko, begijak ikusteko, belaarrijak entzuteko, miina esateko, oñak ibilteko, eskubak biarra egiteko ta beste sentidubak, geure erara eukiteko? Ezin itxi gendukezan Jangoikuak zoratuta, endemoniauta, itsututa, mutututa, gortuta edo errenduta, beste asko itxi dituban leez? Nai izan baleu bai. Mesede oneek beste askori ez deutseez egin, zor ez eutsezalako; ta guri egin doskuz ta egiten doskuz duarik, berak gura dabelako. Geijago oraindino. Nok gure laboriak erneetan ditu, azten ditu ta elduten ditu? Nok eguna zabalduten dosku, euzkija agertuten dosku, ilargiya emoten dosku, udiari ta negubari emoten deutsee geure erarako indarra ta birtutia? Zer izango litzaateke beti gaba balitz? Zer beti

udia balitz? Zer beti neguba balitz? Oh, ze mesede ugarijak! Ta esanda geratu da Jangoikuak ezer zor ez doskula, ezpada guztia duarik emoten doskula. Ta oraindino esan dan guztia Jangoikuak bardin emoten deutsee onai eta dongai, pekatarijai ta justubai, adiskidiai ta arerijuai.

Ta onezaz ostian, zer emoten ez deutsa Jangoikuak bere adiskide bati edo kristinau egijazko bati? Oh! Emen agortuten da geure entendimentuba. Emoten deutsa Jesukristo, Jangoiko eta gizon egijazkoa, ogi puska baten itxuraan jaateko ta ardao puska baten itxuraan eraateko; emoten deutsaz aingerubak lagunduteko; emoten deutsaz sakramentubak; emoten deutsa grazija; emoten deutsaz Espiritu Santubaren doiak; emoten deutsa, berba baten guztia esateko, bere bijotz zabal, ugari ta maitegarrija oso osorik, bera ameean daben kristinaubari. Daukadan guztia, Jangoikuak duarik emona da; ta Jangoikua ameean badot, Jangoikuak daukan guztia bere neuria da. Nauan lekuti sekula alderik agingo ez neuke, Jangoikuaren esku indartsubak erain bagarik. Berba bat geijago esango ez neuke, Jangoikuak erasoko ezpaleust. Neurez ezer bere ez nas, ez gorputzerako ta ez arimarako; baño Jangoikua ameean badot, Jangoiko guztija ta Jangoikuak daukan guztia neuria da. Oh, Jangoiko zabal! Oh, Jangoiko ona! Oh, Jangoiko emonzalle ugarija! Ameean zaitut ta amau gura zaitut, bada, nik neure bijotz guztiagaz. Emon eidazu grazija, zeu baño beste gauzarik sekula ez ameeetako.

Oh, ze zorakerija, ezer bere balijo ez dabeen luurreko gauzaak topeetia, ameeetia ta estimeetia Jangoikuaren lege santubaren kontra! Oh, diru puska bat, ondra puska bat, estimazinoe puska bat, aragijaren gusto loi bat jan bat edo eran bat gaiti arimia, osasuna ta kleituba arriskuban iminten dituban pekatarijaren zorua! Oh, Jangoikuari itxita, munduko gauzeetan gustua topau gura leukian kristinaubaren itsuba ta errukarrija! Ikusiko bagendu persona pobre bat, duarik emon gura deutseezan ogei eskudokuak artu gura ez ditubala ta beste aldeti zuriko erre bat edo marabedi urdin bat irabazteko izardija, barautsa ta arrastakia darijola dabilela, zer esango genduke a gaiti? Zoro garbija dala esango genduke. Bada, beste ainbeste ta oraindino zoruago da, gauza on guztijak duarik emoten doskuzan Jangoikua ameean ez daben kristinauba. Ugarrta ta atsa darijuen luurreko banidadiak eta gustuak Jangoikuaren kontra, ameean dituban kristinauba. Ta au sinistuta, Jangoikua ameean ez dabenak, pekatu eginda Jangoikuaren legia austen dabenak edo Jangoiko emonzalle ugarijaren gorrotuan bizi danak, ez dauka ondo mereziduta inpernuko eternidadeko pena guztia? Duda bagarik esaten da, *baietz*.

Orregaiti esaten dau Jangoikuak berak Jeremias propeta santubaren aoti: Ikaratu zaitetz zerubak eta birrindu zaitetz zeruko atiak. Gauza donga bi egin ditubee nire jentia, gauza donga bi egin ditubee kristinaubak: izanik neu ur bizi guztien iturri ugarija, neuri itxita jua dira pozu txistarretara ura eraaten. Esango baleu leez Jangoiko andijak pekatubaren asarriagaz: Neu nas gustuak, atseginak, pozak, ondria, osasuna, ondasuna, grazija ta zeruko glorija daukadana, ta duarik gizonai eta emakumiai eskintzen deutseedana; baña eurak neuri itxita duaz munduko atsegin mingotxak, epelak eta ilgarnijak topeetara ta ameeetara. Ta au berau egiten dau kristinaubak, pekatu egiten daben bakotxian. Isten deuta gauza on guztiak duarik emoten deutzazan Jangoikuari; ta jarraituten deutsee arimako kezka, penia, gosia, egarrija ta inpernuba emoten deutzan guraari txarrari. Amau daigun bada, kristinaubak, geure Jangoiko ona, Emonzalle ugarija dalako ta baita parkazallia dalako bere.

III.

Bijotz onaren aparteko senallia ta mundukuen artian nekez topeetan dana da, neure kristinaubak, gatx egin deutzanari parkatutia ta arerijuagaz leen baisen adiskide izatia. Ugazabak ez dau beinguan etxian osterarta artzeen, sarri dongaro portau jakon krijauba. Errege batek ez bere palazijoti, eze erreñuti bere laster kentzeen dau edo urkatuten dau bere kontra zerbait egin daben personia. Jangoikua da gauza onetan bere aparteko ontasuna erakusten doskuna. Pekatu mortala egiten dabenak opendietan dau Jangoikua, injurijetan dau Jangoikua, desondreetan dau Jangoikua, saltzeen dau Jangoikua ta adiskide eiten da Jangoikuaren arerijorik andijenagaz, zein dan diabruba. Ta zer egiten dau, bada, Jangoikuak alako kristinau esker txarrekuagaz? Kristinauba bere gaiski eginagaz garbatuten danian, parkatzen deuta Jangoikuak pekatuba ta geratuten da leen baisen adiskide. Kristinaubak pekatu mortalagaz asarratuta euki arren Jangoikua, esaten badeuta bijotz osuagaz eta damu egijazkuagaz: *pekatu egin dot, Jauna; damu dot, Jauna; parkatu, Jauna; miseriakordija nigaz, Jauna; ez dot osterarta egingo, Jauna; konpeseetan dot, Jauna, neure pekatuba*. Au esanagaz ta eginagaz batera aaztuten da Jangoikua pekatarijak egin deutzazan injurija ta desondra guztiekin, ta artzen dau bere etxian, bere palazijuan, bere maijan ta bere onduan pekatarija a, sekula ta beti bere adiskide andija izan balitz leez.

Oh, neure Jangoiko ona ta parkatuteko presta! Nok amauko ez ditu zeure erraija bigunak eta miseriakordijazkuak? Nok bere bijotza urtuko ez dau, neure Jesus maitia, zeure amodijuagaz, zeure bijotz amodijozkuari, karinosuari ta parkazalliarri begiratu ezker? Oh, kristinaubak, nos asiko gara Jangoiko parkazalle ona ameeetan! Oh, Marija Madalena, Dabid erregeria, san Pablo apostoluba ta san Agustin ditxosua! Zer esango zenduke zubez Jangoikuaren bijotz biguna ta parkatuteko presta gaiti? Berandu asi nas, jauna, zeu ameeetan, esango leuke ta ondo damututa nago, leenago zeu amau eza. Oh, Teresa gorputzezko serapina! Zer dinozu, zeure bijotzian kabidu ezin dozun Jesusen amodijo sutsuba gaiti? Aingeru batek suzko ezpatiagaz edegi biar dotsula zeure bijotza, Jesusen amodijuaren suba nasaitu dakizun. Beste ainbeste esan biar dogu, bada, jeuk bere, neure kristinaubak. Akordau gaitzean zeinbat bidar pekatu egin dogun ta sinistu daigun beste ainbeste bidar Jangoikuak etara gaitubala inpernuti. Bada, ez da mesede txikijaua pekatu mortal bat parkatutia, inpernuti etarria baño. Ta ez dau Jangoikuak injurijaak parkatuteko denpora luzerik biar. Pekatu egin dabeneti ordu lauren barru biurtuten bada Jangoikuagana, esan dan leez, bertati parkatzen deuta Jangoikuak pekatarijari, ta aaztuten da betiko pekatarijak egin deutzazan gatx guztiekin. Amau daigun bada, kristinaubak, Jangoiko parkazalle ona; ez daigun ezetan bere ausi bere lege santuba ta eukiko dogu zeruban eternidadeko glorija. Amen.

LELENGO MANDAMENTUBAREN SEIGARREN LEZINOIA

zeñetan erakusten dan

*Jangoikua dala adiskide biguna, karinosua, guztien erakua
ta betikua.*

Jangoikuak euki arren esan dirian ontasun guztiak geuk ameeetako; beste gauzaak baño geijago beraren anditasuna; oraindino balitz aren dibina Majestadia bera ameeetan dabeenentzako asarria, gogorra, zitala, itzalsuba edo inok beragaz irauin ezin daben jenijio txaarrekua, ez litukez paltako kristinaubak atxekijaak Jangoikuari itxita munduko gustuak ameeetako. Baña kristinaubak topau ta asmau leizan atxekija guztiak atia itxita dauke, ta nai ta nai ez dabela bere konpesau biar dau Jangoikua dala adiskide guztiz akabauba ta guztiz maitegarrija. *Jangoikua da adiskide biguna, adiskide karinosua, guztien erarako adiskidia ta betiko adiskidia.*

I.

Jangoikua adiskide biguna ta karinosua da. Ta izan leitekienik biguneena ta karinosuena. Ezaututeko ze erraija bigunak eta bijotz maitia daukan Jangoikuak bera ameeetan dabenarenzat, ez dago begiratu baño zelan porteetan dan bere adiskideekin. Ama on batek alaba bakar bat ezin artu lei bijotz bigunauagaz ta maitetasun andijauagaz, zeinda Jangoikuak artzeen dituban ta trateetan dituban bere adiskidiak. Ez bakarrik zeruban beragaz daukazanak; baita munduban bera serbietan dabeenak eta bere grazijan daukazanak bere. Irakurri bitez Espiritu Santubak Salomonen aoti arima justubari esaten deutzazan kantaak, ta an topauko dau bijotz bigun batek desiau leijan gozotasun, dultzura, karino ta amodijo guztia.

Batzubetan esaten deutsa Jangoikuak arima justubari edo bera ameeetan dabenari: *Neure esposa egijazkua; Neure alaba maitia; Neure arreba estimaua; Neure uso ederra* ta beste onako amodijo utsezko berbaak. Beste batzubetan esaten deutsa: Jagi zaite laster, neure maitia ta erdu guazan ortura lorak batzeera. Neguko otzak irago dira, zozuak eta birigarruak kantetan asi dira; erdu neure maitia, laster guazan ibiltera. Beste batzube-

tan esaten deutsa Jangoikuak bere adiskidiari: Jagi zaite ta erdu neugaz ardao gozoz beteta dauan upatei edo bodega batera, jan eizu ta eraizu, neure maitia, naikua egin artian. Beste batzubetan konbideetan dau bere palazijora edo gelara beragaz erregalubak partietara. Baña, zer geijago? Arrituta geratuten dira, neure entzula onak, Elesako santubak, Jangoikuak bera ameeetan dabeenekin daukan karinua ta bijotz biguna penseetan dabeenian. Berak Eskritura Sagraduban erakusten doskun maitetasun guztia esan bere ezin lei. Bada, guztiak ez dauke estamangu bardina ta espiritu zuzena, amodijo ta karino utsezko Jangoikuaren kantak, Salomonek dakazan moduban, aituteko. Orregaiti esaten dau san Jeronimok ogeta amar urtera eldu bagakuak ez ditubala irakurri biar kanta areek. Ta san Gregorijok gorputza ondo domauta, bijotza ta belaarriak ondo garbituta daukeezan arimaak baño bestek ez ditubala ez irakurri ta ez entzun biar. Ene ama santa Teresak dino orraitino bere, askok probe-txu andija etara dabeela Salomonen kantaak irakurritu, pensaubagaz Jangoikuaren amodijo neurri bagakua. Pensau ezin lei kasik inok bere ondo Jangoikuaren maitetasun guztizkua, beraren amodijuak begijetati negar eragin bagarik. Ez dau sekula munduban inok inor serbidu, ez esposok esposarik, ez amak alabarik, ez semek aitarik ain berba gozuekin, ain bijotz bigunagaz ta ain borondate maitiagaz, zeinda Jangoikuak serbietan dituban bere adiskidiak.

Jangoikuaren biguntasun ta karino guztizko au ez dabee aituten ta ez dabee aituko bere, munduko gauzeetan euren gogua, pensamentuba eta amodijua iminita daukeenak. Munduko ondria, estimazinoia, entzutia, aberastutia, banidadia, janak, eranak, jokuak, ibilte nasaiak, olgeta pelleburuzkuak ta gorputzaren gustuak eta atseginak ameeetan dirian artian, desietan dirian artian; onako gauzeetati, dinot, geure bijotza ta gogua aparteeetan ez dogun artian, ez dogu jakingo ze biguna ta gozua dan Jangoikua bere adiskidentzako. Munduko ezer bere balijo ez dabeen gauza oneetati apartauta, bene benetan Jangoikua serbietan ta ameeetan asten danak, laster probauko dau ze biguna ta karinosua dan Jangoikua. Ez nas espanteetan ene ama santa Teresa bat, san Agustin bat, santa Marija Madalena bat, san Ignazio Loiolako bat eta beste santu ta santa asko ikusten ditudanian Jangoikuaren amodijo sutsubagaz, kasik ordituta edo zoratuta leez. Bada, zeinbat eurak geijago ameeetan ebeen Jangoikua, ainbat topeetan eben laubago, karinosuago ta bigunago; ta desietan ebeen munduban geijago ta geijago padezietia Jangoikuaren izenian edo iltia, laster Jangoiko ona guztiz gozeetara juateko. Oh ze gitxi estimeetan zitubeen arima ditzoso areek munduko gustuak! Amau daigun bada, neure

kristinaubak, geure Jangoiko ona neurri bagarik. Jaso daiguzan geure begijak nos edo nos luurreko gustuetati, ta ezautuko dogu guk bere ze adiskide biguna ta karinosua dan geure Jangoikua.

II.

Jangoikua da guztien erako adiskidia. Betoz munduban dagozan ta izan dirian gizon ta emakume guztiak ta esan beije zelako adiskidia nai dabeen, edo ze kondezinoetakua gustetan jakuen ta guztia topauko dabee Jangoikuagan. Batzuk eurenz dira tristiak; ta adiskidiak bere tristiak gura ditubee. Beste batzuk eurenz dira alegeriak; ta alegeriak gura ditube lagunzat bere. Gatxa edo penia daukanak bere naijago dau berba eiteko lagunzat, leenago gatzak eta trabajubak irago ditubana edo daukana, beste gatxeen barri ez dakijen edo penarik ez daukan bat baño. Onakuak obeto alkar aituten dabee, obeto alkarri sinistuten deutsee ta geijago alkarregaz errukitu bere eiten dira. Aberatsak bere beste aberats bat naijago dau adiskidezat, pobria baño. Andikijak andikija, pobriak pobria ta alan beste kondezinoetakuak. Ta ez au beste gauzagaiti, ezpada bakotzak bere idiagaz libertade geijago daukalako edozer gauza esateko edo egiteko. Pena bagarik bere ide bati konteetan jakoz noberaren gauzaak, onak edo txarrak, ta luzaro alkarregaz egon arren bere, nekezago kanseetan dira. Ta balira gizon ta emakume guztiak onako kondezinoeitan bardinak, guztiak alkar amauko leukee.

Ara bada, kristinaubak, Jangoikua guztien erako adiskidia. Begiratu beijo nai dabenak naijen daben moduban, ta alantxe topauko dau. Adiskide tristia nai dabenak, triste topauko dau Jesus, bere Jauna ta Jangoikua; bai Jesemaniko ortuban odolezko izerdija darijola; bai Anasen etxian belaar[r]ondoko andijak emoten deutseezala; bai Kaipasen etxian paltso testimonijak ezarten deutseezala, txistu urtika, ule tiraka ... eiten deutseezala; bai Pilatosen etxian pillar bati lotuta azoteetan dabeela ta buruba arantzaz jarten deutseezala; bai Kalbarijora bidian kurutzia lepuan dabeela; ta bai kurutzian josita dauala. Adiskide alegeria nai dabenak, alegere topauko dau Jesus, bai Taborko mendijan, bai ilen arteti biztu edo erre-suzitetan darian, bai Ama Birjiniagaz ta apostolubekin berrogei egunian biztuta gero munduban dabilenian, bai Asenzinoe egunian aingerubekin zerubetara igoten dabilenian ta bai zeruban dauan lekuban.

Nai badau penazko adiskidia, penazkua topauko dau Jesus ogeta amairu urtian. Bada, Aita Fr. Tome Jesusenak dinuan leez, Ama

Birjiniaren sabelian sortu zaneti kurutzian il zan arte guztian, beti penaz bizi izan zan Jesus. Ta ez dau inok iragoko penarik, desondrarik edo trabajurik, Jesusek leenago geu gaiti irago ez ebanik. Nai badau adiskide noblia ta entzute andikua, Jesus da guztien artian nobleena ta pamarik oneenekua. Errege guztien Erregia ta jaun guztien Jauna da bere Aita, zein dan Aita Eternua. Abraan, Isaak, Jakob, Dabid ta beste patriarka ta errege andijen alabia da bere Ama, zein dan Marija Birjina. Bago andiki andijagorik edo kaballero nausijagorik? Nai badau adiskide aberatsa, Jesus baño abertsagorik ez dau topauko. Bada, esanda geratu da, ondasun guztiak beriak ditubana. Nai badau lotsia ta errespetua daukan adiskidia, Jesusek dauka andijena. Bada, berba bategaz luurrera ezarten ditu bera preso artzeera duazan Judas ta soldaubak; begirakune bategaz iminten dau san Pedro negarrez; bizi dan arte guztian ta bere borondateko *nai* bategaz erabilten ditu zerubak eta luurrak gura daben moduban. Nai badau adiskide gaztia, Jesus topauko dau gaztia; nai badau zaarra, topauko dau zaarra; nai daben edadekua; bada, esanda geratu da leen, oan, gero ta beti modu baten dauala Jangoikua. Nai badau adiskide pobria, pobria edo pobretuba topauko dau Jesus. Begiratu beijo, zelan dabilen san Josepegaz ta Ama Birjiniagaz, Belenen ostatuba topau ezinda, jaijo biar daben gabian. Begiratu beijo ze leku pobria daukan jaijoteko: korta bat, aska bat ta alemanija bi. Begiratu beijo zelan jantzita dabilen; jantzi bat baño ez eban euki bere denpora guztian; a bere kendu eutseen azoteetako ta kurutzian josteko. Ill zanian bere, limosnaz emon eutseen izara bat bere gorpuz dibinua meztituteko. Begiratu beijo azkenian Jesuseri, altarako sakramentu santuban dauan lekuban, ta an bere ondo pobria topauko dau Jesus ogi puska baten itxuraan; ta askotan korporal zaar ta loijen gañian daukala bere gorputz eta arpegi ederra. Zer geijago eskatu ginaijo bada, neure entzula onak, Jesus onari, geure bijotz guztia berari ez emoteko? Izango ete da galduko ete dogun bildurra gaiti?

III.

Oh neure kristinaubak! Ez. Jangoikua ez da geugaz kansauko, geu bera ameeetan kanseetan ez bagara. Ez da geuri itxita bigar edo etzi beste bategana juango, geu berari itxita juaten ezpagara, luurreko gauzaak ameeetara. Esanda geratu da, Jangoikua mudeetan ez dana. Sekula ta beti Jangoikua bardin izango da. Bardin ameeetan dabeentzat ta bardin ameeetan ez dabeentzat. Beti bardin amauko ditu Jangoikuak, bera ser-

bietan dabeenak; ta beti bardin kastigauko ditu bera serbidu bagarik dagozanak.

Bijotz guztiagaz ta gogo guztiagaz ameeetan dabenarenzako da Jangoikua adiskide jakituna, adiskide zuzena, adiskide aberatsa, adiskide lauba; adiskide andija, adiskide sendua, adiskide pirmia, adiskide emonzallia, adiskide parkazallia, adiskide grazijosua, adiskide karinosua, guztiak nai dabeen moduko adiskidia ta betiko adiskidia; Jangoiko guztia geuria. Ta ameeetan ezpadogu Jangoikua, bere asarria, gorrotua, benganzia, itzala ta betiko inpernuko suba ta tormentuba guztia geuria.

Zer esan lei, bada, oan kristinaubak, au guztiau pensauta, sinistuta bere, pekatu mortalian dauan triste errukarrija gati? Esango da alako kristinauba zorua dala, ala itsuba dala, ala gistua dala, ala pede bagakua dala? Ez da errez, egija esateko, pekatu mortalian Jangoikuaren gorrotuan dauanari tokeetan jakon izena emoten. Esan dakijola, bada, san Pablo apostolubak esaten deusana: *Jesukristo geure Jauna, Jangoiko ta gizon egijazkua, ameeetan ez dabena izan della madarikatuba, izan della eskomulgauba, izan della eternidade guztian kondenaua*. Eta guk pensau daiguzan sarri ta astiro Jangoikuak daukazan ontasun eta prenda maitegarriak. Eurak obligauko gaitubee, kasik nai ta nai ez dogula bere, Jesus dibinua bijotz guztiagaz, arima guztiagaz eta poz andijagaz ameeetara, beste luurreko gauza guztiak baño geijago. Ta berau da asko gu eternidade guztian zeruban ditxoso izateko. Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. Amen.

LELENGO MANDAMENTUBAREN ZAZPIGARREN LEZINOIA

zeñetan erakusten dan
*geure burubak zelan amau biar ditugun, ta geure projimuak
nortzuk dirian.*

Esanda geratu da, neure entzula onak, lelengo mandamentu santubak zelan aginduten doskun Jangoikua ameeetako beste gauza guztiak baño geijago; baita imini bere egin dira iraitzian leez, edozein bere kristinauk, zein asko dakijenak ta zein gitxi dakijenak txito errazto ezautu leizan pensamentubak, pozik eta gustoz geure Jangoikua amau eraiten dabeenak.

Onen ondorik Jesukristo geure Jaunak esaten dosku bigarren lekuban, geure projimuak ameeetako, geure buruba leez. Pensau dot, bada, ondo izango dala mandamentu onetan erakustia kristinaubak bere burubari ta projimuari zor deusan amodijua, bostgarrenerako itxi bagarik. Projimua ameeetako daukagun obligazioia txito andija da. Bada, san Pablo apostolubak dinuan leez, adulterijorik ez egitia, ezer ez ostutia, inor ez iltia, paltso testimonijorik ez ezartia ta beste legiak aginduten daben guztia enzerreetan da berba oneetan: *Amauko dozu zeure projimua zeure buruba leez*. Kristinaubak projimua ameeetako bere buruba leez, jakin biar dau lelengo bere buruba zelan amau biar daben. Askok usteko dabee bakijeela euren burubak ameeetan. Baña puska bat esamineetan bada, ez dakijee euren burubak ameeetan, ezpada euren gorputzak ameeetan. Ta ez da au Jesukristok aginduten doskuna. Esango dot, bada, dotrina onetan, zelan kristinaubak bere buruba amau biar daben, ta zeintzuk dirian geure projimuak.

I.

Kristinaubak amau biar dau bere buruba Jangoikua gaiti. Esan gura neuke, kristinaubak bere burubaari deusan amodijua ordenau biar deusala Jangoikuari. Bada, kristinaubak daukan guztia, arimia, entendimientuba, borondatia, jakiturija, osasuna, kleituba, itxuria, ikustia, entzutia...

guztia da Jangoikuak duarik emona. Ta orregaiti dan guztia ta daukan guztia kristinaubak ordenau biar deutsa Jangoikuari. Amau biar dau bere buruba Jangoikua gaiti ta Jangoikua serbietako. Beste noberaren burubarentzako kristinaubak daukan amodijua ez da amodijua, ezpada gorrotua Jangoikuaren aurrian. Oh, zenbat kristinau dagozan euren buruben gorrotuan bizi dirianak! Gorputzari naijak eitia, erregalubak emotia, ondo apaindutia; ikusgarriak begijai, entzungarriak belarrijai, esangarriak miinari, gauza leunak aragijari, gozuak eta dultziak auari ta sabelari, banidadia, estimazinoa ta pamia buruko aixe aruari; dinot, kristinaubak, gauza oneek bilatutia ta nai izatia bere burubarentzako ez da noberaren buruba ameeitia, ezpada bere burubari gorroto izatia. Jangoikuak agindu baleu modu onetan geure burubak ameeitako, zoruak izango zian ainbeste penitenzija ikaragarri egin ebeen santu ta santa guztiak. Areek ez ebeen beste gauzarik penseetan, arimia bizi dein, grazija bizi dein ta lege santuba gorde dein, Jesusen izenian eureen gorputzai ta sentidubai aleijen guztia padezidu eraitia baño.

Amau biar dau kristinaubak bere buruba; baño Jangoikuak aginduten daben moduban, ez aragijak eskatzen daben moduban edo mundutararak nai dabeen moduban. Amau biar dau Jangoikua serbietako, ez bere buruba serbietako. Amau biar dau bere bizitzia, osasuna, kleituba ta Jangoikuak emon deutsan guztia; ta baita artu bere, bere buruba gordeetako errakoe zuzenak erakusten dituban medijuak.

Jangoikuaren aparteko abisu bagarik, gorputzari padezidu erain biar deutsalada edo nai bat bere emon biar ez deutsalada pensauta, jan bagarik, edan bagarik edo lorik egin bagarik egotia pekatu da. Munduko gatxeetati aparteeetako arrabijuagaz ta ernegazinoiagaz iltia bere burubari desietia pekatu da, bostgarren mandamentuban esango dan leez. Gauzia aurreratutia gaiti, miserija gaiti edo guztia paltauko ete jakon bildurra gaiti, gosia padezietia ta aberatstutia gaiti gau ta egun arrastaka barautsa danijola osasuna galtzeia pekatu da. Ez dau eiten Jangoikuaren amodijua gaiti, ezda bere burubaren amodijua gaiti bere, ezpada edo ondasunak gaiti, edo banidadia gaiti, edo zekenkerija gaiti. Onako kristinaubak gaiti esaten da *diabrubaren martinjak diriala*.

Jangoikua gaiti ta arimiaren ona gaiti pena txiki bat iragoteko gogorik ez dauke kristinau askok; baru bat etara biar badabee, larrituten dira; ta beste aldeti egunian egunian gorputzari padezidu eraiten deutsee munduba gaiti, banidadia gaiti ta kodizija gaiti. Oneek diabrubarentzat padezietan dabeena, gauza jakina da. Batzuk Jangoikua balitz leez trateetan dabee euren gorputza; ta beste batzuk, kodijijaren ta banidadiaren krijau

sobrau bat balitz leez. Oneen bijoon erdijan dago gere burubari zor deutsagun amodijua. Ta da, geure buruba estimeetia ta ameeitia osasuneko ta kleituko gauzeetan ta gorputzaren erruki bagarik Jangoikuaren legia gordeetia. Emeti ezaututen da zegaiti eta zelau amau biar ditugun gere projimuak. Baña leenago da oneek zeintzuk dirian jakitia.

II.

Munduban dagozan gizon eta emakume guztijak dira, neure entzula onak, geure projimuak: kristinau dirianak, ereje dirianak, judegubak, moruak eta jentilak, arimia ta gorputza daukeen guztiak, zein urrekuak, zein urrinekuak, zein adiskidiak, zein arerijuak, guztiak dira geure projimuak. Ara emen san Agustinen berbaak. Adan eta Ebaganik datozaan guztiak, dino Santubak, dira zure projimuak. Guztiak gara bata bestiaren projimuak, baño ez guztiok modu baten, zerurako esperantziari begiratu ezkeru. Kristinaubak izan ez arren, zeure projimuak dira, bada ez dakizu Jangoikuaren aurrian zer jazoten dan. Askotan zuk, kristinauba ez dalako, burla egiten deutzazuna, biurtuten da Jangoikuagana ta ameeitan dau, serbietan dau ta adoreetan dau Jangoikua, menturaz zuk baño obeto. Bagoz kristinau ez dirianen artian bere kristinau dirianak, guk jakin ez arren nortzuk eta zeinbat dirian. Jangoikuaren aurrian zer jazoko dan ez dakigun leez, gizon eta emakume guztiak euki biar ditugu geure projimozat. Berba oneek guztiok san Agustinenak dira.

Dotrina onetati ezaututen da, kristinaubak: 1º munduban dagozan gizon eta emakume guztiak diriala geure projimuak, ta daukagula obligazinoa guztiak ameeitako, gero esango dan modubagaz ta ordeniagaz. 2º Zeruban dagozan guztiak (Jangoikua apartau ezkeru) dira, geure lagunzat dagozanak, ta daukagu obligazinoa areen glorijagaz ta ditxa onagaz alegreetako, ta atsegin artezko ta eurak alabeetako. Jangoikua ez da kriaturerekin bat egiten, ta orregaiti zor deutzagu Jangoikuari amodijo geijago, alabantza geijago ta bildur geijago, leen esan dan leez. 3º Pekatu mortalian il diriala zuzen ez dakigunak gaiti ondo pensau biar dogu, ondo berba egin biar dogu ta desiau biar deutseegu arei bere arimako salbazinoia. Bada, guk ez dakigu nor salbeetan dan ta nor kondeneetan dan. Ta illak izan arren, amau biar ditugu. 4º Pekatu mortalian il diriala, zuzen dakigunak zeintzuk dirian Eskritura Sagradubak eta Elesia Ama santiak ainzat erakusten doskuzanak, oneek bere, dinot, amau biar ditugu moduren baten. Ez pekatarijak dirialako, ez kondenaute dagozalako; ezpada

Jangoikuaren kriaturaak dirialako. Kondenaubak dongaak dira, pekatuba dala medijo; baña euren ez gu leezko gizon edo emakumiak dira. Jangoikuak bere itxurara egindakuak dira, ta pekatuak ezpaleukee, zeruban Jangoikua alabeetan egongo litzaatekezan kriaturaak dira. Egija da, ya erremedijorik ez daukee, ya mesederik ezin ginaijue, ya kondenaubak dagoz betiko euren erruz, ta Jangoikuaren arerijua dirian leez, amau biar ez ditugu; baña bai Jangoikuaren kriaturaak dirialako. Augaiti, kondenaubei daukeen baño pena geijago desietia, bengau gura izatia, edo txaartuago balegoz nai izatia, pekatu da. Onako gauzeetati aparteetako, kristinaubak egin biar dabena da, alabau Jangoikuaren justizija, sinistu inpernuban dagozanak euren erruz dagozala, ta itxi erabatera, kondenaubak zeinbat pena merezietan daben esamineetiari. 5º Beste ainbeste esaten da diabrubak gaiti. Bada, diabrubak izan arren, geuri gauza gatzak desietan doskubeezanak ta kondenaubak gura gaitubeenak, orraitino Jangoikuaren kriaturaak dira. Ta diabrubari daukan baño pena geijago desietia, pekadu da. Jangoikuak daki, bai kondenaubak, ta bai diabrubak zetaraño pekatu egin ebeen, ta berak emoten deutsee, merezietan daben penia; geijago arei desietia, Jangoikuaren justizijari neurrija imintia da.

Emen agertuten da kristinauben arteko engaño bat txito andija ta klaruba. Ez dakit, egija esateko, zelan moduztau zinaijan. Kristinaurik geijenak daukee diabrubenzat ez dakit zelako gorroto bat ta areen pena guztijagaz bere aspertu ezin bat, daukeen baño pena geijago merezietan balebee leez. Ta beste aldeti kristinaubak eurak bizi dira pekatu mortalian lo gozua eiten dabeela, ta bapere pekatubari gorrotorik ez deutseeela. Bada, kristinaubak, diabrubak baño zuben pekatubak gorroto geijago merezietan dabee. Pekaturik ezpalego, diabrurik ez leoke ta kondenaubak bere ez leoke. Pekatubak egin zituban diabru, ta pekatubak egiten ditu kondenaubak. Zetan dago, bada, kristinaubak, diabruba ondo kastigauta ezpalego leez, ari pena geijago desietia ta bijen bitaartian nobera pekatu mortalian sosiguz egotia? Esango dozu, au bere diabrubaren engaño dala. Diabrubaren engaño dala; baña noberak nai dabelako da.

Diabrubak nai ez dabenari, ez deutsa sekula gatzik egin. Zeruban santu ta santa asko dagoz, diabrubak diriala medijo koroe andijaua ta glorija geijago daukeenak. Job santubari, san Anton Abatari, san Benitori, ene ama santa Teresari, san Ignaziori ta beste askori diabrubak kalte egin guraan, mesede egin eutseen. Bada, diabrubak euren tentazinoe, persekuzinoe ta astuzijekin emon eutseen santubai geijago pelietako, geijago padezietako ta geijago irabazteko okasinoia. Ta geuk bere beste ainbeste egin ginai, nai bagendu. Jangoikuak ez deutsa diabrubari isten, geuk goitu

edo penzidu al daigun baño geijago tenteetan. Tentazinoiagaz emoten dosku Jangoikuak, eskatu ezkeru, a goituteko grazija. Ta grazijaagaz bali-jetan bagara, tentazinoiak mesede baño egingo ez dosku.

Exenplu bat iminten dabee Elesako erakuslaak, diabrubak zer egin al daijan erakusteko ta esaten dabee diabruba dala, katia sendo bategaz lotuta dauan txakur gaisto bat leez. Alako txakurrak ikusten dituban guztiak jan edo ito gura lituke. Baña saunka egin ta aginak eta intenzinoe arrabijauba erakutsi baño besterik ezin leijo ondora juaten etxakonari, lotuta daualako. Inor ondora juaten bajako, ari laster aginka oratuko deutsa. Beste ainbeste jazoten da diabrubagaz ta kristinaubagaz. Jesukristo geure Jaunaren Pasinoe santubagaz lotuta dagoz diabrubak guztiak. Saunka egin leije, tentau leije ta persegidu leije kristinauba edozein bere lekutan; baña bere gustoz diabrubaren ondora ez doianari, pekatu erain ezin leijo. Ez, bada, ezarri diabrubari zeuben pekatuben erru guztia, ezpada zeuben borondate gaistuari. Esan dot au guztiau, bakotxak ezautu daijan bere buruba ta bere gaiski egin.

Emeti ezaututen da, kristinaubak zelan amau biar daben bere buruba ta zeintzuk dirian geure projimuak. Eskatu daijogun Jangoikuaren Majestadiari, bere grazijaren erraio bategaz argitu daizala geure ententimentubak, egija oneek ondo ezaututeko, ta emon daigula bere grazija zeruko erreñuba irabazteko. Amen.

LELENGO MANDAMENTUBAREN ZORTZIGARREN LEZINOIA

zeñetan erakusten dan
*zer dan projimua ameeitia, ta zer ordenagaz amau
biar dan.*

Ikasi ezker kristinaubak zeintzuk dirian bere projimuak, jakin biar dau, zelan amau biar dituban. Projimuen artian erabagi andija dago, ta guztuari begiratu biar jako projimuak ameeitan ikasteko. Projimo batzuk dira senidiak, beste batzuk ongillak, beste batzuk kristinau ez dirianak, ta beste batzuk arerijuak: 1º Zelan amau biar dirian geure projimuak. 2º Ze ordenagaz amau biar dirian arerijo ez dirian projimuak. Geroko dotrinan esango da, arerijuak zelan amau biar dirian.

I.

Jesukristo geure Jaunak esan ezker bada, neure kristinaubak, geure buruba leez geure projimuak ameeitako, ya inos bere ukatu ezin lei obligazinoe au. Projimuak ameeitia ez da beste gauzarik, ezpada arimako ta gorputzeko gauza on guztiak projimuari desietia. Inoren gauza onagaz atsegin artzeia, ta naibagiagaz ta trabajubagaz atsekaba artzeia. Kristinaubak bere buruba leez projimuarena ameeitako, bere burubarenzat nai daben leez osasuna, nai izan biar dau projimuarenzat osasuna. Beretzako nai daben leez bakia, nai izan biar dau projimuarenzat bakia. Berezat nai daben leez kleituba, ondria ta ondasuna, desiau biar deuta projimuari kleituba, ondria ta ondasuna. Berezat desietan daben leez ta desiau biar daben leez arimako grazija, erijotza ona ta zeruko gloriya, desiau biar deuta projimuari beste munduko gauzaak baño geijago, arimako grazija, erijotza ona ta zeruko gloriya.

Ara emen, neure entzula onak, berba gitxitan, zer dan projimua ameeitia. Ondo gura deuta gunari ta ameeitan dogunari, ez deuta inos bere dakigula edo adbertenzijaz gauza gatzik egiten. Ez dogu adiskide maitia gaiti dongarorik esaten, ez deuta gauza gatzik desietan, ez dogu gorrotoz josten, ez deuta ezer oostuten, ta Jangoikuaren izenian amee-

tan dogunari, ez deuta pekatu eiteko biderik edo okasinoerik bere emoten. Ta projimo guztiak alan amauko bagenduz, mundu guztia zero bat eginda egongo litzaateke. Oraindino geijago: Geuk ameeitan dogun projimuari bere pena ta trabajubetan pozik eta gustoz lagunduten deuta. Triste badago, konsolau gura genduke; gose bada, kopau bat baño ezpada bere emoten deuta, euki ezker; penaz badago, pazienzija presteetan deuta aleginaz, ta errukituten gara bere peniaz. Pekatu mortal bat egin badau, sentietan dogu oraindino beste bere gatzak baño geijago; erregututen deuta Jangoikuari projimo a gaiti ta berari bere esaten deuta modu onagaz erremediyau della laster, pekatuban il ez dein.

Au guztiau jazoten da, neure entzula onak, geuk ameeitan ditugun kristinaubekin. Oh, ze gauza ona izango litzaatekian, guztiok onan bata bestia ameeitia ta alkarri lagundutia! Oh, ze enbidija emoten daben onako kristinauben bizitza bateginak eta karidadezkuak, pensauta beste bagarik! Errazoiagaz esaten dau san Pablo apostolubak, projimua biar dan moduban ameeitan dabenak, ez dabela gauza gatz bat bere egiten, ta gordeetan dabela lege guztia. Ez dakit zelan emoten deuta ainbeste leku geure bijotzian enbidijari, gorrotuari, maldezinoiari, ikusi ezinari, kodizijari ta tema gaistuari, geure projimuen kontra!

Projimua biar dan moduban ameeitako, ez da asko auagaz esatia: *guztiak ameeitan ditut nik; ez deuta nik inori bere gatzik gura.* Auagaz onan esatia gauza ona ta biarrekua da; baño onan berba egin arren, euki lei bijotzian projimuarenzat amodijuaren ta karidadiaren paltia, endamas obreekin erakusten ezpadau. Borondatiak nai dabena, auak esan biar dau; ta borondatiak nai dabena ta auak esaten dabena, eginagaz erakutsi biar da. Orregaiti esaten dau san Juanek, mesede eginagaz amau biar ditugula geure projimuak, ez berba utsagaz. Ta Santiagok esaten dau: *Zeure projimua bilosik eta gosiak ilik ikusita, zuek esan arren ari: zuz Jangoikuagaz gizaajori; zer edo zer jan eizu ta berotu zaitte al daizun moduban, ezker emoten ezpadeutsazu daukazuneti, zer balijo deuta pobre tristiari ondo esanak.* Bada, zure pedia ta ondoesana bere obra on bagarik illa da, dino Apostolubak. Onezaz ostian, Elesa Ama santiak erakusten dosku, ez dala asko auagaz, projimua ameeitan dot, esatia; ezpada borondatiagaz amau biar dala. Ta borondate ona obreekin erakusten da.

San Pablo apostolubak beste ainbeste esaten dosku, dinuanian: Aingeruben miinagaz berba egingo baneu bere, misterijo guztiak ezautuko banitu bere, jakiturija guztia jadiitxiko baneu bere, mendijak bateti bestera iragoteko pedia ta sinistutia baneuka bere, ta neure gorputza erreta-

raño kastigauko beneu bere, karidaderik ezpadeukat edo projimua amee-tan ezpadot, utsa nas, utsa balijo deuts guztiak. Ta karidadia edo projimuaren amodijua espliketako, esaten dau Apostolubak berak: Karidadia itxan onekua da, pazienzija andikua da, biguna da, enbidija bagakua da, gatzik egin gura ez dabena da, banidade ta andiari bagakua da, karidadia daukanak ez dau asarrerik erakusten; ez dau gatzik penseetan, ez deutsee bere gauzei ainbeste kasu egiten, ta inoren gauza on guztiakin alegeretan da; karidadia daukanak guztia supriduten dau, guztia sinistuten dau, guztia esperetan dau, ta inor gaiti bere ez dau gatzik penseetan. Ara emen, kristinaubak, senalle batzuk txito agirijak, projimua ameeetan dogun edo ez ezaututeko.

Projimuaren karidadiaren kontra modu askotara pekatu eiten da. 1° Projimuaren gauza onagaz tristetuten garianian. 2° Projimuaren gauzeen enbidija daukagunian. 3° Projimuen arteko bakia galtzeen dogunian. 4° Projimuen gatzagaz alegeretan garianian. 5° Nezesidarian dauan projimua sokorriduten ez dogunian, al daigula; edo konseju ona emonagaz, edo limosna eginagaz, edo lagundubagaz premia daukan moduban. 6° Projimuari pekatu eraiten deutzagunian, edo pekatu eiteko bidia emoten deutzagunian. Inok dakijela, dakusela edo dantzubela egiten dirian pekatubak, beti dira karidadiaren kontra, projimuari Jangoikua serbietan lagundu biarrian, pekatu eraiten jakolako.

Onan inori exenplu txaarra emoten deutseenak gaiti esaten dau Jesukristo geure Jaunak, zorigaistokuak eta madarikatubak diriala. Merezietan dabeela alakuak, errota arri bat samati lotuta, itxasoko ondareetara boteetia, eurak pekatu eitia ezer ez dala, bestiai pekatu eraiten deutseelako. Oh, inori pekatu eraiten deutzagunak! Oh, inor pekaturako konbideetan dozunak! Oh, projimuari exenplu txaarra emoten deutzagunak, Jesukristoren maldezinoia daukazu zeuben gañian!

Beste gauza asko dagoz projimuari zor deutzagun karidadiaren kontra; baña zabaldua dagoz kasik mandamentu guztietan, ta esango dira bakotxa bere lekuban. Gauza onetan erregelata dago txito laburra, baña kanpo andija daukana. Ta da, geurezako gura ez dogun gauzarik, inori ez egitia; ta geri bestiak egitia gura doguna, geuk bere aleginagaz projimuari egitia. Orduban amauko dogu projimua geure buruba leez.

II.

Baña Salomonek aituten emoten daben leez, karidadiak dauka bere moduba ta ordenia. Ta karidadiaren ordenia konzienzijan obligetan dabena da, dino santo Thomasek. Gauza onetan lelengo esaten dana da, kristinaubak euki biar dabela beti bijotz ona ta borondate ona projimo guztientzako; bada, karidadiaren estalgi zabalak ez dau inor bere batu bagarik isten. Bigarrenian esaten da, projimo guztiai desiau biar deutsegula arimako grazija ta zeruko glorija. Gauza onek projimo guztientzako bardin izan biar dabee. Baña aparteko laguntasuna edo sokorruba emoteko projimuari, ez dira bardinak, ez personaak, ez nezesidadiak. Ta oni begiratu biar jako, karidadiaren ordenia gordeetako. Personen artian dagoz gurasuak, senar emaztiak, seme alabak, neba arrebak, senidiak, ongillak, kristinaubak, erejiak... Nezesidaren artian dagoz arimakuak eta gorputzekuak; nezesidate oneen artian, batzuk *despeidengua* esaten jakuenak, ya nora ezekuak, beste batzuk nezesidate andijak ta beste batzuk askontan oi dirianak. Eskoleetako berbeeta modubari itxita, kristinaubak gauza onetan jakin biar dabena da: 1° Zein arimako ta zein gorputzeko nezesidate bardinian aurkitu ezkeru, beste guztiak baño leenago dala bere buruba sokorrietia. Bada, Jangoikuak ez dosku aginduten projimua gere buruba baño geijago ameeetako, ezpada geure buruba leez ameeetako. Ta karidate egijazkua noberaganik asten da. 2° Azkeneko nezesidarian ezpada goz bere gurasuak, lelengo alkar sokorridu biar dabee senar emaztiak, gero euren umiak, gero gurasuak, gero senidiak, ongillak, adiskidiak, kristinau dirianak, ta despeidengo kristinau ez dirianak. 3° Bere aita edo ama badagoz azkeneko nezesidarian, laster sokorriduten ezpadira, erremedio bagarik galdu biar daben tertzijuana, orduban emaztia ta umiak baño leenago da bere aita ta ama sokorridutia. 4° Arimako nezesidadiak leenago dira, gorputzekuak baño. Projimuaren arimako salbazinoiak geijago balijo dau gure bizitziak, osasunak, kleitubak eta ondasunak baño. Ta bestelan projimua salbau ezin baleiteke, daukagu obligazinoia guztiak galtzeeko projimuaren salbazinoia gaiti. 5° Gorputzeko gauzeetan lelengo da bizitzia, gero osasuna, gero kleituba ta gero ondasunak ta munduko konbenienzijek.

Ordena au iminten da bada, neure entzula onak, jakin daijan kristinaubak nor, nos ta zelan sokorridu biar daben bere projimua, karidadian bizi izateko. Ta ordena onetati apartetia, pekatu da. Esan gura neuke, nezesidate bardinian egon ezkeru, zein arimako ta zein gorputzeko gauzeetan, gurasuari edo emaztiari edo umiari itxita, beste bat sokorridutia, pekatu dala. Beste ainbeste, projimo bat badago ilteko pelleburuban, beste bat osasuna galtzeeko pelleburuban, ta beste bat kleituba galtzeeko

pelleburuban; orduban bizitzia galtzeeko pelleburuban dauanari itxita, osasuna edo kleituba galtzeeko pelleburuban dauna sokorridutia, pekatu da. Bada, leenago da projumuaren bizitzia, osasuna ta kleituba baño. Pekatuban ilteko pelleburuban badago bat, a sokorridutia leenago da beste bat bizitzako ta munduko gauzeetan sokorridutia baño; ta modu onetan beste esan dirian gauzeetan.

Karidadiaren ordena au autsijagaz, ta baita leenago esan dirian projumuaren kontrako bizijuetan bere, ez da errez erregela bat iminten pekatu mortala ala beniala dan jakiteko. Geijenaz bere esaten dana da, gauza andijan bada, izango dala pekatu mortala; ta gauza gitxijan bada, pekatu beniala. Jazo baxotzeko zirkustanzijak esaminatu biar dira ze pekatu egin daben ezaututeko. Baña jakin biar dau kristinaubak, karidadia dala birtute guztietati andijena ta txito laster epaija egiten jakona. Orregaiti txito askotan inok uste daben baño leenago, izango da pekatu mortala karidadiaren paltia. Ez zaitez, bada, aaztu, neure kristinaubak, dotrina onegaz. Akordatu zaitez beti ez deusazula projumuari, ez egin, ez esan, ez desiau biar ezer, zeubei inok egitia, esatia edo desietia gura ez dozun gauzarik. Eukiizu bijotz prest bat, preminaan ikusi ezkeru projumua, alegin guztiaz sokorrietako, bai arimako ta bai gorputzeko gauzeetan. Ta erregutu eijozu Jangoikuari projimo guztiak gaiti. Bada, guztiak gaiti il zan Jesus, geure Salbadore maitia; guztiok gagoz bere odol santubagaz erositia; guztiok gara bata bestiaren anaiak ta zerurako esperantziagaz bizi garianak. Jangoikuak emon daigula, bada, bere miseriak andija gaiti karidade santuba ta zeruko gloriya. Amen.

LELENGO MANDAMENDUBAREN BERERATZIGARREN LEZINOIA

zeñetan erakusten dan
geure arerijuai zor deutsegun amodijua.

San Jeronimok esaten dau, neure entzula onak, askok penseetan dabeela, Jangoikua serbietako ta on izateko asko dala arerijuari gorrotorik ez eukitia ta gauza gaxik ez desietia; baña onezaz gañera arerijua amee-tako ta maite izateko agindutia dala inok egin ezin leijan gauzia. Jakin biar dabee, bada, onan penseetan dabeen guztiak, dino Santubak berak, Jesukristo geure Jaunak ez dabela aginduten inok ezin leijan gauzarik; ezpada Jesusek aginduten daben guztia dala ona ta edozeñek egin leijana. San Jeronimoren denporaan beegozan arerijuak amee-tia gauza gatxa ta inok kunplidu ezin leijana dala esaten ebeenak, gaurko egunian ez dira gitxiago egongo, arerijuekin bake ona nekez eiten dabeenak. Ez dago, bada, kristandadeko dotrinan, ezer bere gauza jakinaagorik, salbeetako geure arerijuai parkatu biar deutseguna ta amau biar dituguna baño.

Sekula dudarik euki ez daizun egija onetan, entzun eizuz, kristinaubak, Jesukristo, zeruko Maisubaren berbak: *Neuk aginduten dotsut, dino Jesukristo geure Jaunak, zeuben arerijuak amee-tako, gaiski egin dotsunari parkatuteko, dongaro esan dotsuna gaiti ta persegiduten zaitubana gaiti Jangoikuari erregututeko. Bada, neure Aita zerukuak bere onenzat eta dongenzat enzkeja agertuten dan, ta justubenzat eta pekatarijenzat eurija bialduten dan. Zeuben adiskidiak baño amee-tan ezpadituz, ze grazija zerurako irabatzioko dozu? Bada, jentillak eta dirianik dongeenak bere enren ongillak eta adiskidiak amee-tan ditube. Parkatzen ezpa-deutsazu, bada, zeure arerijuari gaiski egin, neure Aita zerukuak zeuri bere ez dotsuz parkatuko zeure pekatubak. Onek guztiok Jesukristo geure Jaunaren berbaak dira, neure entzula onak.*

Ainbeste inporta doskun gauzaan inok bere uts egiterik euki ez daijan, esango dotsut, bada, dotrina onetan: 1° Zelan amau biar ditugun geure arerijuak. Ta 2° zetaraño parkatu biar deutseguzan, geri egin doskubeezan injurijak. Entzun eidazu kuidado guztiagaz.

I.

Jangoikuari zor deusagun amodijuan enzerretan da, arerijuak amee-tako obligazioia. Jangoikua gauza guztiak baño geijago amee-tan dabe-nak, desietan dau, projimo guztiak Jangoikua adoretia, alabetia ta amee-tia. Desietan dau, projimo guztiak Jangoikuaren adiskidiak izatia; desietan dau, guztiak Jangoikuaren grazijan egotia, Jangoikuaren lege santuba gor-deetia ta zerurako bida zuzenian bizi izatia. Projimo guztiak au desietan ez deuseenak ez dau Jangoikua amee-tan, biar dan moduban. Onezaz ostian, Jangoikua amee-tan dabenak, ezin gorroto izan leijo, Jangoikuak bere etxurara egin daben kristinaubari, ta Jesukristo geure Jaunak bere odol santubagaz ta erijotza penazkuagaz erosita daukan projimuari. Onak eta dongak gaiti, adiskidiak eta arerijuak gaiti, guztiak gaiti il zan Jesus. Kristinau bakotxa ta projimo bakotxa da, esateko moduban, Jesukristo geure Jaunaren odolaren prezijua; ta kristinaubari edo projimuari gorroto izatia, ikusi ezina eukitia edo gauza gatxa desietia da, Jesukristo geure Jaunari gorroto izatia leez. Errazoe au penseetia da asko, arerijorik andi-jenak bere bijotz osuagaz amee-tako. Bada, arerijuaren gorrotua biurtuten da, Jesukristoren gorroto izatera.

Baña oraindino pensau daigun obeto ze itsutasun andija dan, geuri gatx egin doskubeenai borondate txarra eukitia edo gorroto izatia. Nor da arerijuari gorroto deusana? Nor da arerijuari gauza gatxa desietan deusana? Ez da pekatarija? Ez da Jangoikua sarri opendidu dabena? Ez da Jesukristo bere pekatubeekin desondrau dabena, zeruko aingerubak eta santubak lotsatu ditubana? Edo ez da, berba baten esateko san Pablo apostolubagaz, pekatu mortala egin daben beste bidar, Jesukristo kuru-tzian josi dabena? Duda bagarik, neure kristinaubak, projimuari gorroto deusana, Jangoikuaren arerijoa izan da ta da. Ta naiko dau, Jangoikuak bera amee-tia, arimako grazija, osasuna, bakia, portune ona ta ditxaak munduban ta zeruban berari emotia? Duda bagarik, bera sarri izan arren Jangoikuaren arerijua, desiauuko dau, bijotz onagaz, amodijuagaz ta mise-rikordijagaz bizitzan ta erijotzan Jangoikuak bera trateetia. Begaz, berak bere amau biar dau bere arerijua bijotz onagaz eta desio santubagaz. Bada, bestelan ez dago errazoirik, izanik bera Jangoikuaren arerijua, Jangoikuak bera amee-tako. Errazoe au ondo pensau ezkerro, indartsuba da, neure kristinaubak; gorrotuaren subak amatetan ditubana ta arerijorik andijenarentzako bere Jangoikua gaiti bijotza bigunduten dabena.

Projimuak egin dotsun gatxagaz akordautu, gorrotua ta suba bijotzian jagiten jatzunian, akordau zaitez lelengo pekatu egin zendubanian Jangoikuak inpernubetara bota bazinduz, ez otsula projimuak gijago gatxik egingo. Bada, Jangoikuak zeuri parkatu badotsu ainbeste bidar inpernura boteetia, ez da errazoia izango, zeuk projimuari merezietan daben gatx puskia parkatutia? Duda bagarik, neure entzula onak, arerijuak amee-tia txito errazuazko gauzia da. Ta orregaiti pekatu mortalaren beian daukagu obligazioia: 1° Arerijorik andijenai bere desiau biar deutsegu arimako grazija, birtutia, Jangoikua serbietako gorputzian konbenietan jakuna ta zeruko glorija. 2° Ez dozu euki biar bijotz txaarrik, gorrotorik edo bengeetako desiorik. 3° Preminan ikusi ezkerro arerijua, prest egon biar dogu ari aleginagaz lagunduteko. Esaten da preminan; edo osasuna, edo kleituba, edo bizitzia, edo arimia galtzeeko pelleburu andijan daua-nian. 4° Arerijo andija izan arren, etxako ukatu biar agur eitia; ta ez da beste edozein bere kristinauri egiten jakona bere. Auzoeran arerijua gai-sorik dauanian, ez bisitetia; bidian datorrela ikusita, agaz bat ez eitiarren, beste aldeti juatia; berbeetan dauanian, ari ez entzutiarren, beste aldera begiratutia ta beste onako gauzaak, dino san Bernardinok, diriala gorroto mortalaren senalliak. Bada, arerijuak amee-tako obligazioia imini ezkerro Jesukristo geure Jaunak, onek guztiok projimuaren amodijuari joakazan gauzaak dira, ta al daijala egiten ezpaditu, gauza jakina da arerijuaren gorrotuan dauana, ta au beti da pekatu; gauza andijan bada mortala ta gauza gitxijan bada beniala. Gauza onetan ez dago dudarik. Baña izan lei-teke, kristinaubak dudeetia edo jakin gura izatia, ia gauza gatxa egin deu-tsan arerijuari, guztia parkatuko deusana edo ez? Edo ia zetaraño parkatu biar deusana arerijuari.

II.

Gauza onetan bere Jesukristo geure Jaunari entzun biar deusagu, zer esaten doskun. Dino, bada, zeruko geure Maisubak: *Zenbek parkatzen ezpa-deutseezuz bijotz guztiagaz arerijuai gatx eginak, neure Aita zerukuak zenbei bere ez dotsuz parkatuko pekatubak*. Ezin esan euskegun, kristinaubak, Jesukristo geure Jaunak au baño klarubago, arerijuari injurijak parkatuteko daukagun obligazioia. Modu onetan Jesukristok berba egin oskun, ta au berau bere exenplubagaz erakutsi oskun. Kurutzian josita imini ebeenian, Jesusek lelengo egin eban gauzia izan zan, bere arerijuai bijot[z] guztiagaz parka-tuten eutseela, esatia ta Aita Eternuari eurak gaiti erregetutia. Dabid erre-

giak beste ainbeste egin eban Saul bere arerijo andijagaz. Saulek ainbeste denporaan persegidu eban Dabid; sarri euki eban Dabid Erregiak konbenzenzia Saul galtzeeko, baña beti parkatu eutsan Jangoikua gaiti.

San Esteban lelengo martirijak beste ainbeste egin eban, bera arrika il ebeen arerijuekin. Arrika ilten ebeen denporaan, belaubiko jarrita, Santubak erregututen eutsan Jangoikuari, parkatu eijuela bere arrikari guztiai. Ta menturaz san Estebanen orazinoe ari ez deusa gitxi zor san Pablok apostolu izatia. Ene ama santa Teresa gauza on guztietan dan leez mirarizkua, arerijuai parkatuten bere apartekua da. Bera gaiti dongaro esaten ebeenak eukazan Santiak adiskidezat. Areetxek, esaten eban, ezaututen ebeela onduen nor zan bera; ta alako arerijua gaiti egiten eban santa Teresak aparteko orazinoia. Ez dago gauza ugariagorik, neure entzula onak, ebanjelijio dotrinan ta santuben bizitzetan, arerijuai parkatutia baño. Arerijuari bijotz onagaz parkatu ez deusan arima bat bere ez dago zerubetan. Kain, Esau, A[b]salon, Amon, Jezabel ta beste asko gorrotuak daukaz inpernubeetan. Orregaiti esaten dau san Agustinek, arerijuari parkatuten ez deusanak, ez dabela gura Jangoikuak berari parkatutia. Bada, kristinaubak, zeruban sartzeeko gero bere parkatu biako badeutsagu geure arerijuari, zetako parkatuko ez deutsagu gaurko eguneti? Ez da zorakerija andija, ordu betian bere projimuaren gorrotuagaz, odijuagaz ta bengetako desiuagaz egotia? Pensau eizu, projimuak kendu dotsula zeure ondria miinagaz; diruba ta aziendia eskubagaz, testigantza paltsuagaz edo guzurrezko auzijagaz; osasuna bake txarragaz; ta zeure bizi moduba bere enbusteriagaz ta zeu zagozala oan ari bidaoka, maldezinoeka, bengantzia desietan deusazula ta gorrotuaren gorrotoz ikusi bere ezin dozula projimo a. Pensau eizu, zeure arerijua ya aaztu zala zuri egin otsun gatxagaz ta gatxa aren pena bagarik sosiguz jan, eran ta lo egiten dabela; ta zu zagozala injurija a edo persona a akordeetan jatzun guztian suartuta, erreetan leez, aren gorrotuagaz; zein ete zara oba bijoon artian, zeu ala zeure arerijua? Nik esango neuke, neure entzula onak, arerijuari parkatu gura ez deusana, kondezinoe txarraokua dala bai mundurako ta bai arimarako.

Parkatu biar deusa, bada, arerijuari Jangoikuaren aurrerako. Baña orraitino kontu artu leijo gatx egin deusanari, karidadian paltau bagarik. Zerbait oostu deusalako, kleituba galdu deusalako edo beste gatxen bat egin deusalako, badeitxo, jua leiteke kristinauba juezagana, ta eskatu projimuari juezaren aurrian, egin deusan kaltiaren erremedijua. Arerijua gorroto bagarik au egitia, bere kleituba edo aziendia jasoteko, ez da pekatu, ta askotan egin biar dana da. Guraso batek ezin itxi leijo bere kleitu onari jausten bere burubaren ta ondorengen kaltian, paltsu

batek edo enbusteru batek nai dabelako. Beste batek ezin galdu lei etxe bat, solo bat edo azienda bat, lapur batek edo kodizijos batek gura dabelako. Alakuari justiziaz atzera eskatutia kendu deusan gauzia, ez da karidadiaren kontra. Bestelan dongaak geratuko litzaatekez gauza guztiekin ta onak desondrauta, bilosik kaliaren erdijan. Ez dosku Jangoikuak eedubau aginduten.

Egija da, oba da nora ezera artian juezagana ez juatia. Bada, atan asi ezkeru, gitxitan paltauko da gorrotua ta bengeetako desuia, ta au beti da pekatu. Projimuari kalte egin deusanak lelengo egin biar daben gauzia da, altaran meza esateko badago bere, itxi guztiai ta jua laster berak gatx egin deusagana ta agaz bakia egin. Orduban, dino Jesukristok, balijo deusala bere oprezimentubak eta orazinoiak. Ta errazoia da, san Ambrosiok dinuan leez, gaiski esan dabena edo gaiski egin dabena lelengo juatia bestiai parka eskatutera ta bakia egitera. Ta orduban bestiak bere obligazinoia dauka, injurija andija izan arren, parkatuteko. Bijak era batera alkar opendidu badabee, bijak dauke obligazinoia, alkar topauta, bakia egiteko.

Orraitino Poujet jakinak san Agustin eta Orienesegaz esaten daben leez, askotan gauza ona da ta batzubetan biarrekua, arerijuari ta persegitan dabenari arpegi asarria erakustia ta aituten emotia egin deusan injurija edo azinoe txarra; ez dongaro esanagaz, ezpada arpegieriagaz ta nobearen portuagaz. Onetara lelengo kontuban jausten diriala, dino Poujet pamaubak, prestubezkerijak ta azinoe txarrak egiten ditubeenak ta biurtuten diriala on izatera. Dotrinan biar dan moduban aitu ezkeru, probetxu andikua ta segu ruba da. Guztia eder eiten bajakue dongai, sekula erremedijauko ez dira. Karidadia biguna da, baita gogorra bere batzubetan ta beti pekatubaren kontra.

Engañau gura dabenagaz, paltsuagaz, pekatu erain gura deusanagaz ta pekatu konbidetan dabenagaz, sekula kristinaubak bakerik ez dau euki biar. Esan gura neuke, alakuagaz ez dabela euki biar aparteko adiskidetanunik, ta ez deusala erakutsi biar arpegiera alegererik. Alakuari bekoiki iluna imintia ta berba gitxi egitia gauza ona da, ta askotan, preminakua. Asko da alakuari agur eitua (ta a bere ez askotan) ta bera gaiti Jangoikuari erregututia, karidadian ez palteetako. Amau daiguzan, bada, geure projimo guztiak, neure kristinaubak. Parkatu daijoguzan arerijuai zorrak, Jangoikuak geuri parkatutia desietan dogun leez. Erregutu daijogun Jangoikuari, projimo guztien arimako salbazinoia. Ez daigun inor gaiti bere dongarorik esan. Ta imini daijogun biar danian, pekatu erain gura doskunari arpegi itzaltsuba ta bekoki iluna, lotsatu dein, kontuban jausi

dein ta erremedijau dein, Jangoikuaren bildurrik ez daukana. Eskatu dai-
jogun Birjina santiari, Jesus gauza guztiak baño geijago ta projimuak
geure buruba leez ameatako grazija. Amen.

[BIGARREN MANDAMENTUBA]

BIGARREN MANDAMENTUKO LELENGO LEZINOIA

zeñetan erakusten dan
*zer dan juramentu egitia, juramentu nos egin biar dan
ta juramentubaren beian agindutako gauzaak zelan
kunplidu biar dirian.*

Bigarren mandamentuban Jangoikuak aginduten doskuna da, neure entzula onak, bere izen santuba erreberenzijagaz auan artzeia. Jangoikuaren izen santuba alperrik auan artzen dabena, dino Espiritu Santubak, ez dala geratuko kastigu bagarik. Esaten da, alperrik auan artzen dala Jangoikuaren izen santuba, errespeto bagarik ta erreberenzija bagarik edo gero esango dirian kondezinoe bagarik, edozein bere gauzatarako Jangoikuaren izena esaten darian ta juramentu eiten darian. Mandamentu guztietan Jangoikuak aginduten dosku zerbait egiteko ta zerbait ez egiteko. Bigarren mandamentuban egiteko aginduten doskuna da, bere izen santuba santipiketia. Ta Jangoikuaren Izena santipeketan da: 1° Orazinoe egijazkuagaz. 2° Zeruko gauzaak, Jangoikuarenak, Jesukristo geure Jaunarenak ta kristandadeko misterijuak debozinoez esanagaz. 3° Bizimodu zuzenagaz. 4° Jangoikuari promesak eginagaz. 5° Biar dan moduban ta orduban juramentu eginagaz.

Jangoikuak mandamentu onetan ez egiteko esaten doskuna da: 1° Alperrik bere izen santuba auan artzeia. 2° Gauza txarrerako promesak egitia. 3° Juramentu gaitsuak egitia. Au guztiau eraozten dau Jangoikuak bigarren mandamentuban. Orazinoia zelan egin biar dan ta kristinaubak zelan bizi biar daben, sarri entzuten dan gauzia da. Ta menturaz esango da beste leku baten klarubago. Mandamentu onetan bakarrik esango da juramentubai, promesai ta berba dongai jaokuen dotrinia. Ta obetuago aitua daizun, bakotxa bere lekuban iminita, esango dotsut dotrina onetan: Lelengo, zer dan juramentu egitia. Bigarrenian, nos egin biar dan juramentu. Irugarrenian, zelan kunplidu biar dan, juramentubaren beian aginduten dana. Egon zaitetz atenzin oiagaz.

I.

Juramentuba ez da beste gauzarik, neure entzula onak, ezpada geuk egin dogun edo esan dogun, entzun dogun edo ikusi dogun gauza bat Jangoikua testiguzat ekarrita edo Jangoikuaren izen santuba auan artuta, onan edo alan zala edo dala, esatia. Egija esaten dabena sinistu eraiteko, ekarten dau Jangoikua testiguzat. Bada, juramentubaren izate guztia da, Jangoikua testiguzat auan artuta, baietz edo ezetz esatia, obeto sinistu eraiteko. Batzubetan egiten da juramentu iragotako gauzen gañian, beste batzubetan bertatikuen gañian, ta beste askotan etorkizunen gañian. Modu askotara egiten da juramentuba; ta premina andiko gauzia da kristinaubak jakitia, ze berba modugaz juramentubak egiten dirian. Bada, kristinau asko bizi dira, lantzian lantzian juramentu txarrak egiteko ekan-du inpamiagaz pekatu mortalian.

Lelengo egiten da juramentu, zerbait sinistu eraiteko kurutziaziari mun egiten jakonian. Onetarako edozein bere modutako kurutzia da asko: zein atzamarrekin egina, zein zotz bi alkarren gañian iminita egina. Kurutzia izan ezkerre, edozein da asko juramentu egiteko. Kurutze bagarik berba utseekin bere egiten da juramentu, ta modu askotara. Ta izango da, kristinaubak inori zerbait sinistu eraiteko berba onetati bat edo bat esaten dabenian: *Jangoikorako; Jangoikua testiguzat iminten dot; Jangoikuagaiti; Jangoikua dan leez; Jangoikuagan sinistuten dodan leez; ebanjelijoko egija leez; Jesukristo il zan leez; Jesukristoren izenian; kurutzia dauan leez; neure pederako; neure arimarako; neure salbazinoerako; zeruba dauan leez; luurra dauan leez; bizirik alde egin ez daidala; luurrak paltan daidala; pausurik egin ez daidala; salbazinoiak paltan daidala...* Inori zerbait obeto sinistu eraiteko, onetariko berbak esaten dirian guztian, egiten da juramentu. Bada, guztietan edo Jangoikua edo Jangoikuaren kriatura nausijenak auan artuta esaten da gauzia, obeto sinistu daijue. Ta au beti da juramentu. Begiratu, kristinaubak, zeinbat juramentu egiten dirian, inok asko aintzat artu bagarik. Geroko dotrinan esango da, onako juramentubak guzurragaz eitia ze pekatu dan.

Jangoikuaren ta kriaturen izenian juramentu egiten dana, esan dan leez, gauza jakina da, neure entzula onak. Bada, Jesukristo geure Jaunak esaten dosku, zerubaren izenian juramenturik ez egiteko, Jangoikuaren jarlekuba dalako zeruba. Luurraren izenian juramenturik ez egiteko, Jangoikuaren oñen lekuba dalako luurra. Elesiaren izenian juramenturik ez egiteko, errege nausijaren lekuba dalako Elesia. Noberaren burubaren

izenian juramenturik ez egiteko, bada, bere buruko ule bati bere koloria mudau ezin leijo noberak; zeuben berbaak izan biar dabee: *ez* edo *bai*. Beste guztia ez da ona, dino Jesukristok. Jangoikuarenak dira kriatura guztijak ta Jangoikuaren indarra, eskubidia, justizija, miserikordija ta grazija geijen erakusten dabeen kriaturaak izentaut, zerbat esatia da juramentu eitia. Kriatura oneek dira, leen esan dan leez, zerubak, luurra, argija, Elesia, sakramentubak, kurutzia, ebanjelijua, pedia, arimia, salbazinoia, aingerubak, santubak... Ta ara emen aituta zer dan juramentu egitia.

II.

Juramentu egin ezkeru biar dan moduban, erlijinoeko gauzia da; berez ona da ta Jangoikua ondreetan dabena da. Orregaiti jakin biar dau kristinaubak, nos egin leijan juramentu ondo dan moduban. Espiritu Santubak esaten dosku, neure entzula onak, Jeremias propeta santubaren aoti, juramentu egin biar dala egijagaz, preminiagaz ta gauza onerako. Egijagaz egiten da juramentu, gauzia dana dan leez, ezer ezkutau bagarik geitu bagarik eta gitxitu bagarik juramentubaren beian esaten danian. Entzun beeban, entzun ebal; ikusi beeban, ikusi ebal; edo egin beeban, egin ebal. Jazo zan moduban, edo noberak dakijen moduban juramentu eiten danian da egijazko juramentuba. Dakijen moduban edo jazo zan moduban esaten ezpadau, egiten dau guzurrezko juramentuba. Dudiagaz dakijena, esaten badau ziartuzat edo ziartu dakijena dudakozat, egiten dau guzurrezko juramentuba.

Askotan gauza batzuk zuzen jakin arren ta juezak juramentubaren beian esateko agindu arren, bagoz esan biar ez dirianak. Onakuak izaten dira konpesinoeko gauzak, konseju on bat eskatuteko autortuten dirianak eta beste onetariakuak. Letraubai, medikubai, barberubai, ta beste askori bere sarritan jazo lekijozanak. Orduban erantzun leijo juezari, *edakijela*, guzurrezko juramen turik egin bagarik. Bada, juezak ez dauka alako gauzaak itanduteko eskubiderik, ta dakijenak bere ez, erantzuteko obligazioerik. Nos eta zelan au egin biar dan, guztiok aitu zinaijan moduban esateko, erregela seguru bat imini ezin lei.

Gauza onetan dotrina puska bat baño ez dakijeen kristinaubak egin biar dabeena da, inundi al badaije, juramentu eitera orduko, itandu ondo dakijen bati, juramentubaren beian esan biar dabeen gauzia zelan dakijeen, zetaraño dakijeen ta zer autortu biar dabeen edo zer erantzun biar deutesen juezari.

Guzurragaz juramentu egitia, beti da pekatu mortala. Onetan ez dago inos bere gauza gitxirik edo pekatu benialik. Alperrik izango da gauza gitxi baten gañian, nai txantxa baten gañian juramentuba; beti da pekatu mortala guzurrezkoa. Oh, zeinbat pekatu mortal egiten ditubeen, arako berbaan berbaan, *Jangoikorako, argija dakustan leez, luurrak paltan daidala* ta beste onako izkune txarrak daukeezan kristinaubak! Askotan guzurragaz ta geijenian premina bagarik egiten ditube alakuak juramentubak.

Juramentu egiteko bigarren zirkustanzija da, neure entzula onak, premina eukitia. Premina bagarik juramentu egitia, beti da pekatu. Baña ez da beti pekatu mortala. Premina bagarik sarritan juramentu eiteko ekanduba, pekatu mortala da. Jangoikuaren izen santuba erreberenzija bagarik eta alperrik kostunbrez auan artzeen dabelako; ta nosbait guzurragaz juramentu eiteko pelleburuban daualako. Nosbaitako baten edo gitxitan egijagaz, ta gauza onerako premina bagarik juramentu egitia ez da pekatu mortala, beniala baño.

Premia edo juramentu egiteko nezesidadia nos dauan jakiteko, iminten dira erregela batzuk. Lelengo: Juezak aginduten dabengan. Bigarrenian: Opizijuak edo estadubak aginduten dabengan. Ta irugarrenian: Noberaren edo projimuaren bizitzia, osasuna, kleituba edo azientia jasoteko, libreteko edo gordeetako biar danian. Bada, alako kalte andija, noberarena edo inorena erremedi jau ezin bada juramentu bagarik, orduban juramentu egitia, juezak agindu ez arren, gauza ona da ta askotan biarrekua.

Juramentu ondo egiteko irugarren kondezinoia da, gauza onaren gañian juramentu egitia. Oni esaten jako, *justizijagaz* juramentu egitia. Kondezinoe onegaz kunplietako, juramentubagaz esaten dan edo aginduten dan gauziak izan biar dau onak. Juramentuz esaten badau ez ebal ezer oostu, ez ebal bidaorik egin, ez ebal guzurrik esan; edo juramentubaren beian aginduten badau meza entzutia, limosna bat emotia, jokorik ez egitia, pekatu eiten daben etxera ez juatia, pekatuko lagunagaz oster berbarik ez egitia, ordituten danak ardaorik ez eraatia edo beste onako Jangoikuak nai daben gauzaren bat, orduban egiten dau gauza onerako edo justizijazko juramentuba.

Baña juramentubagaz esaten badau gauza txaar bat egin ebal, edo juramentu egiten badau pekatu egin ebal sinistu eraiteko, edo pekatu dan gauzaren bat egiteko, orduban da juramentu egitia pekatu. Esango baleu batek: Jangoikozat, urlijainagaz pekatu egin nebana; edo beso bijak igartu dakidazala, bengeetan ezpanatxako; edo diabrubak eruan naijala, parkatuko neuskijon baño leenago... Onako juramentubetan geijenian egiten

dira pekatu mortal bi. Bata leen egindako pekatubak onzat daukazalako edo projimuaren desio txarra daukalako; ta bestia gauza txarraren gañian juramentu egiten dabelako. Begiratu, kristinaubak, dotrina onetan, zeinbat juramentu donga egiten dirian, bai txantxeetan, bai banidadez ta bai gorrotoz! Juramentu gaistua sakrilejijozko pekatuba da.

III.

Juramentubagaz aginduten dan gauzia gauza ona bada, edo pekatu dan gauzia ezpada, kunplidu biar da, inundi bere al deila, ta ezpabere egingo dau sakrilejijozko pekatuba. Juramentu egiten dau limosna bat emoteko, onako edo alako etxetara ez juateko; onako edo alako personiagaz ez egoteko; jokorik ez egiteko; ardaorik ez eraateko, etxia à, persona à, jokua à ta ardaua dala mediyo pekatu egiten dabelako. Bada, dauka obligazioia kristinaubak pekatu mortalaren beian juramentu oneek kunplietako. Ta onako juramentubak austen dituban bakotxian, egingo ditu pekatu mortal bi. Bata, leengo pekatu eiteko okasinoian sartu dalako ta bigarrena, sakrilejijozkua, juramentuba ausi dabelako. Gauza txarrari isteeko egiten dirian juramentu guztiak daukeez esan dirian malezija bijak, austen dirian. Juramentubagaz agindu daben gauzia bada ona, orduban ez da pekatu bat baño egiten, kunplidu ez arren. Gauza andija bada kunplidu bagarik itxi dabena, izango da pekatu mortala ta gauza gitxijan bada, beniala. Gauza txarrerako egiten dirian juramentubak, ez dira kunplidu biar. Norbait ilteko, zerbait oostuteko, kalte bat inori egiteko, norbaitegaz pekatu eiteko... juramentu eitia, sakrilejijozko pekatuba da, leen esan dan leez. Ta juramentu a kunplietia, izango litzaateke bigarren pekatuba.

Ara emen, kristinaubak, aituten emonda berba gitxitan, zer dan juramentu egitia; nos eta zelan egin biar dan; ta baita nos eta zelan kunplidu biar dirian edo ez dirian juramentubak. Eskatu daijogun zeruko Jangoikuari, Ama Birjina Santisimia bitaarteko iminita, bere izen santuba debozinoiagaz ta erreberenzijagaz beti auan eta goguan eukiteko grazjia. Amen.

BIGARREN MANDAMENTUKO BIGARREN LEZINOIA

zeñetan erakusten dan

guzurrezko juramentubak ze injurija andija egiten deutsan Jangoikuari ta juezaren aurrian guzurrezko juramentuba egin dabena, ze obligazioe daukan.

Erakutsi eskero kristinaubari zer dan juramentu egitia, nos egin biar dan eta zelan kunplidu biar dan; onen ondorik guztiok jakin biar dozuna da, neure entzula onak, guzurrezko juramentubak daukan malezija ta bere ondorik dakarren obligazioe estuba. Ta artu daizun zeuben bijotzetan guzurrezko juramentubaren betiko gorroto mortala, esango dotsut dotrina onetan: Lelengo, guzurrezko juramentubagaz Jangoikuari egiten jakon injurija. Ta bigarrenian, guzurrezko juramentuba juezaren aurrian egin dabena, daukan obligazioia. Sarri jazoten dan gauzia ta geure salbazinoia baño gitxiago balijo ez dabena dalako, merezietan dau dotrina onek zeuben atenzinoe guztia.

I.

Guzurrezko juramentubak Jangoikuari egiten deutsan injurija. Pekatubak jenero au biar dan moduban ezaututeko, leengo jakin biar dozu, kristinaubak, gauza gatxeti edo txarreti daukala juramentubak bere asieria. Gizonaren malezija ta sinistute txarra dala mediyo diriala juramentubak. Bada, kristinau guztiak balira egijazkuak, zuzenak, eurak dakijen leez, geitu, gitxitu, edertu, ukatu edo estaldu bagarik gauzia esaten dakijenak, sekula ez leoke preminarik, juramentu bat egiteko. Orduban asko izango litzaateke, alkarri sinistuteko, *ez da* edo *bai da* esatia, Jangoikuaren izen santuba auan artu bagarik. Baña gizon eta emakumiak dirian leez euren malezijosubak, engañutsubak eta guzurtijak, dakijena ez jakin eiten dabena, ez dakijena jakina leez esaten dabena, askotan erdir erdi baño gauzia esan gura ez dabena, beste askotan guztia ukatuten dabena ta inos bere euren bijotzeko tolozturaak ondo zabaldu ta ikusi ezin leizanak; orregaiti bildur izaten gara, bestiak dakijena jakin biar dogunian

edo inori jakin eragin biar deusagunian, engañetan ete gaitubeen edo guzorra esaten ete doskubeen. Bildur augaiti eskatuten dira testigubak, esaten dana egija dan edo ez jakiteko. Baña munduko testigu guztiak bere, gizonak edo emakumiak, guzorra esan leigubeenak dirian leez, biar da testigu bat guzurrik esan ezin leijana. Ta ara emen juramentubaren nezesidadia, neure entzula onak. Gauzia pirme sinistuko badogu, ekarri biar da guzurrik esan ezin leijan testigu bat. Guztia dakijen ta guzurrik esan ezin leijan testiguba Jangoikua da. Ta Jangoikuaren izenian *ez da* edo *bai da* esatia, Jangoikua testiguzat ekartia edo juramentu egitia, guztia bat da.

Jangoikua testiguzat artuta esaten dan gauzia, guztiak sinistu biar dabee; bada, Jangoikuak inos bere guzurrik esan ezin lei. Ta orregaiti juramentuba da, esaten dana sinistu eraiteko errazoe nausija. Juramentu egiten dabena esaten badau gauzia zuzen dakijen moduban, ekarten dau Jangoikua testigu egijazkozat ta sinistuten jako esaten dabena. Baña juramentubaren beian guzorra esaten badau, ekarten dau guzuraren testiguzat Jangoikoa; ta sinistu arren orduban bere esaten dabena, Jangoikua testiguzat artuta esan dabelako, iminten dau Jangoikua testigu guzurtizat ta egiten dau Jangoikua guzurti. Ara emen guzurrezko juramentubaren malezija guztia, neure entzula onak. Jangoiko egijazkua, Jangoiko zuzena ta gauza guztien barri dakijena, guzur bat sinistu eraiteko testiguzat imintia. Bera paltsua ta guzurtija dan leez, Jangoikua bere paltsua ta guzurtija dala esatia. Ez dago luurraren gañian beste modurik gauzia pirme sinistu eraiteko, Jangoikua testiguzat ekartia baño. Denpora guztietan egon da sinistute bat, Jangoikuak guzurrik esan ezin leijana ta Jangoikuaren izenian esaten dan guztia egija dana. Denpora guztietan esan dira gauzaak Jangoikua testiguzat artuta, ta denpora guztietan egin dira juramentubak. Jangoikuak berak egin ditu sarri bere izenian juramentubak, geure argaltasunagaz akordautu, bere berba santubai pirmeza andijaua emoteko. San Pablo apostolubak jentilai predikeetan eutsenian, Jangoikua testiguzat iminten eutseen, egija esaten ebana sinistu eraiteko. Ene ama santa Teresak egin eban juramentu ikaragarri bat, premina andiko egija bat bes-telan sinistu erain ezin ebanian. Zurak eta arrijak Jangoikozat eukeezan jentilak bere sarritan juramentu egiten ebeen euren Jangoiko paltsuen izenian, baña ez ziran azartuten guzurragaz juramentu egiten, dino san Agustinek. Bada, jentil itsubak atrebiduten ezipaziran zuren ta arrijen izenian juramentu paltsua egiten, zelan atrebiduko da, dino san Agustinek, kristinauba, Jangoiko bizijaren, Jangoiko egijazkuaren ta zelotsubaren izenian guzurrezko juramentuba egiten?

Guzurrezko juramentuba egiten dabena ukatuten deusaz Jangoikuari daukazan gauza on guztiak. Esaten dau Jangoikua dala guzurtija ta atarako dakar guzur bat sinistu eraiteko testiguzat. Jangoikua guzurtija balitz, ez litzaateke izango ez zuzena, ez ona, ez jakituna, ez egilia, ez salbazallia; ezipada okerra, paltsua, gaistua ta engainutsuba, edozein bere guzurti leez. Orra, neure kristinaubak, ze injurija andija egiten deusaz Jangoikuari, guzurrezko juramentuba egiten dabena. Begiratu bada, neure entzula onak, ze pekatu ikaragarrija daroian beragaz juramentu paltsuak!

Orregaiti esaten dau Teodoreto jakitunak, ez dala auan artu biar Jangoikuaren izen santuba, orazinoe egiteko ta premina andiko gauza egijazkoren bat erremedijetako baño. Zer izango da, bada, guzurragaz ta guzorra sinistu eraiteko Jangoiko bizija auan artzeia? Alperrik da esatia: *etxako inori kalterik etorri nik egin neban juramentu paltsuagaz*. Guzurragaz juramentu egin ezker, barre egiteko bada bere, lasto batek edu inporta ezipadau bere, beti da sakrilejiozko pekatu mortala. Ez dago onetan pekatu txikirik. Ta zeinbat gauza gitxijauaren ta utsauaren gañian egiten dan guzurrezko juramentuba, ainbat egiten jako Jangoikuari injurija andijaua.

Jangoikuari testigantzia emon eraitia, gauza astuna ta andija da; guzurrezkoa emon eraitia, guztiz astuna ta guztiz ikaragarrija da; ta gauza gitxi bat gaiti, utsa gaiti, barre bat gaiti emon eraitia, milla bidar astunaua ta ikaragarrija da. Oh, juramentugin tristiak! Oh, berbaan berbaan edozeinbere gauza gaiti egijagaz nai guzurragaz *arimarako, Jangoikorako, argija dakustan leez* ta beste onako, esan dirian juramentubak egiteko izkune zorigestokua daukeenak! Oh, zeinbat sakrilejio ikaragarri egiten ditubeen! *Inori kalterik etorri etxakola, denporia iragoteko dala* esanda, uste dabee alako errukarrijak, libreetan diriala. Baña ez, neure entzula onak. Ez dago txantzarik eta gauza gitxirik guzurrezko juramentubaren gañian. Onako juramentu paltsu guztiak eta bakotxak guzurti eiten dabee Jangoikua, desondreetan dabee Jangoikua ta lotsatuten dabee zeru guztia. Ta ez da oraindino onetan geratuten.

II.

Guzurrezko juramentubak esan dirian kalteen gañera dakaz beste asko, neure entzula onak, ta endamas juezaren aurrian egiten darian. Juezak juramentu eragiten dau, egija jakiteko, errazoia nok daukan jakiteko ta alde bijetako errazoia eta egijaak ezaututa, bakotxari beria emoteko

ko. Bada, testigubak juramentubaren beian ukatuten badau, gitxitu, geitu, edertu edo toloztuten badau esaten dabena, ez dau juezak egija jakiten, dan moduban. Ta nai baleu bere, sentenzija zuzena emon ezin lei. Ta ara zelan urteten daben sentenzijaan, kulparik ez daukana kastigauta ta kulpia daukana libre, guzurrezko testigantzia dala medijo. Oh, zeinbat bidar au jazoten dan, neure kristinaubak! Enpeñuba gaiti, inoren ederra gaiti, bengeetia gaiti, zer edo zer agindu deutseelako, edo bere kontura ardura bagarik berak dakijela ta juramentu egiteko esan deutseelako, sarritan egiten dira juramentubak, edo guzurrezkuak, edo gitxituta ta geituta, edo inoren esanaren gañera, noberak ez dakijela. Ta zer jazoten da emeti? Sentenzija okerra. Juezak libreetan ditu erruba daukeenak ta kondeneetan ditu inozentziak. Ondraubak geratuten dira desondrauta ta desendraubak ondriagaz. Urkatu biar leukiana bizirik eta bizirik egon biar leukiana urkatuta. Jaubiaazienda bagarik ta lapurra inoren aziendiagaz. Au guztiau ekarten dau, neure entzula onak, guzurrezko juramentubak.

Zer egin biar dau, bada, juezaren aurrian juramentu txarra egin dabenak? Juezaren aurrian testigantza paltsua emon dabenaren obligazioa da: 1º Sentenzija jausi ezpada orduko, jua ta esan juezari *guzurrezko testigantzia emon ebala, itandu eutseen gauza a oker esan ebala ta ez dabela gura balijo daijan*. Ta juezak sinistu gura ezpadeutsa, (jazo leitekian leez) dauka obligazioa testigu aurrez autortuteko guzurra esan ebana, ta eskribau aurrez paper bat eginda, tokeetan jakonari entregeetako, guzurrezko testigantzia emon zan auzijaren edo kerelliaren sentenzija jausita, kulpa bagakua kastigau ez dein. 2º Testigantza paltsua edo ondo jakinbakua emon zan demandiaren setenzija jausi bada, guzurrezko juramentuba egin ebanak dauka obligazioa kleituba galdu eutsanari biurtuteko, ez bakarran, ezpada guztiak jakin leijen moduban. Bada, guztiak jakin leijen moduban galdu jako, guzurrezko juramentuba dala medijo. Onezaz ostian, pagau biar deutzaz justizijan egin dituban kastubak ta beste guzurrezko juramentuba dala medijo etorri jakozan kalte guztiak. Inoren ondriaren ganian egin dozu, justizijak aginduta, guzurrezko juramentuba. Zure guzurra dala medijo juezak kastigau dau kulparik ez eukana; zure guzurra dala medijo kastau dau justizijaan errurik ez eukanak. Bada, zure obligazioa da, testigu aurrez ta guztiak jakingo dabeen moduban, kleituba galdu deutzazunari atzera bere kleituba biurtutia ta auzitan edo demandan egin dituban kastubak ta euki dituban kalte guztiak pageetia.

Beste ainbeste: Egin dozu guzurrezko juramentuba juezaren aurrian, solo bateko, baso bateko, etxe bateko, tratu bateko edo beste aziendako auzi baten, ta zure guzurrezko testigantzia dala medijo irabazi dau auzija

errazoerik ez eukanak; ta geratuten da errazoia eukana, auzitan egin dituban kastubeekin etxeko biarraren paltiagaz taazienda bagarik. Bada, zure obligazioa da, galdu daben aziendiaren balijua, auzitan egin dituban kastubak ta beste etxeko kalte guztiak pageetia. Bestelan ez dago salbazinorik testigantza paltsua emon dabenarenzat. Ilten balego bere inok absolbidu ezin lei, guzurrezko edo ondo jakin bagako testigantziagaz galdu daben kleituba ta egin dituban kaltiak erremedijau artian. Ta ara emen, neure kristinaubak, berba gitxitan esplikaute zer dan guzurrezko juramentuba ta zer egin biar daben testigantza paltsua emon dabenak. Esan daigun beti egija zuzen, dakigun moduban. Ez testiguzat eruatzen gaitubanak gura daben moduban edo ari ondo juakon moduban. Ez bestiak ardura bagarik bere kontura juramentu egiteko esaten doskun moduban, ezpada dakigun moduban, entzun dogun moduban, ikusi dogun moduban, esan dogun moduban edo egin dogun moduban. Ta libre egongo gara pekatu askotati. Alan gura izan daijala geure Jangoiko onak Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. Amen.

BIGARREN MANDAMENTUKO IRUGARREN LEZINOIA

zeñetan erakusten dan
*zer dirian botuak edo promesak, zelan kunplidu biar
dirian ta zelan kentzeen dan euren obligazioia.*

Sarritan jazoten jatzun gauzia da, neure kristinaubak, Jangoikuari ta santubai botuak edo promesak egitia. Geure erlijinoe santuko egitiak dira botuak eta promesak. Ta kristinaubak jakin biar dau ze obligazioe dakarren alako oprezimentubak. Erakutsiko dotsut, bada, dotrina onetan: Lelengo: zer dan boto edo promes egitia. Bigarren: zelan kunplidu biar dirian promesak. Irugarrenian: zelan kentzeen dan promesen obligazioia.

I.

Promes egitia zer dan erakustera orduko, jakin biar dau kristinaubak Jangoikuari baño besteri etxakola botorik eta promesik egiten. Aingerubai, santubai edo santei egiten deutseezuzan promesak bere, ondo aitu ezker, Jangoikuari egiten jakozanak dira. Santu ta santai zerbait promesagaz oprezietan jakuenian, Jangoikuari promes eiten jako; ta santuba edo santia iminten da bitaartekozat, eskatuten dan gauzia Jangoikuaganik erreztuago jadiisteko, laugarren sakramentuban mezako dotrinaan esango dan leez. Orraitino bere, aintxinako usadijua da Elesaan, santuben izenian mezaak etaratia ta promesak egitia, Poujet jakitunak dinuan leez. Baña au guztiau egiten da Jangoiko bakarraren izenian. Asko da zubentzako, neure kristinaubak, Elesa Ama santiaren intenzi-noiagaz bat eginda, Jangoikuaren edo santuben izenian, debozinoia daukazun moduban, promes egitia. Jakin ezker, bada, nori egin biar jakozan promesak, ez da beste gauzarik promes egitia, ezpada *noberak obligazioerik ez daukan gauza ona baño obia ezanbera ta libertade osuagaz Jangoikuari oprezietia*. Esaten da: noberak obligazioerik ez daukan gauzia. Bada, obligazioeak bere promes egin leiz nosbait; baña geijenian ez da alan izaten. Esaten da gauza ona baño obia; bada, Jangoikuari botuagaz oprezietan jakona, obia izan biar dau isteen jakona baño, promesak balijoko badau.

Berbigrazia Jangoikua obeto serbietia gaiti ezkondu bagarik bizi izatia, berez oba da, ezkondu ta baño. Jangoikua obeto serbietia gaiti komentu baten sartzea, berez oba da ez sartzea baño. Ta modu onetan beste asko. Orregaiti ezkontzeko botuak, praile ez izateko botuak, monja ez izateko botuak ta beste onako gauza ona baño obia oprezietan ez dabeen botuak, eureenez ez dabee balijo ta promes alperrak dira, euren geija ona baño obia ez dalako. Promesen geijak izaten dira: Erlijinoe baten sartzea, kastidadia gordeetia, ezkondu bagarik bizi izatia, baru bat eta limosnaak egitia, meza entzutia, sarri konpenseetia, errosarijo ta debozinoiak errezetia, jokorik ez egitia, dibersinuetara ez juatia ta beste onako gauzaak. Oneek dira botuagaz edo promesagaz Jangoikuari oprezietan jakozanak.

Ez da asko botua edo promesa egiteko, gauza ona egiteko ustia edo intenzi-noia artezia. Berbigrazia, egun baten baru egiteko gogua imintia edo intenzi-noia artezia, ez da boto egitia. Boto edo promes egiteko, ezaubera ta libertade osuagaz Jangoikuari oprezidu biar jako gauza a, kunpliduteko uste osuagaz edo bere buruba atara obligeetako goguagaz. Dotrina au ondo aitutia txito biarrekua da, neure entzula onak. Bada, askotan botorik eta promesik egin ez dozun gauzeetan, uste dozu promesa dala; ta beste askotan promes ezagunak daukazuz, bapere kunplidu bagarik. Orregaiti ikasi biar dozu erabagiten ainbat onduen zer dan gauza ona egiteko gogua artezia ta zer dan gauza ona baño obia Jangoikuari oprezietia. Lelengua ez da botua; bigarrena bai.

Dudia daukazunian promes egin dozun edo ez, begiratu biar deutzazu zek erain otsun, zegaiti egin zenduban ta zer egin zenduban. Ta orduban ezautuko da promesa dan ala ez. Gaiso bateti, trabaju bateti edo beste estutasun bateti ondo libreetako Jangoikuari ta santubai egiten jakuezan oprezimentubak, geijenian izaten dira promesak. Dudia daukazunian, itandu biar deutzazu konpesoriari edo dakijenari. Bada, gauza onetan erregela guztizko bat inok bere imini ezin lei.

II.

Botuak edo promesak egin ezker, kunplidu biar dira, neure entzula onak. Bada, Jangoikuari ta santubai egiten jakuezan oprezimentubak dira. Promes egin dan gauzia, al della, ez kunplidutia pekatu da; ta berez pekatu mortala da. Izan leiteke askotan pekatu beniala promesa ez kunplidutia, bai gauziaren parteti ta baita denporiaren parteti bere. Gauziaren parteti izango da pekatu beniala, kunplidu bagarik isteen dana gauza gitxi-

ja danian. Gauza andija ala txikija dan jakiteko, begiratu biar jakue beste pekatu mortala edo beniala dirian gauzei. Egunian egunian abemarija bat errezetako promesa, gauza gitxija da. Ta errezau ez arren, ez da pekatu mortala egiten, beniala baño. Errosarijo bat errezetako, meza bat entzuteko, baru bat egiteko edo onen egunetan konpeseetako promesa, gauza andija da. Ta al della kunplietan ezpada, pekatu mortala eiten da.

Denporiaren parteti promesa ez kunplidutia izango da pekatu mortala: 1° Gauza andija izan ezkerro, izenteetan dan denporaan, al della kunpliduten ez danian. Promes egiten dau urrengo zapatuban meza entzuteko; bada, al daijala mezia entzuten ezpada urrengo zapatuban, egiten dau pekatu mortala, izentauko denporaan promesa kunplidu ez dabelako. Erromerija batera santubaren egunian juateko egiten dirian promesak nos kunplidu biar dirian, esango da dibersinoetako dotrinaan. 2° Kunplietako denporia izentau bagarik egiten dirian promesak, kunplidu biar dira ainbat lasterren. Gauza gitxi bat luzatutia izango da pekatu beniala; gauza andija bada, mortala. Meza bat etarateko promes egiten dabenak illebeten baño geijago luzatutia, leenago etara al daijala, egingo dau pekatu mortala. Ta modu onetan beste promesak bere. Baña limosna bat premina daukanari emotia promes eiten danian, denpora gitxiago bere asko izango da pekatu mortala eiteko, al daijala emoten ezpadau.

Gauza onetan nik esan neizuna da, neure kristinaubak; promesa eitera orduko begiratu daizula ondo. Bein egin ezkerro, kunplidu daizula ziur egin dozun moduban. Jangoikuari egiten jakon oprezimentuba da promesa. Orregaiti esaten dosku Jangoikuak berak Eskritura Sagraduban: Jangoikuari botua edo promesa egiten badeutsazu, ez dozu luzatuko kunplidutia; bada, Jangoikuak eskatuko dotsu agindu zeuntsana ta luzatuten badozu, pekatu egingo dozu. Pekatu jenero au espliketean dau ene ama Teresak eta dino, zeruko Jaun andijari burla egitia dala agindu ta ez emotia, promes eginda ez kunplidutia. Elesako maisubak esaten deutsee sakri-lejijozko peka tuba, promesa ez kunplidutiari. Onetan palta andija dago, neure entzula onak, kristinauben artian. Buruko min bat daneko edo beste naibage bat etxian edo aziendaan datorreneko, Jangoikuari edo santubai eiten jakuez promesak; ta gero denpora luzeetan ez dira kunpliduten. Onako promesik geijenak izaten dira gatxak jo daizanian, estu estuban arin aringa ta ondo pensau bagarik egiten dirianak. Ta aldi estuba à irago deinian, ez da inor akordeetan promesagaz. Onetarako oba litzaateke sekula promesik ez egitia. Bada, Jangoikuaren legiak ez dosku aginduten promesak egiteko; ezpada egiten badogu, ziur kunplietako. Esaten dosku bai Jangoikuak arin aringa ta ondo pensau bagarik egiten dirian

promesak etxakozala gusteeetan; ez beste gauza gaiti, ezpada geijenetan ondo kunpliduten ez dirialako. Kontu bada, kristinaubak, gauza onetan.

III.

Irugarren lekuban, promesaren obligazioia kentzeen da modu askotara. 1° Promesa kunplidu ezin danian. Bada, ezin dabena lege guztietan libre dago. 2° Promesa kunplietako denpora izentauba iragoten danian kunplidu bagarik. Santu baten debozinoia gaiti promes egiten dozu, aren besperaan baru egiteko. Bada, egun a irago ezkerro, ez daukazu obligazioerik baru egiteko. Baña zeure pekatubeetati libreeta gaiti ta konzienzija garbitutia gaiti promes egiten dozu urrengo domeekan konpeseetako. Bada, domeeka atan konpesau ez arren, daukazu obligazioia ainbat lasterren konpeseetako. Promes batzuk nai kunplidu ta nai kunplidu ez, izentautako denporiagaz akabeetan dira. Baña beste batzuk ez. Limosnia emoteko promesak, inori mesede egiteko promesak ta nobera salbazinoeko bidera etorteko popuertza biar dirian gauzeetan egindako promesak, ez dira kentzen, denpora izentauba irago arren. 3° Elesako agintarijak (zeintzuk dirian Aita Santu Erromakua, obispo jaunak eta beste asko) kentzeen dabeenian. 4° Promes egin daben gauzia, konpesorriak beste gauza batera mudeetan deusanian. 5° Promesagaz agindu daben gauzia artu biar dabenak parkatuten deusanian. Beste modu askotara bere kentzeen da promesaren obligazioia; baña ez da ain premina andikua zubez guztiak jakitia. Ta dotrina au akabeetako esango dot gauza gitxi bat berba dongen gañian. Berba dongak esaten jakue *bidawei*, *maldezinoiai* ta *blasphemijai*. Bidaua da demoninuaren, diabrubaren ta barrabasaren izena premina bagarik esatia. Nosbaitako baten esatia ez da pekatu mortala. Berbaan berbaan demoninua, diabruba... purijaz edo txantxeetan bere esatia, guztientzat da oitura txaarra; baña gurasuenzat geijenian pekatu mortala, (besteentzat ain laster ezpada bere) pamelijari gaiski erakusten deutseelako. Maldezinoia da projimuaren gatxa esaten daben berbia. Berbigrazija, Itoko al dala; beso bijak igartuko al jakozala; purgatan kastauko al dabela... Intenzinoe txaar bagarik onako berbaak esatia (eskan-dalurik emoten ezpadau) nosbaitako baten, izango da pekatu beniala. Intenzinoe dongarik euki ez arren, onako berbaak esateko kostunbria pekatu mortala da, sarritakuak eskandaluba beragaz daroialako. Intenzinoiagaz onako maldezinoia egitia, bein baño ezpada bere, pekatu mortala da. *Blasphemija* esaten jako Jangoikuaren edo santuben kontrako

berba dongiari. Esango baleu inok: *Jangoikuak ez daki ezer; Jangoikua sinplia da; Jangoikuak ez dau inor kondenau biar;* edo beste onako Jangoikuaren ta santuben kontrako berbaak, egingo leuke pekatu mortala. Baita adrede edo txantxeetan esango baleu bere. Jangoikuaren ta santuben kontra izan ezkeru, danik berbarik txikarrena da pekatu mortala ta esaten jako *blasphemijako* pekatuba.

Artu daigun bada, neure kristinaubak, onako bidao, maldezinoe ta beste berba donga guztien gorroto andi bat. Bizitzaan sarri esaten ditugun gauzaak, erijotzako orduban bere urtengo doskubee. Oh, ze erijotza tristia bada, neure entzula onak, diabruba, barrabasa ta demoninua auan ta albuan daukazanarena! Esan daigun: Jesus, Maria ta Jose. Izen santu oneek beti geure auan, geure bijotzian ta geure goguan, bai bizitzan, bai erijotzan ta bai eternidade guztian. Alan izan della. Amen.

[IRUGARREN MANDAMENTUBA]

IRUGARREN MANDAMENTUKO LELENGO LEZINOIA

zeñetan erakusten dan

ze biar eraozten doskun Jangoikuak domeketan ta jai osuetan, zelan eraozten daben ta ze nezesidadegaz biarra egin leijan egun areetan.

Jangoikuaren legeko irugarren mandamentubak aginduten dosku, neure entzula onak piesta egunak santipikeetako. Piesta egunak esaten danian, aituten emoten da domeekak eta beste urte barruko jaijak. Urte barruko jaijak, batzuk osuak dira ta domeeketako obligazinoe guztia dago jai osuetan. Beste batzuk dira jai erdijak ta oneek kunpletan dira meza santuba entzunagaz. San Gregorijok esaten dau, domeekak eta jaijak santipiketari diriala biarrik egin ezagaz ta obra onak eginagaz. Gauza bi aginduten doskuz mandatu onek: bata biarrik ez egitia ta bestia obra onak egiten egun santu oneek iragotia. Jaijetarako obra onen artian Elesa Ama santiak seinalauta dauka, meza osua entzutia. Ta ara emen, neure kristinaubak, mandamentu onetan erakutsiko dotsudan dotrinia. Lelengo lezinoia izango da biarrik ez egitiaren gainian. Bigarrena, meza entzutiaren gainian. Irugarrena, meza osua entzutia asko dan edo ez jakitiaren gainian.

Astian bein edo geijagotan pekatu mortalaren beian obligetan gaituban gauzia da, neure Kristinaubak, jaijak gordeetia. Ta errazoia izango da txito kuido andijagaz mandamentu onetako dotrinia zubek ikastia. Geijago luzatu bagarik esango dotsut dotrina onetan: Lelengo, Jangoikuak jai domeketan eraozten doskuzan biarrik zeintzuk dirian. Bigarrenian, zelan eraozten doskun jaijeguneko biar egitia. Ta irugarrenian, nos biarra egin leijan jaijegunetan pekatu egin bagarik. Entzun eizu kuido guztiagaz.

I.

Jangoikuak jai domeketan eraozten doskuzan biarrik zeintzuk dirian ezaututeko, jakin biar da lelengo santo Tomasegaz, guk egin al daiguzan biar jenero guztiak, edo dira pekatuzkuak, edo dira projimuaren ta

geure probetxukuak, edo dira Jangoikuaren ondrarakuak. Pekatu egiten dabenak egiten dau pekatuzko biarra ta geratuten da, dino san Juanek, pekatubaren krijadu edo pekatubaren aginduban. Jai domeketan pekatu egiten dabenak, dino san Antoninok beste maisu askogaz, austen ditubala lege bi: bata pekatu egin dabelako ta bestia Jangoikua alabeetako egun santuban egiten dabelako. Ta konpesinoian esan biar dau jaijegunian pekatu egin dabenak, *domeekaan edo jaijegunian pekatu egin ebalu*. Bada, jaijegun santuban egiten dan pekatu mortala ezainaua ta andijaua da, astegunian egiten dana baño. Ez zaitez, bada, aaztu dotrina onegaz, neure kristinaubak. Duda bagarik esan lei, Jangoikua serbietako egun santubak, domeekak eta jaijak, ez diriala ya geure Jangoiko andija ondreetako; ezpada banidadia, munduba ta diabruba serbietako.

Noberaren edo projimuaren probetxurako biarrik dira, gorputza kansauta, bizitzia mantentetako eskubekin egiten dirianak. Onek izentetan ditu beste konzilijo ta maisu askoren artian Meldeko konzilijak eta dino, jai domeketan eragozita dagozon biarrik diriala: Soluetako biarrik, aotzjako, argintzako ta erreminta gintzarako biarrik, arrain artzallen, merkatarijen, juezeen, pinturaginen, kazaarijen, josla, eula ta gorularijen biarrik. Biar jenero onek guztiok eraozita dagoz Elesako erregela askotan, jaijeguna eta domeekak gordeetia eraozten dabeelako. Kontu euki biar dau, bada, kristinaubak jaijegunetako biarragaz. Ez dau sekula inok pensau biar, jaijeguneko biarrik aberatstuko dabela. Ez dau inok pensau biar, geldi dauan kostuban, asko nekatu bagarik egiten dala. Jangoikuak eraozita dauan gauzia da ta bera da asko besperaan edo bijaamonian egin leijan biarrik jai domeketan ez egiteko ta mo ez eragiteko. Egun santu oneetan ez dozu biarrik egingo, dino Jangoikuak, ez zeuk, ez zeure semiak, ez krijadubak, ez zeure etxian dauanak, ez zeure alemanijak.

Berba oneetan eraozten ditu Jangoikuak esan dirian biar guztiak ta baita beste baserritarrek egiten dituben asko bere, zeintzuk oi dirian esijak zarratutia, aparejubak imintia, abarka jostia, biurgeijak ekartia ta zopinuak egitia, iketza etaratia, ikaztoirako betegarriak presteetia, erropaa zaararak adabeetia, zorruak errotara eruatia, uruna ealgitia, ganadu jaatekorik gatxeena batzeia ta beste asko, leenago edo geruago egin leizanak ta egin biar dirianak. Onako kristinaubak bizi dira beti arrastaka ta priisaka, beti biarpian ta beti preminaan. Oh, ze alperrik kanseetan dirian desditxaubak! Jangoikuaren kontra nai leukee ezer aurreratu? Ez. Bateti aurreraturen dabeena, nundi ez dakijela, laster juango jakue. Baña orduba da ya jakiteko, zelan pekatu egiten dan jai domeketako biarragaz.

II.

Pekatu mortalaren beian dago eraotzita, neure kristinaubak, jai osuetan ta domekeetan biarra egitia. Baña ez da biarra egiten dan guztian pekatu mortal[a] egiten. Ezaututeko nos dan mortala edo beniala, begiratu biar jako bai egiten dan gauziari ta bai biarra egiten iragoten dan denporiari. Merkatarijak denpora gitxijan saldu edo erosi leije irabazi andiko gauzia; ta egun eraotzijetan izan ezkeru, egingo dabee pekatu mortala gauza andija saldu edo erosten dabeanian, denpora gitxijan izan arren. Beste ainbeste esaten da, testigantza artzeiak eta setenzija emotiak gaiti. Oneek guztiok eraotzita daukaz Elea Ama santiak ta etxako onako gauzeetan denporiari begiratuten, egiten dan gauziari baño, pekatu mortala egiteko.

Beste gauzeetan geijenian denporiari begiratuten jako, jaijeguneko biarra pekatu mortala ala beniala dan ezaututeko. Denporiari begiratuta bere ez da errez erregela seguru bat iminten. Maisu batzuk geijago ta beste batzuk gitxiago biar dala pekatu mortalerako, erakusten dabee. Orraitino bere gauza jakina da, neure kristinaubak, jaijeguneko ordu erdiko biarra ez da pekatu mortala, beniala baño. Ordubetian biarra egitia, esaten dabee geijenak, pekatu beniala dala. Baña beste maisu batzuk (ez ain errazoe txarrekin) esaten dabee, irabatzija gaiti edo gauzia aurreraturtia gaiti, ta endamas ekanduz edo sarritan bada, domekeetan ta jai osuetan ordubetian biarra egitia, pekatu mortala dala. Domekeetan ta jai osuetan ordu ta erdijan iraguago edo ordu bijan biarra egin ezkeru, bapere entzutia daukeen maisu guztiak esaten dabee pekatu mortala dala.

Kuidado andija eskatuten daben dotrinia da au, neure kristinaubak. Jai domekeetan biarran asten zarianian, ez dozu guztiok erlojuba beti aldian eukiko denporia neurtuteko. Ta denporia neurtu al bazinai bere, ez dala errez zuzen jakiten, zeinbat minutu biar dirian pekatu mortala eiteko. Ez dakit, kristinaubak, nor izan leitekian ain atrebiduba, jaijeguneko biar puska bat gaiti, pekatu mortal[a] egiteko arrisku andi onetan bere buruba iminten dabena. Artu eizu, bada, neure entzula onak, gogo sendo bat, leenago edo geruago egin leijan biarrak jaijegunetan ez egiteko, ta uste dozun baño pekatu geijago erremedijauko dituzu.

III.

Ez da orraitino jaijegunetan biarra egiten dan guztian pekatu egiten. Lau gauza dagoz pekatu bagarik jai domekeetan biarra egiteko eskubidia emoten dabeanak. Lelengua, noberaren preminia. Bigarrena, projimuaren preminia. Irugarrena, agintarijen lizenzija. Laugarrena, usadijua. Noberaren preminia gaiti jai domekeetan mairako biar dan janarija pres-tau lei ta presteetan da. Soluan, basuan edo aziendaan kalte andi bat egiten jakonian, bestelan ezin badau, a erremedijetako jai domekeetan biarra egin lei. Noberaren bizitzia edo osasuna galtzeeko arrisku andija dauanian bere bai. Onako preminako gauzaak izaten dira, subagaz dauan karabija edo ikaztoija koberneetia, galtzeen dauan laboria batzeia, asi daben jornada bat egitia ta beste onako popuertzako gauzaak. Baña bere arijaz onako biarrak jai domekeetan astia, jaijegunagaz aprobetxeetako, pekatu da.

Projimuaren preminia gaiti beste ainbeste esaten da. Bada, projimuaren aziendia, osasuna, bizitzia edo kleituba gordeetako, popuertzakua bada jai domekeetan biarra egitia, egin lei pekatu bagarik. Jangoiko onak ez dau gura, ainbeste kaltegaz biarra egin bagarik egotia.

Elesako agintarijen lizenzijagaz biarra egiten darian jai domekeetan, ez da pekaturik egiten. Obispo jaunak dira, jai domekeetan biarra egiteko lizenzija emon leijenak. Ta obispo jaunen ordeniagaz kura jaunak bere bai. Osteranzian, premina guztizko bat ezpadago, kura jaunak ezin emon lei jai domekeetan biarra egiteko lizenzija. Baña obispo jaunak kuriaren eskubetan isteen dabee geijenian lizenzija emoteko eskubidia. Ta kristinaubak euren kura jaunaren lizenzijagaz biarra egin leije jai domekeetan konzienzijako bildur bagarik. Usadijua da moduren baten legia kentzeen dabena. Ta orregaiti, aginduta egon arren jai domekeetan biarrak ez egiteko, useetan dirian biarrak egitia ez da pekatu. Usadijua daualako, jai domekeetan egiten dira biarmodu asko: Alemanijak basora eruatia, ekartia ta kobernetia; etxian dagozanentzako jaatekua soloti edo basoti ekartia egun atan biar dabena; (bijamoneko ganadu jaatekua batzeia jai domekeetan ez da ondo, txito premina andija ez dauanian). Errotaak kobernetia, olagizonak asita daukeen agoia etaratia, edo gauerdija baño puska bat leenago agoiari su emotia... Onako biarrak jai domekeetan egitia ez da pekatu, usadijua daualako. Egija esateko, ez dakit olagizonen jai gosaldeetako ta gabeetako biarra egitiak, usadijo segurubaren indar guz-

tia daukan edo ez. Baña Bizkaiko ola guztietan edo geijenetan biarrari asi ta isten deutsen denporaan, beste edozein olagizonek bere egin lei, konzienzjako bildur bagarik. Bada, urte askotan alan egiten da, obispo ta kura jaunak dakuseela ta dakijela. Ta isten deutsee iragoten. Nik dakidanez beintzet bai.

Ara emen, kristinaubak, berba gitxitan esanda zer dan jai domekeetan biarra egitia, nos dan pekatu ta nos ez dan. Jai domekeetako biarra txaarra bada, milla bidar txaarrauak dira, neure entzula onak, egun santu oneetan egiten dirian dantzaak, piestaak, desonestidadiak, ordikerijak eta jokuak. Oneek dira, san Agustinek, san Karlos Milanguak ta beste santu ta maisu askok dinuen leez, jai ta domeeka santubak desondreetan ditubeenak, mantxeetan ditubeenak ta banidadiari, sabelari, desonestidadiari ta pekatubari konsagretan deutseezanak. Gauza onetan ze libertade andija dauan zeubek dakuszu, neure entzula onak. Esan lei domeekiaren ta jai osuaren zain dagozala kristinaubak, ta endamas gaztiak, pekatu egiteko ta nasaitasun guztiari euren burubak entregeetako. Jangoikuak domeeka ta jai osuak obra onak egiten iragoteko agindu oskun leez, agindu baleusku egun oneetan geuk gura gendubana egiteko, zer dongaruago egingo ete genduban, egiten doguna bano?

Oh, gurasuak eta umiak! Bildur izan zaitez Jangoikuari konsagrauta dagozan egun oneek diabrubari konsagrau ez daijozuzan. Baña etorriko da denporia gauza au astiruago esamineetako, dibersinoien dotrinia erakusten danielan. Bijen bitaartian akordau, kristinaubak, pekatu txikarria dala domeekan nabasen soluan eitia dantzan eitia baño, dino san Agustinek. Eskatu daijogun Jangoikuari, grazijazko ta bendizinoezko egun oneetan eternidadeko gloria irabazteko ditzia, zein desietan dotsudan guztioi, Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. Amen.

IRUGARREN MANDAMENTUKO BIGARREN LEZINOIA

zeñetan erakusten dan
*zer dan mezia, zeintzuk dirian meziaren parterik nau-
tsijenak, nortzuk daukeen mezia entzuteko obligazi-
noia ta zelan entzun biar dan.*

Entzun zenduban, neure kristinaubak, leengo dotrinaan san Gregorijogaz, irugarren mandamentubak aginduten doskula bateti domeeka ta jai osuetan biarririk ez egiteko ta besteti egun areetan obra onak egiteko. Jai domekeetan aginduta dagozan obra onen artian, lelunga da meza santuba entzutia. Elesako lelengo mandamentuban erakusten da meziari tokeetan jakon dotrinia, baña pensau dot mandamentu onetan zerbait zeubei esatia meziaren gañian, gauza ona izango dala. Orregaiti esango dotsut dotrina onetan, ainbat gitxien luzetuta. Lelengo: Meziak zer esan gura daben. Bigarrenian: Meziaren parterik nau-tsijenak zeintzuk dirian. Irugarrenian: Nortzuk daukeen obligazinoia mezia entzuteko. Ta laugarrenian: Zelan entzun biar dan.

I.

Mezia ez da beste gauzarik, neure entzula onak, ezpada *sazerdotiak altaraan egiten daben Jesukristo geure Jannak itxi oskun oprezimentu agirija, zeñetan ogijaren ta ardauaren izatia Jesukristo geure Jaunaren gorputz eta odol izatera aldatuta, areen itxuraan Jesukristo bera oprezietan jakon Aita Eternuari, kriatura guztien gañian daukan eskubidia ta agindutia erakusteko.* Meza santuban Aita Eternuari egiten jakon oprezimentuba ta Jesukristo geure Jaunak kurutzian il zanian egin ebana bardinak dira, bai izatian ta bai balijuan. Egija da, Jesukristok kurutzian il zanian, padezidu eban. Ta esaten jako kurutzeko oprezimentubari odolezko *sakripizijua* edo oprezimentuba. Ta meza santuban Aita Eternuari oprezietan jakonian, ez dau padezietan. Onezaz ostian, guztiak ekuseen moduban, Jesukristo il zan kurutzian ta orduban egin eban oprezimentuba da ikusberia, ikusten zana ta sentietan zana. Baña meza santuban Jesukristok egiten daben oprezimentuba, pediagaz

sinistu arren ta alan dana zuzen jakin arren, ez dogu begijekin ikusten, Jesukristoren izenian mezia esaten daben sazerdotia ta ogijaren ta ardauren itxuria baño. Baña osterantzian, Trentoko konzilijauk esaten daben leez, Jesukristo geure Jaunak kurutzian bere odolagaz eta erijotziagaz Aita Eternuari egin eutsan oprezimentuba barriin barri egiten jako meza bakotxian.

Altarako mirarizko ta amodijozko oprezimentubari esaten jako mezia. Meziak esan gura dau *bialduta*, dinue santo Tomasek eta san Buenabenturak. Bada, Aita Eternuak bialduten dosku Jesukristo bere semia, altaraan mezia esaten danian. Ta kristinaubak, meza santuba esaten danian, oprezietan deutsee ta bialduten deutsee Aita Eternuari Jesus bere semia ta geure Salbadoria. Meza santuban Jangoikuari egiten jakon oprezimentuba da guztietati andijena ta estimaubena. Jesukristo geure Jauna, zein dan Aita Eternuaren bijotze[k]o poz, atsegin ta alegrija osua, oprezietan da meza santuban bere bizitzako ta erijotzako merezimentu guztiekin. Zeruko aingeru ta santuben oprezimentu guztiak bat eginda, ez leuskijue Jangoikuari ainbeste gusto ta glorijsa emongo, zein da meza bakotzeko oprezimentubak emoten deusant.

Orregaiti esaten da, meza santuko oprezimentubak beragaz enzerretan ditubala beste lege ta denpora guztietako oprezimentubak. Meza santuba da Jangoikuari deusagun zorra pageetan dabena; ta oprezietan da ilak eta bizijak gaiti. Da, zeruko ondasunak ekarten doskuzana, bai arimauk ta bai gorputzekuak. Da, Jangoikuaren asarria bigunduten dabena ta geri mesediak egitera presteetan dabena. Da, geure arimaak garbituten ditubana ta tentazinoiak goituteko grazija ekarten doskuna. Aingeruben miina biar litzaateke, neure enzula onak, meza bakotxa zer dan ta zer balijo daben kristinaubari aitu eraiteko. Ta curak bere dan leez esan ezin leijee, guztizkua ta despeida bagakua dalako.

II.

Meziak parte asko daukaz. Guztiak dira misterijo andiz jantzita dagozanak. Baña bata baño bestia dira lelenguauk, nausijauk ta debozinoe geijago eskatuten dabeenak. Komoninoeko sakramentuban esplikauko dira astiruago, meziaren parte guztiak eta bakotxak zer esan gura dabeen. Bada, ez dago meza santuban, ez berba bat, ez azinoe bat, aparteko misterijua enzerretan ez dabenik. Ta guztiak jakitiak txito asko lagunduko leuskijue kristinaubei, mezia biar dan moduban entzuteko.

Meziaren parte nausija edo, askok dinuanez, izate guztija dago konsagrazinoian, sazerdotiak ostiija ta kalizaan dauan ardaua konsagretan dabena. Baña onezaz ostian, (zeubei tokeetan jatzunerako) txito parte prinzipalak dira, konsagrau baño leenago sazerdotiak ostiijagaz ta kaliziaz egiten daben oprezimentuba; konsagrauta gero egiten dabena; ostiija konsagrauba ta kalizaan dauan odol santuba errezibietia; ta endamas *santuseti* despeidengo binajerateraño guztia. Meza santubaren parte oneetan denpora gitxi bat da asko, neure kristinaubak, mezia uts egiteko ta pekatu mortala egiteko. Meza guztian al baginei egon biar genduke, aingerubak leez, txito atenzinoe, debozinoe ta modu andijagaz; baña esan dan denporeetan oraindino askozaz geijago, misterijo urraokuak eta altubauak barristetan dirialako orduban altara santuban. Orduban barristetan da enkarnazinoeko misterijo andija, Jesukristo geure Jaunaren bizitzia, apostolu santubekin egubenguren gabian jan eban aparija, Jesusen pasinoia, erijotzia, entierruba ta beste kristandadian daukaguzan misterijorik prinzipalena. Oh, zeinbat gauza andi dagozan, neure kristinaubak, meza santuban! Oh, zeinbat balijoko leuskegun atenzinoe ta debozinoe guztiaz mezia entzunak! Kristandade guztian ez daukagu gauza bat andijagorik, balijotsubagorik eta mirarizkuagorik altarako meza santuba baño. Oh, ze itsubak eta errukarriak dirian nekezka, derrigorrian leez meza santuba entzuteru duazanak ta ainbat laburrenaren billa dabizanak! Ez da, bada, gitxiago, neure entzula onak, meza bakotxa, Jesukristo geure Jaunak Kalbarijoko kurutzian bere odolagaz eta bizitziagaz Aita Eternuari egin eutsan *sakripizijua* edo oprezimentuba baño.

III.

Batiatuta dagozan kristinau guztiak daukee obligazinoia meza osua entzuteko, errazoiaren usura eldu ezker. Errazoiaren usaba nos eltzen dan ez daki inok bere ain zuzen. Gauza onetan esaten dana da, zazpi urtera ezkeroko umiak bialdu biar ditubela gurasuak elesara meza santuba entzuteru. Ta gurasuak edo ugazabaak, zazpi urtetan aurrera euren erruz seme alabei ta otseginai mezia entzutia galaazoten deusent bakotxian, pekatu egiten dabee. Bada, san Antoninok dinuan leez, noberaren erruz jai domeketan meza osua entzuten ez dabenak, egiten dau pekatu mortala. Ta noberak ez entzutia ta entzun biar dabenari eraoztia edo entzuten ez istia, bardin da pekatu egiteko.

Jai domeeketan pekatu mortalaren beian meza osua entzuteko Elexa Ama santiak agindu arren, meziaren parte txiki baten edo gauza gitxi baten paltetia, ez da pekatu mortala; baña bere erruz bada, izango da pekatu beniala. Parte txikizat edo gauza gitxizat erakusten dabee Elexako maisubak, mezia asten daneti ta epistolía asi artekua, edo kalizia estalduten daneti amaitu artekua. Nai asieran nai despeidan esan dan partera paltau arren noberaren erruz, ez da pekatu mortala egiten beniala baño, gauza gitxija dalako. Liburuba jirau arteraño ta ebanjelijua esan arteraño bere erruz paltetan dabenak, egiten dau pekatu mortala dotrinarik zuzenenian, meziaren parte andijan bere erruz paltetan dabelako. Mezia uts egiteko arriskuban geratuten danak bere paltaz, egiten dau pekatu mortala, gero meza osua entzun arren. Bada, gauza bat da meza osua entzutia ta beste bat noberaren gustoz uts egiteko pelleburuban jartia. Au beti da pekatu mortala. Mezatará juanda erdiz erdi mezia topeetan dabenak, beste meza osorik entzun ezin badau, dauka obligazioia pekatu mortalaren beian meza erdija a entzuteko. Bada, zor guztija pagau ezin dabenak, al daijana pagau biar dau.

Esan da, errazoiaren usura eldu dirian guztiak entzun biar dabeela pekatu mortalaren beian jai domeeketan meza osua. Baña orraitino bagoz gauza batzuk, mezia entzute obligazioia kentzeen dabeenak. Bada, Elexa Ama santiak ez dau gura bizitzako, osasuneko, kleituko ta aziendako gauzia galduteko arriskuba daukeenian, kristinaubak meza entzutera obligetia. Orregaiti ez dau kee meza entzuteko obligazioerik: Lelengo, oian gaisorik dagozanak. Bigarrenian, besterik ezda, gaisuai kuido egin biar deutseenak. Irugarrenian, oian gaisorik egon ez arren bere, osasunaren kalte bagarik elexara juan ezin dirianak, endamas zaarrak depora txarra ta bide luzia elexarako daukeenak. Laugarrenian, sein txikarragaz dagozanak, ezpadaukee sein nori itxi edo eueekin elexara eruan ezin badabee. Baña oba izango da etxian seinari kuido egitia, elexara eruanda, aren negarragaz bestiai mezia entzuten eraoztia baño. Bostgarrenian, arimako, aziendako edo gorputzeko edozein bere pelleburu andi erremedijau biar dabeenian. Mezia entzunda erremedijau ezin badabee, geratu leiteke meza bagarik. Ta onako okasinoietan meza bagarik geratuten dirianak, dino san Antoninok, orazioia edo beste mezako obra onari jaokan gauzaren bat egin biar dabeela etxian.

Usadijua leez dago, sein eginda dagozan emakumiak señagaz elexara juateko prestau artian, meza entzun bagarik egotia. Ta batzuk uste dabee, señagaz elexan sartu bagarik meza entzutia pekatu dala. Ez dago onako gauzarik, kristinaubak. Señagaz elexan sartu baño leenago meza

entzun lei seña eginda dauan emakumiak, ta oba da al daijala entzutia, entzun bagarik egotia baño. Jesukristoren legian debozinoerik oneena da al daijala meza santuba entzutia. Ta gero eria daukanian edo gauzaak prestau daizanian, ainbat lasterren bere sabeleko prutuba elexara eruanda, Jangoikuari oprezietia ta grazijak emotia, txito gauza ona da. Baña seña-gaz elexan sartzea debozinoezkoa da, ez obligazioezkoa. Nai dabena sartu leiteke ta nai ez dabenak itxi leijo. Ta sartzeen bada bere, ez da popuertzakua bere parrokiako elexan sartzea, ezpada nai daben elexan, zein ermitaan, zein komentuban, zein parrokijan ta nai daben sazerdotiagaz, zein kuriagaz, zein kapillaubagaz, zein errelijosuagaz. Esan dot au guztiau, dianok jakin daizun, gauza onetan nai dabena egiteko libertadia emoten deusala Elexiak seña egin daben emakumiari. Esan ezkerro, bada, nortzuk eta nos daukeen meza osua entzuteko obligazioia, jakin biar dau kristinaubak zelan entzun biar dabeen meza santuba.

IV.

Ez dozu pensau biar, neure entzula onak, meza santuba entzuteko asko dala elesan egotia mezia esaten dan artian. Elexan egon biar da edo meza entzuten dagozanekin bat eginda egon biar da; baña egon biar da atenzinoiagaz, debozinoiagaz ta erreberenzijagaz. Atenzinoiagaz entzuten da, meza santuban gogua iminita daukanian. Debozinoiagaz entzuten da edo Jesukristo geure Jaunaren bizitzako edo erijotzako pausuren bategaz, edo geure pekatubeekin edo geure erijotziagaz edo geure juizijugaz, edo geure arimako edo gorputzeko nezesidaden bategaz akordaut, Jangoikuari miserikordija eskatuten deusagunian edo errazuren batzuk debozinoez egiten ditugunian, dino san Ziprianok. Ta erreberenzijagaz entzuten da mezia, gorputzeko egonera ona ta elexiari joakana daukanian.

Onako atenzinoiaren paltaz, elexan egon arren, ez dabee mezia entzuten ta pekatu mortala egiten dabee: 1º Mezatako denporan berbeetan ta barreka dagozanak. 2º Eleixan sartzen dirianai, urtetan dabenai ta beste barruban dauan jentiari begira banaan banaan dagozanak. Au jazoten da Bizkaiko elexa askotan. Ta onetarako, elesan lekuba nasai daukeela, juaten dira korura edo korupeko eskillarectara mezia entzutera edo, obeto esateko, elexan dauan jentiari ta meziari burla egitera. Kura jaunak au eraotzi leije; ta ez leuskijue mesede txikija egingo euren kargura dagozan arimai. Eskillarectan, ate osteetan ta koru baztarretan bere arijaz dagozaneeti, amarreti bik mezia entzuten dabeela biar dan moduban, ez

neuke beinguan sinistuko. 3° Arako ate onduan geratuta, sazerdotia altara artian elexan sartu gura ez dabeenak ta gero priisaka ta arnasa oska duazanak ia mezia epistolara elduban, guztiak belaubiko jarri orduko, pensau beije mezia entzuten dabeen edo ez. Bada, nik ez dakit. Trentoko konzilijuak esaten dau, meza entzuteko dagozanak, euren lekubeetan debozinoe eta modestijaz geratuta dagozala esan artian, mezarik ez aste-ko. Onako presteeriagaz ta debozinoigaz aginduten dau Elexa Ama santiak meza osua entzuteko. Ta bakizu, neure kristinaubak, gauza onetan palta andija dauana. Erremedijau bedi, bada, baktotxa bere aldeti ta erremedijauko ditu pekatu asko. Alan gura izan daijala Jangoikuak Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. Amen.

IRUGARREN MANDAMENTUKO IRUGARREN LEZINOIA,

zeñetan erakusten dan

*domeeka ta jai osuetan asko dan meza osoa entzutia,
biarrik ez egitia ta pekaturik ez egitia, egun santu
onek Jangoikuak aginduten daben moduban gordeetako.*

Ikusi ezkerro Jangoikuak eraotzi doskula bateti domekeetan eta jai osuetan biarra egitia, ta besteti Elexa Ama santiak aginduten doskuna (zein dan meza oso bat entzutia) ordu erdi baten kunpliduta dauala, pensau lei, neure entzula onak, ia zer egin leijan edo zer egin biar daben kristinaubak, mezia entzunda enparauban egun oneetan. Desiau lei jakitia, ia meza oso bat entzun ezkerro libre dagozan kristinaubak domeeka ta jai osuetan beste obra onik egin bagarik, gura dabeen gauzeetan denporia iragoteko. Maisu askok esaminau dabeen gauzia da au, neure kristinaubak, ta inok uste daben baño geijago inporta doskuna. Mundutarrak uste dabee, domeeka ta jai osuetan meza bat esaten dan artian elexan egon ezkerro, beste enparauba olgeetako dala. Baña onetarako lelengo esan biar da, zer dirian domeeka eta jai osuak ta zetarako itxi oskuzan Jangoikuak. Onen ondorik erreto ezautuko dozu, zer egin biar dogun egun oneetan. Egon zaitez, bada, antenzinoiagaz.

I.

Errazoiak eta naturaleziak naita nai ez dogula bere erakusten doskubee, neure entzula onak, gauza on guztiak Jangoikuak emoten doskuzana; begaz, Jangoikuari grazijak emon biar deusaguz, egiten doskuzan mesediak gaiti; begaz, popuertza biar dogu denporia gitxiago edo geijago geure Jangoiko ona alabeetako, serbietako ta zor deusaguzan grazijak emoteko. Au inok bere ez dau ukatuten. Adan, Noe, Abraan ta beste patriarka santubak naturaleziaren legian ez eukeen klaru señallautako denporarik Jangoikuari zor eutseezan grazijaak emoteko ta aparteko obra onak egiteko, ezpada eureen debozinoiak eta espiritubak esaten eutseen moduban ta denporaen serbiduten ebenen Jangoikua, beste munduko zeregin guztiai

itxita. Baña Jangoikuak judegubentzako legia Moisi emon eutsanian Sinaiko mendijan, agindu eban irugarren lekuban zapatubak santipiketako edo zapatu egunak santidadian iragoteko. Astian sei egun itxi zituban biarra egiteko ta zazpigarrena senallau eban Jangoikuak beretzako. Lege atan bertan Jangoikuak agindu eutseen judegubai, berak mesederik andijenak egin eutseezan egunak gordeetako urte barruban, zapatubak leez. Ya denpora onetati senallautu eukeen judegubak aparteko tandia, Jangoikuari grazijaak emoteko ta obra onak egiteko. Ta oneek ziran zapatu egunak eta urte barruko jaijak. Zapatubak eta urte barruko jaijak txito kuido andijagaz gordeetan zitubeela bizi izan zian judegubak milla ta bosteun urte ta geijauan, konturik zuzenean, Jesukristo geure Jaunak zerubetara igonda Pazkua maiatzeko apostolubai Espiritu Santuba bialdu artian. Apostolubak, judegubekin ezetan bere bat ez egitiarren, mudau ebeen zapatuko obligazinoe guztia domeekara. Ta onezaz ostian agindu ebeen, Jangoikuak mesederik andijenak egin doskuzan egunak urtian urtian jaitzat gordeetako. Apostoluben ondorik Elexa Ama santiak bere, Espiritu Santubak erakutsita, agindu dau aparteko egun batzuk jai gordeetako, edo jai oso edo jai erdi, zeubek esaten deutseezan leez. Au da, neure kristinaubak, domeeka ta urte barruko jaijen aseria. Urte barruko jaijak, zein osuak eta zein erdijak, gitxitu edo geitu leiz Elexa Ama santiak; baña domeekak ez ditu ez gitxitu ta ez geitu. Astian egun bat Jangoikuari santipiketia, Elexa Ama santiak kendu ezin leijan obligazinoia da. Geugaz datorren zorra da. Jangoikuak berak agindu doskuna da. Ta askok dinueez, mundubagaz beragaz asi zan obligazinoia da.

Zapatuko obligazinoiak domeekara aldatuteko apostolu santubak eukeezan errazoiak andijak eta asko dira, neure kristinaubak. Ta txito arimako probetxu andijagaz edozeinek egun santu areetan, bai elexaan ta bai etxian pensau leizanak. Santipikau ebeen, bada, apostolubak zapatubaren lekuban domeekia kristinaubentzako. Lelengo, egun guztietati lelunga *domeekia* dalako. Bigarrenian, munduko gauza guztiai *domeekan* aseria Jangoikuak emon eutseelako. Irugarrenian, aingerubak *domeekan* krijadu zitubalako. Laugarrenian, mana esaten jakon janari gozua *domeekan* Jangoikuak judegubai zeruti bialdu eutseelako. Bostgarrenian, Jesukristo geure salbadore maitia *domeekan* jaijo zalako. Seigarrenian, Jesus adoretara Belengo portalera etorri zian iru Errege edo Maguai *domeekan* Izarra agertu jakuelako. Zazpigarrenian, Jesukristo geure Jaunak bost ogigaz eta arrain bigaz bost milla gizon mendi soilian *domeekan* mantenido zitubalako. Zortzigarrenian, san Juan Batistak Jesus *domeekan* batiatu ebalako. Bereratzigarrenian, Jesus dibinua *domeekan* illen arteti biztu zalako.

Amargarrenian, Espiritu Santuba apostolubai *domeekan* zeruti etorri jakuelako. Dinue san Agustinek eta seigarren konzilijo osuak. Oh, ze kanpo andija dan au, neure kristinaubak, jai domeeketan penseetako ta Jangoikua alabeetako! Baña esan ezkeru zer dirian domeekak eta jaijak, esaminau daigun ia zetarako dirian.

II.

Jangoikuak ez dau alperrik ezer bere egiten. Gauza guztiak ordeneetan ditu zerbaitearako. Bada, eraotzi ezkeru Jangoikuak guri ain lege gogorragaz domeeketan eta jai osuetan biarra egitia, konpesau biar dogu erre-medijo bagarik, zetarako bit eraotzi doskula. Zetarako izan leiteke, bada, Jangoikuak guri agindutia, domeeka ta jai osuetan gau erditi gauerdira biarririk ez egiteko? Izango ete da domeeka ta jaijagunetan alperrierijan egoteko? Ez. Alperrierijari gorroto andija deuta Jangoikuak. Ez astian egun oso bat, eze geure bizitza guztian ordu bete bere ez dosku Jangoikuak emoten alperrierijan egoteko. Alperrierijak, dino Espiritu Santubak, malezija asko erakusten dabela; ta malezija asko erakusten daben gauzia, ezin agindu euskegun Jangoikuak domeeka guztietan egiteko. Eraotzi ete dosku, bada, jai domeeketan biarra egitia, egun areek euki daiguzan libre jokorako, tabernarako, dantzarako, piestarako, kunplimentuzko bisitetarako, pasiorako eta jan edanetarako? Kristinaurik geijenak egiten dabenari begiratu ezkeru, esan lei baietz. Baña ebanjelijo santubari, Eskritura Sagradubari ta Elexa Ama santiaren dotriniari begiratu ezkeru, *blasphemija* deitxon pekatuba da, onako gauzetarako denporia euki daigun, Jangoikuak jai domeeketan biarra egitia eraotzi doskula esatia. Au sinistu gura ez dabenak, ez daukaz irakurri baño san Jeronimo bat, san Gregorijo bat, santo Tomas bat, san Antonino bat eta Toledoko, Turongo, Biturizako, Milango ta beste leu askotako konzilijuak, zeintzuk erakusten doskuben Jangoikuaren legia ta Elexa Ama santiaren espirituba. Areetan ikusiko dau kristinaubak, domeekak eta jai osuak ez diriala ez alperrieriarako, ez jan edanetarako, ez dantza, sarau ta komedijetarako ta ez banidateetarako; ta ikusiko dau baten baño geijagotan, eskomuninoe bategaz eraotzita dauala onako gauzak domeeka ta jai osuetan egitia.

Zetarako aginduten dosku, bada, Jangoikuak domeeka ta jai osuetan biarririk ez egiteko? Kristinaubak munduko biarra ta zereginai itxita, zeruko gauzaak ikasi daijezan, arimako gauzaak tratau daijezan, Jangoikua alabau daijen ta salbazinoia irabazi daijen erreztuago, senallau doskuz

Jangoikuak domeekak eta jaijak. *Santipikau eban Jangoikuak zapatuba. Santipikauko dozu zapatuba*, dino Espiritu Santubak. Esango baleu leez Jangoikuak irugarren mandamentuban: Zapatuko eguna neure eguna da; egun santuba da, neuretzako konsagrautako eguna da; neuri grazijak emoteko eguna da; neu serbietako eguna da; biarra egitari itxi ta obra onak egiten iragoteko eguna da. Ez ordu erdijan, ez ordubetian, ez goxetijan bakarrik; ezpada goxeti arratsera da zapatuba (oan domeekia) obra onak egiteko eguna. Au dino Jangoikuak, neure kristinaubak, ta onetarako dira domeekak eta jai osuak. Domeekia egun bedeinkatuba, egun santuba, egun konsagrauba ta beste eguneti apartautako eguna da, dino Kornelio a Lapide jakinsubak. Exenplu bategaz aituko dozu au obetuago.

Urre gorritzko plater bat, kollara bat edo baso bat edozeinek esku-betan erabili lei, nun nai itxi lei ta edozein bere gauza jabiak agaz egin lei; baña plater, kollara edo baso urregorritzko agaz kaliza bat eginda, bedeinkatu edo konsagrauko balitz, kaliza a Jangoikua serbietako ta altararako biar dan gauzeetan baño erabili ezin lei, pekatu egin bagarik. Ara, bada, exenplu onegaz puska bat aituten emonda zer dirian domeekak eta jai osuak eta beste egunak. Astegunetan, pekatu egin ez daben kasuban, kristinaubak gura dabena egin lei: Edo egon, edo ibili, edo ganiak emoten deusana, urre jaubiak urriagaz egin leijan leez; baña domeeketan eta jai osuetan, pekatu egin ez arren, ezin lei nai dabena, kaliza jaubiak kaliziaz egin leijan leez; ezpada kaliza bedeinkatuba altararako ta gauza santubeetarako dan leez, domeeka ta jai osuak dira gauza santubeetarako, obra onak egiteko ta, goxerik arratsera, domeeka guztia ta jai oso guztia da onetarako.

Au da, neure kristinaubak, Elexako santu guztiak Erromako katezismuagaz erakusten dabeen dotrinia. Jangoikuari egunian egunian egiten doskuzan mesediak gaiti astiro grazijak emoteko; astegunetan biarran priisaka diardugula egiten ditugun palteen parkazinoia eskatuteko; konpinoeko ta komoninoeko sakramentubak errezibietako, sermoia entzuteko, altaraak bisiteetako, liburu onak irakurteko, dotrinia ikasteko, orazinoe egiteko, geisuak eta presuak bisiteetako, bespereetara ta errosarijora ele-xara juateko, eternidadeko gauzak: erijotzia, juizijua, zeruba, inpernuba, arimia, grazija, pekatuba, Jesukristo geure Jaunaren misterijuak... penseetako, ameeetako ta alabeetako dira domeekak eta jai osuak. Mairako popuertza biar dana prestauta, beste denpora guztia Jangoikua serbietan iragoteko, dino Theodulfo Aurelianok.

Elexa Ama santiak ikusi ebanian jai domeekak santipiketako kristinaubak eukeen obligazinoe estuba erreztuago, pozaagorik eta arimako

probetxu ugarijagaz gorde eijezen jai domeekak, agindu eban meza osua entzuteko, leen esan dan leez. Baña sekula Elexiak meza entzuteko agindu ezpaleu bere, beti eguan obligazinoia domeeka santubak obra onak egiten iragoteko. Mezarik ezpalego bere, astian egun bat goxerik arrats dago senallauta obra onak egiteko.

III.

Deitxat bada, neure kristinaubak, ya ez dala gatx ezaututen, zer egin biar dogun domeeka ta jai osuetan. Deitxat ya erremediojo bagarik konpessau biar dabeela kristinaubak esan dan dotrinia sinistu ezkerro, meza bat arrastaka entzunagaz beste obra onik egin bagarik, ez dogula konpliduten domeeka ta jai osuekin, Jangoikuak aginduten doskun moduban. Egun guztija da obra onak egiteko ta egun guztiko biarra zor dabenak ez dau pageetan ordu erdijan edo ordu betian biarra eginagaz. Domeeka ta jai osuak esan dirian obra onak edo areetati batzuk, bakotzak al daizanak, egiten irago biar dira goxeti arratsera. Jangoikuak agindutako zorra da au. Elexa Ama santiak bere kendu ezin leijan zorra, da au. Domeeketakua beintzet ezin kendu lei. Zelan, bada, pagauko da egun guztiko obra oneen zorra, ordu erdi baten meza bat entzunda, beste obra onik egiten ezpada? Beste jai domeeketako denporia iragoten bada, Jangoikuagaz edo Jangoikuari jaokazan gauzeekin geijago akordau bagarik?

Oh, neure kristinaubak! Ez da jakiturija andirik biar jai domeekak Jangoikuak aginduten daben moduban gordeetako, meza bat debozinoez entzutia asko ez dana ezaututeko. Zer edo zer obra oneen batzuk geijago egin biar dira jai domeeketan, meza osua debozinoez entzun arren; ta ezpabere ez dira jaijak eta domeekak ondo gordeetan, dinue Elexako maisu guztiak. Ta meza bategaz kontentetia edo meza bat debozinoiagaz entzunda, beste obra onik ez egitia bada ain gauza ezaina, Elexako santubak eta konzilijuak ainbeste diadarregaz kondeneetan dabeena, zer izango da, neure kristinaubak, domeekako ta jai santubetako egunak jokuetan, desapijuetan, jan edan laarregijetan, komedijetan, saraubetan, gizon ta emakumen naasteko dantzeetan edo, berba baten guztia esateko, goxeti arratserako edo gau erdirainoko desonestidateetan ta pekatubetan iragotia? Ez da au, Jangoikuari konsagrautako egun santubak, egun bedeinkatubak, mundubari, banidadiari, desonestidadiari, pekatubari ta diabbrubari konsagretia? Ez da au, Jesukristoren altararako dauan kaliza santuban txakur bati jaaten emotia? Gauza santubak alemanija loijei boteetia?

Jangoikuaren egun santubak nasaitasunian, libertadian, aragijaren gustuetan, onestidadiaren kaltian ta jentilen usu madarikatuban iragotia? Oh, neure kristinaubak! Sartu bakotxak bere eskuba kolkuan ta pensau ia ze obra on egiten dozun jai domeeketan. Menturaz ez dotsu gitxiago balijoko eternidadeko salbazinoia baño. Au eskatu biar deutsalagu Jangoikuari, sekula kansau bagarik, Jesukristo geure Jaunaren merezimentubak gaiti, Ama Birjina Santissima bitarteko iminita. Amen.

[LAUGARREN MANDAMENTUBA]

LAUGARREN MANDAMENTUBAREN LELENGO LEZINOIA,

zeñetan erakusten dan
*Aita Santu Erromakuari, obispo ta kura jaunei, erre-
giari ta juezai zor deutseguna.*

Laugarren mandamentu santuban aginduten dosku, neure kristinaubak, Jangoikuak, geure gurasuak ondreetako. Lelengo iru mandamentubetan erakutsi dosku Jangoikuak, beraren anditasunari zor deusagun pedia, esperantzia ta amodijua; bijotzagaz, arimiagaz ta gorputzeko sentitu edo zenzun guztiekin emon biar deusagun ondoesana, jasoeria, ondria ta erreberenzija. Ta oan laugarren lekuban asten da geure Jangoiko ona, projimuari jaokazan gauzeetan zelan portau biar dogun erakusten. Projimo guztien artian lelengo lekuba emoten deutsee gurasuai. Orregaiti aginduten dosku mandamentu onetan aita ta ama ondreetako. Aitaren ta amaren izenagaz, dino Poujet jakitunak, izenteetan ditubala Jangoikuak mandamentu onetan inori aginduteko eskubidia ta obligazinoia dauken guztiak, zeintzuk dirian Aita Santu Erromakua, obispo, kura ta sazerdote jaunak, gurasuak, erregiak, juezak, maisubak eta edadian edo estaduban nausijago dirianak. Onei guztioi zor deutsegun erreberenzija ta ondria ta oneek guztiok euren eskupian edo aginduban dagozanei zor deutseena enzerreetan da laugarren mandamentuban. Elexia ta erreñuba koberneetan ditubeenai begiratu biar deutseegu, guraso batzubei leez; ta eurak bere kobernau biar gaitubee, euren seme alabak bagi na leez. Egija esateko, Aita Santu Erromakua geure gurasua da. Obispo ta sazerdote jaunak geure gurasuak dira. Errege ta juezak geure gurasuak dira. Ugazabak eta maisubak geure gurasuak dira. Ta ara emen, neure entzula onak, zenbat obligazinoe andi iminten dituban, bai batzubentzako ta bai bestentzako laugarren mandamentubak, aita ta ama ondreetako aginduten dabenian.

Onetarako aituten emongo dotsut dotrina onetan, laugarren mandamentubagaz kunplietako zelan portau biar dogun: 1° Aita Santu Erromakuagaz. 2° Obispo jaunagaz. 3° Kura ta sazerdote jaunekin. 4° Geure errege jaunagaz. Ta 5° geure juezeekin. Geroko dotrineetan esango da, gurasuai ta umiai, ugazabai ta otseginai mandamentu onetan tokeetan jakuena.

I.

Aita Santu Erromakua da, neure entzula onak, Jesukristo geure Jaunaren ordekoa luurrian, Elexa guztiaren buruba, kristandade guztiaren agintarija, pedeko ta salbazinoeko gauzeetan kardenal, patriarka, obispo, errege, agintari ta beste kristinau guztiak obeidu biar deutseena, Jesukristori berari leez. Bere eskubetan itxi ditu Jesukristok zeruko giltzak ta giltz mirarizko areen kobernuba. Beti peliada baten bizi biar dau ta bizi da Aita Santu Erromakua, inpernuko arerijuak, ereje gaistuak ta pekaturabaren oitura txaarrak pentzietako eta kristinau guztiak ta baktotxari dotrina egijazkua ta zerurako bide zuzenak erakusteko. Ta kristinau guztien obligazinoia da, Aita Santu Erromakuari kontu andi bategaz obeidutia; bera aitatuten dogunian erreberenzija andijagaz berba egitia; beraren bizitzia, osasuna, aziertuba, pedia ta salbazinoia gaiti Jangoikuari sarri ta gogoz erregutia.

II.

Obispo Jaunak gaiti bere beste ainbeste egin biar dogu; ta endamas geure obispo jauna gaiti. Bada, obispo Jaunak dira apostolu santuben ordekuak luurrian. Eurak, Aita Santu Erromakuak baño urragoti koberneetan ditubee Elexaak eta elexa gizonak. Eurak ordenau biar ditubee sazerdotiak. Eurak par tidu biar ditubee sakramentu santubak. Eurak examinau, ezautu ta probau biar ditubee sazerdoteen, konpesoreen, predikadorean ta arima gordezallen jakiturija, birtutiak eta bizi moduba, sakramentu santubak eta dotrina ona noren kontura isten daben jakiteko. Eurak dira geure gurasuak, ardura andijak eta kargu andijak daukeezanak; ta orregaiti amau biar ditugu, estimau biar ditugu ta jaso biar ditugu geure obispo jaunak. Ondo berba egin biar dogu beti eurak gaiti. Erregutu biar deusagu Jangoikuari euren bizitzia, osasuna ta Elexako gauzeen aziertu ona gaiti ta prest egon biar dogu euren agindubai ziur obeiduteko.

III.

Kura jaunak eta sazerdotiak dira, oraindino Aita Santu Erromakua eta obispo jaunak baño bere urraogoti geure arimak zaintuten ditubeenak. Salbazinoeko bideetan estropezau bagarik juan gaitezau, zuzenduten gaitueenak. Jangoikuaren berbia erakusten doskubeenak. Sakramentubeen grazija zabalduten doskubeenak. Kura jaunak eta sazerdotiak dira geure argijak, geure erakuslaak, geure bitartekuak, geure arimen ispillubak, geure konzienzien jaubiak, geure grazijaren aurbideginak, geure arerijuen bildurgarriak, geure pelleburuben zelatarriak, geure aingeru gorputzezkuak edo, berba baten esateko, sazerdotiaren ezpanak eta aua dira, Malakias propeta santubak dinuan leez, zeruko iturri bizijaren grazijak eta bendizinoiak geure arimeetara iragoteko kainuba.

Sazerdotiak imini doskuz Jangoikuak bere orde, geure arimekui dado egiteko. Eurak emon biako dabee geure arimen kontuba ta erra-zoia. Eurei entzuten deutseenak, Jangoikuari berari entzuten deuta; ta eurak desprezjetan ditubanak, Jangoikua bera desprezjetan dau. Sazerdotiaren estudijetia, errezetia, meza esatia, kanteetia, konpesetia, prediketia, orazinoe egitia, ilten lagundutia, conseju onak emotia, guztija da geure probetxurako.

Orregaiti zor deutseegu, neure entzula onak, sazerdote guztiai, zein abitudunai zein manteodunai erreberenzija, errespetua, lotsa ona ta berbeeta ona, bai euren aurrian ta bai agiri ez dirian lekuban aotan artzen badira. Zor deutseegu borondate ona, amodijua ta eurak gaiti Jangoikuari orazinoe egitia, dauken estadu altubagaz eta pisutsubagaz ondo kunplidu daijen. Zor deutseegu ta endamas erriko kura jaunai ta beste sazerdotiai, esan danagaz gañera, obedenzija. Egin biar dogu geure arimiaren onerako ta bakerako aginduten doskubeeena. Askotan Sazerdote jakitun baten konsejubagaz ta modu onagaz, eskribaurik eskribau ta letraurik letrau bengantzia ta gorrotua darijuela ibiliko litzaatekezau auzi askori samia ebaten jakue guztien esker onagaz. Zor deutseegu kura jaunai ta sazerdotiai, mairako ta soinerako biar dabeena, euren estadubak eskatzen daben moduban. Eurak emoten doskubee arimako janarija ta zor jakue gorputzekua. Onetarako pagetan dira amarrenak, primizijaak ta beste elexako useetan dirian gauzak. Berba gitxitan erakusten dosku ene ama santa Teresak elexa gizon guztiai zor deutseeguna, dinuanian: Beti ondo esan relijioso, sazerdote ta ermitañuak gaiti. Esango baleu leez Santa andijak:

Obispo, kura, praile, abade ta beste Elexako serbizalle guztiak gaiti beti ondo berba egin biar dozu. Bada, beti guztiak gaiti ondo esaten badogu, beekijan santa Teresak beste enparaubagaz errezto kunpliduko doguna.

Ta ez dozu pensau biar, neure kristinaubak, sazerdoten exenplu txaarrak emoten dotsula libertadia ta eskubidia areek gaiti dongaro esateko ta errespeto txarragaz trateetako. Munduban gagozan artian, onen ta dongen artian bizi gara, ta nai ta nai ez dogula bere bizi biako dogu. Bakigu koroe bat buruban edegijak inor santu egiten ez dabena. Bakigu abitu bat edo mantio bat soinian jantzi arren, pekatarija izan leitekiana ta exenplu arin ona kristinaubei emon leijuena. Baña danik pekatariak andijena bada bere, beti izango da sazerdotia, beti izango da elexa gizona; ta au da asko guk erreberenzijagaz ta errespetuagaz beti begiratuteko.

Judas gaistua zan, pekatarija zan, Jesusen odol dibinua judegubai salduta eukana zan; baña Jesusek beste edozein bere apostolu baisen errespeto ta modu onagaz tratau eban, apari santuban oñak garbitu eutsazanian. Gu dongak izan arren, etxazu zubei tokeetan gu juzkeetia ta gu gaiti dongaro esatia; ezpada gure pekatubai ta exenplu txaarrari alde batera itxita, guk Espiritu Santubaren lekuti, pulpitoti ta konpesonarijoti esaten doguna egitia. Au da Jesukristo geure Jaunak kristinau guztiai aginduten deutseena sazerdoteen dotriniaren ta errespetuaren gañian. Neure legia ta dotrinia erakusteko lekuban jarriko dira sazerdotiak, dino Jesukristok. Areek esaten dotsuben guztia eizu; baña aren obrak onak ez badira, ez eizu egin eurak eiten dabeena. Ara emen, neure kristinaubak, sazerdote jaunei, dongak izanda bere, zor deutseegun obedenzija ta errespetua, Jesukristo geure Jaunak klaru esanda. Gauza jakina da edozein bere murmurazinoe, gaiski esate, lotsa txaar, burla edo azinoe gaisto sazerdotiaren kontra, beti dala pekatu andij[ua]. Ta konpesinoian esan biar da, esan eban edo egin eban gauza txaarra sazerdotiaren kontra zala, inor izentau bagarik.

IV.

Esan dirian elexa gizonak dagozan leez Jangoikuak iminita pedeko dotrinia zaintuteko ta erakusteko, sakramentu santubak partiduteko ta kristinauben arimako gauzei begiratuteko, alan dago errege jauna, erreinu guztiaren buruba, Jangoikuaren izenian gure bizimodubak koberneetako. Erreñu batek zeinbat arerijo, persekuzinoe ta gatx daukan esaten ez da errez, neure kristinaubak. Gerrak, pestiak, laborerik ezak, lapurretaak,

auzijak, bide bagako erijotzak ta alper askoren naija egin ezinak, gau ta egun sosigu bagarik darabillez errege jauna ta berari lagundu biar deuseenak. Esan lei ez dauala opizijo bat kuido geijago, ardura geijago, zeregin geijago ta arimako ta gorputzeko arrisku geijago daukanik errege jaunarena baño. Ta guztia geure bakia, kleituba, aziendia, osasuna ta bizitzia gordeetako.

Orregaiti geure obligazinoia da errege jauna erreberenzija andijagaz tratetia; aleginagaz zaintutia; bere agindubak egitia; ta beraren osasuna, arimako grazija, portune ona ta erreñuko ditxia gaiti Jangoikuari gogoz ta sarri erregututia. Au da gure guztion obligazinoia. Baruk propeta santubak Israeltarrei esaten beutseen, Nabukodonosor Babilonijako erregia gaiti Jangoikuari erregututeko; san Pedro apostolubak esaten badau, errege dongai ta pede bagakuai bere obeiduteko, errazoe andija da geure errege ona, justuba, *katolikua* ta aita bigun baten erraijak daukazana gaiti orazinoe egitia ta aren esanei obeidutia. Santa Teresa de Jesus, beste gauza on guztietan leez, onetan bere artu ginai geure erakuslazar. Aparteko orazinoia egiten eban Santiak errege jaunak gaiti. Ta desietan eban berari Jangoikuak egiten eutsazan mesede *grazija* utsezkuak, berari kenduta, erregei egitia. Oh, ze karidade andija!

V.

Errege jaunen lekuban dagoz juezak. Oneek dira errijetako burubak, pamelijen artian bakia ta uninoia imini biar dabeenak. Errijetako eskandalubak, okasinoiak, gabeetako ibiltiak, ordikerijak, lapurretak, maldezi-noiak ta beste agiriko pekatubak eraotzi biar ditubeenak juezak dira. Ordena onagaz ta modu onagaz ezin badabee, kastigabagaz zaintu biar dabee juezak Jangoikuaren legia. Ez daroie alperrik gerrijan ezpatia, dino san Pablok, ezpada Jangoikuak emonda daukee juezak eskubidia, gaiki egiten dabena kastigeetako. Eskandaluben edo agirijan egiten dirian pekatuben kontuba eurak emon biako deutsee Jangoikuari, erremedijetan ezpaditubee. Egija esateko, ezin euki lei erri batek gauza dongagorik juez epel bat, makal bat, edo jurtija parkatuten daben bat baño. Kura jaunak eta predikadoriak diadar egin leije pulpitoti, konpesoriak zerbait esan leije konpesonarijuan; baño gurasuak etxian ta juezak errijan parkatuten badabee nasaitasun ta libertade guztia, zorigestuan askotan jazoten dan leez, alperrik da kanseetia ez da sekula inor erremedijauko. Zor deutseegu bai juezai errespetua, erreberenzija, ondo esatia, ta euren agindubak egitia. Alan gura izan daijala Jangoikuak. Amen.

LAUGARREN MANDAMENTUKO BIGARREN LEZINOIA

zeinetan erakusten dan

*zeintzuk dirian, mandamentu onen kontra gurasuak,
asko aintzat artu bagarik, egin oi dituben pekatubak.*

Laugarren mandamentubak obligazinoerik estubena ta andijena iminten deutsee, neure entzula onak, gurasuai ta umiai, bakotxari bere moduban. Gurasuak daukez txito obligazinoe andijak euren seme alabentzako; ta seme alabak gurasuentzako. Gurasuen kontura itxi dau Jangoikuak seme alaben aziera ona; ta seme alaben kontura gurasuari zor jakon amodijua, lotsia, errespetua ta obedenzija. Ta ara emen, neure kristinaubak, dotrina onetako ta urregoko salla. Gurasuak zer egin biar daben seme alabeekin sarritan entzun deustazun gauzia da. Oan esango dotsut, bada, bakarrik *ze sarritan pekatu egiten daben gurasuak laugarren mandamentubaren kontra, asko aintzat artuten ez dituben baño artu biar dituben gauzetan*. Egon zaitetz, kristinaubak, atenzinoe guztiagaz; ba, ez da au dotrina guztien artien gitxien balijo dotsuna.

Lelengo. Pekatu mortala egiten dabee gurasuak, seme alabak azteko nekia ta trabajuba gaiti señik ez izatia desietan dabeenian eta atarako zerbait egiten dabeenian.

Bigarrenian. Pekatu mortala egiten dabee gurasuak, amaren sabelian dauan seña laarregi nekatuta, ilteko pelleburuban iminten dabeenian, dan moduban dala. Bada, zein jaijotakuari bizitzia kendu zein jaijoteko dauana galdu, bardin da, dino Tertulianok.

Irugarrenian. Pekatu mortala egiten dabee gurasuak, sein txikarrak kuido gitxigaz eurekin oian eratzota, itoteko arriskuban daukeezanian. Ta ojala onako negargarriak gitxiagotan jazoko balira! Gauza oneek bautismoko sakramentuban klarubago esango dira.

Laugarrenian. Pekatu mortala eiten dabee gurasuak, seña eurak azteko nekia gaiti, beste nezesidade edo premina bagarik, inori azteko emoten deutseenian. Euren erraijetako prutubak dira ta, al daijela, euren bulurretan azi biar ditubeenak dira. Usadijuak ez ditu libreetan pekatu onetati, aberatsak izan arren. Jangoikuaren legiak aberatsei ta pobriai, guztiari bardin diadar egiten deutsee. Ta naturaleziaren legia da amak bere umiak

aztia bere bularrarian. Sara aberatsa zan, Samuelen ama aberatsa zan, Makabeo santuben ama aberatsa zan, san Luis erregiaren ama aberatsa zan, baña euren bularragaz azi zituben semiak. Ama baten ondrarik andijena da, dino san Anbrosiok, bere sabeleko prutuba bere bularragaz aztia.

Bostgarrenian. Pekatu mortala egiten dabee gurasuak, semiak eta alabak, neba arrebak izan arren lau bost urtera eldu ezker, alkarregaz oe baten eratzoten ditubenian. Ta baita eurekin oian eratzoten ditubenian bere. Lau urtera eldu ezker, askok dauke malezija; ta zeubenak bere zubek pensau ez arren, euki leije. Salomonek amar urte zitubaneko eukan seme bat, dino san Jeronimok. Beste ainbeste esaten da, euren oian izan ez arren, euren alboko oetan eratzotia gaiti. Ta baita errenta etxeetan oiak aparte egoteko duina leku egiten ez daben ugazabaak gaiti bere. Ez da esaten oe bakotxarentzako gela bat egiteko, ezpada kristinauben moduban gurasuak eta umiak, gizonetzkuak eta andrazkuak aparte lo egiteko duina. Au pekatu mortalaren beeko obligazioia da, bai gurasuentzako ta bai ugazabentzako.

Seigarrenian. Pekatu mortala egiten dabee, seme alabei bost sei urtera eldu ditezaneti aurrera, umiak diriala ta, esaten daben ta egiten daben guztia, parkatubagaz. Umetako libertadiagaz esan ta egiten ditubee gauza txaar asko; ta gurasuak, egitade andi batzuk balira leez, parkatuten deutsee edo alabeetan deutsee guztia ta azten dira ume lotsa galdukuak, puska bat andijago egin ditezanean inok domau ezin ditubanak. Lelengoti oker azten dan lan daria nos zuzenduten da? Zeubek umetati seme alabak okerrak azita, nai zenduke gero zuzenak izatia? Ori da milagruak Jangoikuari eskatutia. Ta ez ditu egiten nasaitasuna ta lotsa txarra geituteko. Umetan semiari ta alabiari parkatuten badeutsazu, gero damutuko jatzu, dino Espiritu Santubak.

Zazpigarrenian. Pekatu mortala egiten dabee gurasuak, seme alabei biar dan moduban dotrinia erakusten ez deutseenian. Oh, ze palta andija dauan, neure kristinaubak, gauza onetan! Lelengo lezinoian esan da zerbait gauza onen gañian. Ez da asko, neure entzula onak, gurasuarenzat, semiari ta alabiari buruz orazinoe batzuk esaten erakustia, ezpada aitu erain biar jako pekatu mortalaren beian orazinoe bakotxeko berba areek zer esan gura dabeen. Arimiaren espirituzko izatia, grazijaren preminia ta probetxubak, pekatu mortalaren ezaintasuna ta kalte ikaragarriak, munduko gauzeen iraunik eza ta balijo laburra, zeruko ondasunen akaburik eza ta gozo neurri bagakua, Jesusen bizitzia ta kurutzeko erijotzia, Ama Birjiniaren ta santuben debozinoe egijazkua, sakramentuben birtutiak ta zelan prestatu biar dan konpeseetako ta komulgeetako, meza santuba zelan

entzun biar dan, erremedio bako erijotzia ta erijotziari darraikon juijizo estuba, betiko zeruba edo inpernuba... oneek dira guraso batek pekatu mortalaren beian seme alabei erakutsi biar deutseezan lelengo gauzaak. Ta erakusten dira?

Oh, ze gitxi! Aita edu egindako seme alabak dagoz asko, dotrinarik bapere sustanziaz ez dakijanak. Errijan jazoten dirian enbusteriya, banidade, amore loi ta pekatu jenero guztiak bakijez zortzi amar urte ditubeeneko ta meza bat zelan entzun biar dan ez dakije ezkondata gero bere. Esan lei alakuen gurasuak gaiti Augusto agintarijak Erores gaiti esaten ebana, seme alaben lekuban lau oñekuak jaijoko balitxakuez, oba leukeela alako gurasuak. Bada, san Juan Krisostomok dinuan leez, gurasuak obeto kuido egiten deutsee etxeko alemanijai, seme alaben arimiari ta salbazinoiari baña.

Zortzigarrenian. Pekatu mortala egiten dabee gurasuak, seme alabei lapurretaak, gauza gitxijan lantzian izan arren, ontzat eruaten deutseezarian ta areek oostutako gauzia pozik artzeen dabeenian.

Bereratzigarrenian. Pekatu mortala egiten dabee gurasuak, seme alabei bidauak eta maldezinoiak ezarten deutseezarian. *Diabrubori ta, demoninori ta, itoko al as da, azkenak erango al dituk* eta, beste onako bidauak seme alabei egitia pekatu mortala da. Ta endamas sarritan bada. Alperrik da esatia gatx bagarik egiten diriala alako bidauak. Beti da exenplu txarra. Beti da gaïski erakustia ta beti da guraso batenzako pekatu. Bada, Espiritu Santubak dinuan leez, gurasuaren maldezinoiak ondatuten dau etxe guztia. Intenzinoe txarrik eukiko ez eban semiari gatx egiteko, Zenobio santubak dinuan amak. Umiak ura eskatu eutsan amari ta amak purijaz ura eskinita, esan eutsan umiari: *autsa, eraik diabrubu*. Ta bertati sartu zan diabrubu umiaren gorputzian.

Amaragarrenian. Pekatu mortala egiten dabee gurasuak, seme alabei meza entzutia, konpeseetia ta komulgeetia, edadia euki ezker, errazoe bagarik eraozten deutseenian. Zazpi urtera ezker dauke obligazioia meza entzuteko ta beste Elexako mandamentubak gordeetako, kura jaunak beste gauzarik aginduten ez deutseen artian. Bapere erreparau bagarik zortzi ta bereratzi urteko umiak meza entzutera ta konpeseetara eruan bagarik daukeezan gurasuak, begiratu beije zer egiten dabeen.

Amaekagarrenian. Pekatu mortala egiten dabee gurasuak, seme alabei bidauak eiten, berba lojak eta desonestubak esaten ta beste edozein bere pekatu parkatuten deutseenian. Esaten da, *parkatuten deutseenian*. Alako gauzak seme alabei entzunda, edo esan eta egiten ditubeen jakinda, lotsia ta bildurra ostera egin ez daijen, emoten ez deutseenian. Bada, umetan

eraozten ez bajakuez, azita nekezago erremedijauko dira ta gurasuena izango da erruba.

Amabigarrenian. Pekatu mortala egiten dabee gurasuak, zein gabaz ta zein egunaz pekatu egiteko okasinoe urreko lekubetara juaten edo lagun pelleburuzkuekin ibiltzen seme alabei isten deutseenian. Nos, zelan eta zetaraño elduten dan pekatu au, sarri entzuten dozu gurasuak. Ta esango da oraindino klarubago, dibersinoeko dotrinia espliketari danian. Artiatarano ez aaztu, kristinaubak, ia nok su emoten deutseen orrako gazteen arteko ibilera nasajai, apaindu guriari, modestijarik ezari, berdekerijai, maitekerija ezainai, etxian sosegau ezinari ta gurasuentzako dauken errespeto txarrari.

Zek eraiten dau au guztiau? Jangoikuaren bildur bagarik eta libertate osuan seme alabak umetati ezijak. Edozein bere lekutara juaten ta edozein bere lagunegaz ibiltzen seme alabei itxijak; bizirik edo minik artu bagarik etxera badatoz, eze ez deutsee ardura guraso askori, euren seme alabak pekatuzko lagunekin egon ta ibili arren. Zer dira au baño beste gauzarik, orrako komedijak, erromerijak, plazaak, saraubak eta bigiraak? Baña ez da oan denporia onen gañian berba egiteko. Oh, gurasuak, zeinbat pekatu mortal irunsten dituzun au ondo dakizula! Erremedijo bagarik negar egin biako dozu, bada.

Amairugarrenian. Pekatu mortala egiten dabee gurasuak, euren alabei besuak eta irunak edo bularrak agirijan erabilteko soinekuak egiten deutseezanian ta alako jantzijagaz plazara, pasiora, elesara edo lagun artera zein etxian ta zein kanpuan urtetzen isten deutsenian. Useetan dala esatia alperrik da. Ez dago usadjorik, Jangoikuaren legiaren kontra. Eskritura Sagradubak, Elesako santubak eta konzilijuak, guztiak era batera kondeneetan dabeena da emakumiak alako jantzi madarikatubagaz ibiltia. Senarrak emaztiari istia alako jantzija, pekatu mortala da; senarrak agindu arren emaztiak jantzten badau, pekatu mortala egiten dau. Gurasuak umiari aginduten badeutsee edo parkatzen badeutsee alan jantzia, pekatu mortala egiten dabee. Ta umiak, gurasuak agindu arren jantzten badau ezauberiagaz, pekatu mortala egiten dau. Bada, berez pekatu dan gauzia ezer gaiti bere ezin egin lei. Ta alan jantzita ibiltia, berez ta beti da desonestuba.

Amalangarrenian. Pekatu mortala egiten dabee gurasuak, seme alabei goguz kontrarako estaduba artu eraiten deutseenian. Ta baita semiak edo alabiak gura daben estaduba artzeen, al daijela ta errazuazkua izan ezkerro, lagunduten ez deutseenian bere. Onen gañian esango da zerbait geija-gu matrimonioko sakramentuban.

Ara emen, neure kristinaubak, andi andika aituten emonda zetan pekatuak geijen egiten dabee gurasuak euren seme alaben azieraan, asko aintzat artu bagarik. Baña guztien artian nekezen erremedijetan dana ta gurasorik geijenak palteetan dabeena da, dotrinia azaleti baño ez erakustia, kristinau egijazko baten obligazioiak ez erakustia ta pelleburuzko lagunekin ardura bagarik ibiltzen istia. Ez dakizu ondo, gurasuak, ze kalte andijak dakazan onek zeuben mo umeen arimeetara. Baninz inori konseju emoteko duina, dino ene ama santa Teresak, esango neuskijue guraso guztiai; kuido andijagaz begiratu daijela euren seme alabak umetan nogaz ibiltzen dirian. Orduban, amar, amabi, amalau urte inguruban, dino Santiak, dauala kalte andija. Ibiltzen dira mutilak neskatxeekin, gurasuak kasu egin bagarik bisitiaren, pasiuaren ta olgeetiaren atzekijan; ta ikasten dabee santa Teresak bere buruba gaiti dinuana. Edo obeto esateko, ez santa Teresak humildadez dinuana, baña bai san Bernardok pena andijagaz dinuana: *intrat solus ad solam veb, veb lupus ad oviculam!* Isten jakue mutilei alabeekin bakarrik egoten; edo alabei mutileetara juaten. O lastimia! O negargarrija! dino san Bernardok, otsuak bildotseetara bialduta edo bildotsak otsuari emotia!

Oh, gurasuak! Errukitu zaitez zeuben erraijetako prutubeekin. Ez eijozuz ain erreto mundubari ta diabrubari entregau zeuben sabelian pormautako, zeuben bularragaz azitako ta Jesukristoren odolagaz erositako seme alaba tristiak. Ez daijala inos Jangoikuak gura izan alako negargarrik. Amen.

LAUGARREN MANDAMENTUKO IRUGARREN LEZINOIA

zeñetan erakusten dan
seme alabak gurasuai zor deutesen ondria ta obedentzia.

Gurasuen obligazioiak andijak badira seme alabak Jangoikuaren bildur santubagaz azteko, seme alabak gurasuentzako daukeezanak bere andijak dira, neure entzula onak. Gurasuak dira, Jangoikuaz ostian, geuri izatia emon oskubeenak; geure umetako miserija guztiak supridu doskubeezanak; geu euren izerdijagaz mantenidu ta jantzi gaitubeenak; geuri dotrinia edo eskolia edo opizijua erakutsi doskubeenak; geure negar, illenta, maña, tema ta umekerijak gau ta egun penaz lua ta sosiguba galduta, irago ditubeenak; eurak aora daroien kopauba sarri emon doskubeenak; eurak lua galduta, lo erain doskubeenak; eurak biloxtuta, jantzi gaitubeenak; epnin gurasuak dira geure luurreko Jangoikuak ta zor deutseegu *amodijua, ondria ta obedentzia.*

I.

Zor deutseegu gurasuai amodijua. Dinot, neure kristinaubak, amau biar ditugula geure aita ta ama beste proximo guztiak baño geijago. Bada, beste guztiai baño geijago zor deutseegu eurai. Geure gurasuak biar dan moduban ameatako: 1º Desiau biar deutseegu gorputzeko osasuna, bakia, portune ona ta beste gauza guztiak baño geijago arimako grazija ta zeruko gloriya. 2º Geure arpegiera onagaz, berbeeta bigunagaz eta klazija argijagaz erakutsi biar deutseegu gurasuai, euri deutseegun amodijo pina, bijotzeko karinua ta ondo guria. 3º Erregutu biar deutsagu Jangoikuari, geure gurasuen arimako salbazinoia. Ta au sarritan, Jangoikuak bere eskuti euki daizan, pekatu rik egin ez daijen ta salbau ditezan. Modu onetan amau biar ditugu gurasuak, zein onak eta zein arin onak, zein zaarrak eta zein gaztiak; bada, guztiak dira gurasuak ta guztiai zor deutseegu amodijo egijazkua. Ta baita ondra ona bere.

II.

Laugarren mandamentubak klaruben erakusten doskun gauzia da aita ta ama ondreetia. Berba oneetan aginduten doskuz Jangoikuak txito gauza asko geure gurasueganako. Lelengo, beti ondo berba egin biar dogu geure gurasuak gaiti. Bigarrenian, gurasuak paltaak euki arren ta dongaak izan arren, ez ditugu kontau biar areen gaiskieginak, ezpada Jangoikuari eskatu euren erremedijua gaiti, leen esan dan leez. Irugarrenian, entzun eta artu biar ditugu grazija onagaz ta borondate humildiagaz, aitak eta amak emoten doskubeezan konseju santubak eta geure probetxurakuak. Laugarrenian, euki biar deutseegu errespeto ta erreberentzia andija, eurak serbietako desiua daukaguna erakutsijagaz. Bostgarrenian, lagundu biar deutseegu alegin guztijagaz aitari ta amari euren premia ordubeezan, bai gaisorik dagozarian, bai inok persegietan ditubanian, bai zer jan ez daukenian ta bai arimako pelleburuban dagozarian. Seigarrenian, kuidado andi bat euki biar dogu geure gurasuak ill ez ditezan sakramentu santubak errebidu bagarik, ta erijotzako orduban kristinaubak nai oi dabeen laguntasuna bagarik. Zazpigarrenian, kunplidu biar ditubee seme alabak gurasuen azkeneko agindubak edo testamentubak.

Gurasuak biar dan moduban ondreetako, au guztiau egin biar dabee seme alabak, beste edozein bere proximogaz baño lasterrago, ziurrago, zintzuago, borondate prestauagaz. Jakin biar dozu, kristinaubak, gurasuen erreberentzian ta ondriaren kontra egiten dirian pekatubak diriala txito kasta txaarrekuak. Pekatu guztiak dira dongaak; baño batzuk Jangoikuaren gorroto andijaua dakarree beste batzuk baño. Ta oneetarikuak dira seme alabak gurasuen kontra egiten ditubeenak. Aitari edo amari erremuskada egitia, bekoki iluna imintia, arpegi astuna ta asarria erakustia, gogor berba egitia, burla egitia, euren paltaak eta deskuiduak arpegijan ezartia edo ondorik esatia, premia dagozarian ez sokorrietia edo lotsa gitxigaz trateetia dira, neure entzula onak, pekatu batzuk Jangoikuaren bijotza, esateko moduban, erdibi egiten dabeenak ta Jangoikuari seme alaben kontra maldezinoe andijak erasoten deutseezanak.

Aitari atsekabia emoten deutan ta amari iges eraiten deutan semia edo alabia, dino Espiritu Santuabak, izan della desondrauba ta desdixau-ba. Aitari edo amari burla egiten deutan umiaren begija, dino Espiritu Santubak, pikatu daijela errekeetako belaak; edo, klarubago esateko, pikatu daijela ta jan daijela alako ume desbergunzauba inpernuko pristijak. Aitari edo amari bidao egiten deutan umia, dino Espiritu Santubak, ill della, kondenu della ta bere odola beti bere kontra izan della. Maldezinoe

ikaragarri oneek jaurteiten ditu Jangoiko andijak lotsa txarreko seme alaben kontra. Ez dakit nori ikara eragingo ez deutseen, puska bat pensau ezkerro!

Esango neuke, ez dauala menturaz beste pekatu jenero bat, Jangoikuaren justizija bai mundu onetan ta bai bestian obeto bengeetan jakonik, seme alabak gurasuen kontra egiten dabeen pekatuba baño. Ta oh, ze pekatu ugarijak dirian oneek! Beti bere izan al da, baño gaurko egunian umiak, zein atzijak eta zein txikijak gurasuenzat ez lotsarik, ez bildurrik, ez errespetorik ez daukeena, nik esan bagarik, zeubek autor dozuna da. Alaba batak amari sinu eiten deutsa; bestiak sakatu bat emoten deutsa; bestiak arpegiera on bat sekula erakusten ez deutsa; bestiak bidao eiten deutsa; bestiak atsua edo barritsuba isilik egon della, esaten deutsa; bestiak gabak denporaak emonda, etxeti lagun txarretara iges eiten deutsa; bestiak diadar gogor bategaz sardakija, eurak esan oi dabeen leez, sartzeen deutsa; bestiak nai dabena esan, nai dabena erantzun ta nai dabena eiten deutsa; bestiak gura daben laguneetara ta bera baixen lotsa galduketara iges egiten deutsa; bestiak, bere gorputz loija apainduteko, ama erdi biloxik marruxtuta, gosiak illik daukala, etxeko artua edo garija, urdaija edo gatza baño ezpada bere saltzeen deutsa; bestiak laster iltia desietan deutsa (endamas aberatsa ta zaarra bada bere ama), bestiak eskian dabilela, ospitale baten dauala edo gaixorik dauala, kasurik egiten ez deutsa; enpin amarik geijenen kantia da, esker txarreko ta lotsa txarreko alabak daukeezana ta areekin irauin ezin dabeena.

Alabak gaiti esaten dana, semiak gaiti esaten da. Bada, semiak ez dira bapere obetuago porteetan gurasuekin alabak baño. Onako seme alabak gaiti esaten dau, bada, Espiritu Santubak, izan ditezala desondraubak; izan ditezala zorigestokuak; amatau della euren argija; belak etara daijuezala euren begiak; il ditezala ta euren odola izan della beti euren kontra. Zer esan eukian geijago au baño geure Jangoikuak lotsa txarreko seme alaben kontra? Gurasuekin alan porteetan dirian umiak eukiko dabeela portune ona, bake ona, ditxa ona edo zaartza ona, ezin sinistu lei, neure kristinaubak. Erremediojo bagarik jadiitxiko ditu Jangoikuaren azotiak bai mundu onetan ta bai bestian.

Egija da, gurasuak izan leitekez dongaak, ordijak, bidaotijak, kastalarriak, okasinoetsubak, desonestubak, lapurak eta Jangoikuaren bildurrik bapere ez daukeenak, baño etxakue umiai tokeetan gurasuak juzkeetia, ezpada Jangoikuari. Gurasuak izan leitekez seme alabak gaiski atzi ditubeenak, leengo dotrinan esan dan leez, ta seme alaben esker txarra, lotsarik eza ta zaartza errukarri desbenturau bat ondo mereziduten ditubeenak,

nak, baño gurasuen gaiski eginak ez ditu txikituko edo edertuko seme alaben esker txarreko, lotsagalduko ta esan dirian moduko pekatubak. Konturik zuzenenian bai jazoko da: alako gurasuak eta alako umiak munduban gozo bagarik eta portune txarraz nekezka bizita, gero guztiak inpernuban alkarri bidaoka erreetan egotia. Au da, neure kristinaubak, esan ezin leijan beste gurasori ta umeri jazo jakeena ta aurrerakuei bere jazoko jakuena, bai gurasuak eta bai umiak bizi badira lotsa txarraz.

III.

Seme alabak gurasuen esanak egiteko obligazioia daukeena, edo zeneke dakijena da. Nos eta zetaraño gurasuai obeidu biar jakuen da, erakutsi biar dana. Berba gitxitan asi ta akabetan dau santo Tomasek, umiak gurasuai zetara obeidu biar deutseen; ta dino, umiak gurasuari obeidu biar deusala arimako onerako ta etxeko kobernurako tokeetan diran gauzeetan. Eskritura Sagradubak eta Elexako maisubak au berau esaten doskubee leku askotan.

Dotrina onetati etaraten dabee Elesako maisubak ta esaten dabee pekatu mortala egiten dabeela seme alabak: 1º Gurasuak dotrinia ikaste ko aginduta edo erakutsita, ikasi gura ez dabeenian. 2º Gurasuak meza entzuter ta nosik beinako batzubeetan konpeseetara juateko aginduta, jua gura ez dabeenian. 3º Gurasuak onako edo alako lagunagaz ez egoteko edo ez ibilteko aginduta, esana egiten ez dabeenian. 4º Gurasuak komedijara, erromedijara, saraura, piestara edo bigirara ez juateko esanda, jauten dirianian. (Gurasuak alako lekura juateko esanda umiai lizenzija emoten deutseenian, zelan pekatu eiten dabeen esango da beste leku baten). 5º Gurasuak onako edo alako etxetan ez sartzeeko aginduta, sartzeen dirianian. 6º Gurasuak gabian etxeti ez urteteko aginduta, urteten dabenian. 7º Gurasuak joko txarri ta adiskide sospetxakuari isteko aginduta, isten ez deutseenian. 8º Gurasuak nai ez daben moduban apainduten dirianian, zein gurasuak dakijela ta zein ez dakijela. 9º Gurasuen isilik kartaak euren adiskidiai eskribidu ta errespuestak artzeen ditubenian; edo neskatillak mutilekin ta mutilak neskatillekin, gurasuak nai ez daben kartazko adiskidetasuna daukenian. 10º Gurasuak agindutako ondo juakon estudijua edo opizijua ikasi gura ez dabeenian. 11º Gurasuen lizenzija bagarik edo gurasuen borondatiaren kontra ezkontze ko berbia inori emoten deutseenian.

Gauza oneetan guztietan pekatu mortala egiten dabee seme alabak, gurasuai zor deutseen obedenzijaren kontra. Bada, guztiak eta bakotxa dira, edo eurenz pekatu mortalak, edo pekatu mortaleetarako ta saill txaarretarako pelleburu agirijak. Ta alako gauzeetan gurasuari ez obeidutia pekatu mortala dana, edozeinek daki. Isilikako ezkontzeko berbiaren gañian esango da zerbait geijago matrimonioko sakramentuban.

Dotrina onetan eta leenaokuan ikusiko dozu, neure kristinaubak, bai gurasuak eta bai umiak, ia geijenok bizi zarian moduban bizita, erreiz izango dan salbeetan. Ia ainbeste lekutan ta ainbeste modutara laugarren mandamentu santuba autsita, zer geratuko dan zeuben erijotzako ordurako. Ia guraso batzuk ilten zarianian, ze ondorengiak isteen dituzun munduban Jangoikua serbietako ta euren ondorenguai Jangoikua serbietan erakusteko. Oh, gurasuak, eta umiak! Begiratu eizu dotrina oneetan, zelan bizi zarian, Eli aintxinako gurasuari ta aren umiai jazo jakuena jazo ez dakizun. Aita ta seme bijak, aita parkatu eutseelako ta semiak gaiski egin ebeelako, il zituban Jangoikuak irurak Jesus esateko asti bagarik. Ez daijala gura izan zeruko Jaun andijak bere ontasan eta miserikordija neurri bagakua gaiti, beste ainbeste zubei jazotia. Oh, Jesus, guraso guztien gurasua! Entzun eizuz, bada, nire erregubak zeure Ama Birjiniaren erraija bigunak gaiti. Amen.

LAUGARREN MANDAMENTUKO LAUGARREN LEZINOIA

zeñetan erakusten dan
*ugazabaak zelan portau biar dabeen otseginekin; ta
otseginak euren ugazabeekin.*

Gurasuak euren seme alabeekin ta umiak euren gurasuekin zelan portau biar dabeen erakusten dan leez laugarren mandamentuban, alan erakusten dira mandamentu onetan ugazaben ta otseginen obligazioiak. Esango dotsut, bada, dotrina onetan: 1º Ze obligazinoe daukeen ugazabaak euren otseginentzako. 2º Ze obligazinoe daukeen otseginak euren ugazabentzako.

I.

Ugazaba guztiak akordau biar dabee, zeruban dauan Jangoikua dala gizon eta emakume guztien gazaba. Bardin kosta jakozala Jangoikuari aberatsak eta pobriak. Bere eskuban daukala Jangoikuak andijen ta txiki-jen suertia, ta gura dabenian ugazabaak biurtu leizala krijadu izatera ta krijadubak ugazaba izatera. Pensamentu onegaz estimauko ditubee ugazabaak euren krijadu krijadak, Jangoikuaren semiak eta euren anaiak balira leez. Otseginak bere akordau biar dabee ez ditubeela serbietan luurreko gizonak, ugazabaak serbietan ditubeenian, ezpada Jangoikua bera edo Jangoikuaren lekuban dauana. Bada, Jangoikua da kondezinoe atan imini ditubana ta Jangoikuak esaten deutsee krijadu-krijada guztiai san Pablo apostolubaren aoti, begiratu daijuela ta obeidu daijuela gauza guztietan euren ugazabei, Jesukristori berari leez.

Amau, estimau ta zaintu biar ditubee, bada, ugazabaak euren otseginak amodijuagaz, karinuagaz eta modu onagaz. Ta onetarako egin biar dabee ale gin guztia, euren otseginak gorde daijen Jangoikuaren lege santuba. Arimako gauzei tokeetan jakuenez, gurasuak umiari leez, begiratu biar deutsa ugazabak otseginari. Esan da leenaoko dotrinaan nos, zelan eta zegaiti pekatu mortala egiten dabeen gurasuak, euren seme alabei gauza onak erakutsi ezagaz eta txaarrak parkatubagaz; bada, beste ain-

beste esaten da ugazabaak gaiti. Ugazabak otsegina bere etxian dauan artian, guraso baten obligazioiak daukaz ta gurasuak umiari leez kontu artu biar deutsa arimiaren onerako gauzeetan; ta ezpabere gurasuentzako pekatu dana, ugazabarentzako bere pekatu izango da.

Bakit ugazaba askok esaten dabeena, otseginai eraozten asi ezkeronai dabeen lagunekin ibiltzen edo, berba baten guztia esateko, arimako gauzeetan nai dabeena egiten, etxeti iges egingo leuskijuela; otsegin Jangoikozko bat topau ezin leijala; bat edo bat biar dabeela ta beste onako errazoe errazoe bagakuak. Bada, esaten jakue alako ugazabai: Lelengo, eurak Jangoikozkuak balira, otseginak bere izango litzaatekezala. Ugazaba onak beti topeetan dau otsegin ona; ta otsegin onak ugazaba ona. Ugazaba txarrak inos bere otsegin onik ez; ta otsegin txarrak bere ugazaba onik ez. Esaten jakue bigarrenian alako ugazabai, dana gaiti dala, otseginai arimako gauzeetan kuidado egiten ezpadeutsee ta seme alabak gaiti esan dirian pekatu jeneruak parkatuten badeutseez, egiten dabeela pekatu. Ta ez edozein bere modutan, ezpada pekatu andija, san Pablo apostolubak dinuanetz: *Ereña baño dongago da etxeko pamelijaren ta otseginen kuidadorik ez daukana*, dino Apostolu santubak. Lelengo kuidadua da arimako gauzeena ta salbazinoiarena.

Onezaz ostian, ugazabaak obligazinoe asko daukeez otseginentzako. Ta *lelengo*, emon biar deutsee otseginai etxiak dakarren janarija, gosez euki bagarik; edola bere euren jan ordubeetan. Jaateko urrija ta gosia dauan etxian, otseginai urte baño lapurreta geijago iragoko jakue.

Bigarrenian, ez ditu otseginak erabili biar ugazabak gau ta egun beti biarran arrastaka ta barautsa darijuela. Bagoz ugazaba batzuk, sekula otseginen biarragaz kontenteetan ez dirianak. Inok azijak dirian leez, beti biarpian izerdi ja darijuela ikusi gura litukeenak. Ze mirari andija, alako ugazabaak otsegin onik ez topeetia! Ez dira otseginak alperrerijan eukiteko; ezda beti biarran ituaz erabilteko bere.

Irugarrenian, otseginai mezia uts eragitia, jai domeekeetan biarra eraitia, errazuaz eskatuten dabeenian, konpeseetara ta elesako gauzeetara jua ten ez istia pekatu da.

Langarrenian, otseginai berba astunak, tropiak eta injurijazkuak esatia, areen palta guztiak edo dirian baño geijago kanpuan konteetia ta Jangoikuak aaztuta daukazan edo sobrau batzuk balira leez, desprezijos ta modu txarragaz tratetia pekatu da. Ugazabak egin biar dabena da, otsegin txarra bada, ondu bere pazienzijagaz ta erakutsi onagaz; ta ezpabere denporia danian etxeti etara ta aren paltaak isilik euki.

Bostgarrenian, erabagita dauan soldatiaz gañeti, emon biar jako otseginari denporia bere erropaak adabeetako, soldataan ajustau zianian, ez emoteko irago ez beeben. Bada, edozeñek daki, otsegin urte guztian erropa barrijekin edo osuekin ibiliko ez dana ta ibili ezin leitekiana. Ugazabak astija emoten ezpadeutsa, edo jajegunian egin biar dau edo inori eragin biar deutsa. Bata pekatu da ta besterako soldatarik erdi ja biar dau, edo oostu egin biar dau. Guztijak ugazabaren erruz. Ta geijenian jajegunian biarra egitia ta oostutia, bijak alako ugazabeen etxeetan dagozan otseginak. Zor deutsee, bada, ugazabaak otseginai euren erropaak tertzi jo baten adabeetako denporia; edo adabau biar deutseez euren lepoti.

Seigarrenian, otsegin denporia kunplidu baño leenago etxeti etaratia errazoe bagarik, pekatu da. Ta pagau biar jako soldata guztia, edo topau biar jako beste ugazaba bat. Onek dira, neure kristinaubak, ugazabeen obligazinoerik nautsijenak. Biar daben baño jaateko gitxiago (eukita) otseginari emonagaz, errazoiak eskatzen daben baño biar geijago gau ta egun eraginagaz ta beste zor deutsana emon ezagaz otseginari kendu deutsana, atzera biurtu biar deutsa ugazabak. Bada, lau errialen kaltera eldu ezkeron, pekatu mortala da. Ugazabaak estimau beije otseginak, euren seme alabaak leez; erakutsi beijue dotrina santuba, konpeseetia, humilde, zintzo ta on izatia; emon beijue erruki bagarik etxiak dakarren janarija; berba egin beijue ondo, kris tinaubak dirian leez; ez beijue parkatu pekatu agirijak; esan beijue lelengo eguneti *euren etxian onako edo alako gauzarik ez dabela inok egiten ta egin biako bere ez dabela*, ta orduban eukiko ditubee otsegin onak. Baña beti arrastaka, beti bidaoka, beti dongaro esaten, beti gose iskija, beti esker txarra, sekula dotrinarik ez, sekula elexaraterik ez, sekula exenplu onik ez, sekula Jangoikuaren gauzarik entzuterik ez; onetara otsegin onik bere ez. Ta au da ugazaba askori jazoten jakona. Inoren otseginen enbidijaz beti, bera prestubeza dalako.

II.

Otseginak bere amau ta estimau biar ditubee euren ugazabaak ta obeidu biar deutsee, euren arimen onerako ta etxeko kobernurako aginduten deutseezan gauzeetan. Ugazabari gorroto izatia, dongaro erantzutia ta aginduten deutsan gauzia ez egitia (pekatu egiteko aginduten ezpadeutsa), pekatu da; ta konpesinoian esan biar da, ugazabaren kontra zana. Seme alabak gaiti zer esan dan akordau bitez otseginak ta beste ainbeste obligazinoe dauke eurak, arimako ta etxeko kobernuko gauzeetan uga-

zabai obeiduteko. Onezaz ostian, otseginen obligazinoia da ugazabaren gauzei begiratutia. Au gaiti pekatu egiten dau otseginak:

Lelengo, tokeetan jakon edo al daijan biarra ugazabarenzat egiten ez dabenian. Ta gauza andira eldu ezkeru, pekatu mortala. Ez dau ugazabak otseginik biar, alperrerijan egoteko.

Bigarrenian, pekatu egiten dabee otseginak euren paltaz ugazabari gauzaak galtzeen jakozanian. Ugazabak aginduta, krijadubak kasurik egin ez deutsalako, etxian, ganaduban edo soluan ugazabari etorri jakon kaltia krijadubak pagau biar dau, bere erruz izan ezkeru. Krijada batek, biar dan baño geijago kastaubagaz edo ugazabaren gauzaak ugarijago erabilijagaz, egiten daben kaltia pagau biar deutsa ugazabari. Deskuido bat gaiti ez da au esaten, ezpada otseginen errazuazko kuida dua ta arduria palta danian.

Irugarrenian, pekatu egiten dabee otseginak ugazabaren lizenzija bagarik edo ugazabak inori ez emoteko esanda, ugazabaren gauzeetati limosnia emoten dabeenian. Ta gauza andira eldu ezkeru, pekatu mortala, atzera biurtuteko obligazinoiagaz. Egija da ugazabaak eurak emon oi dabeen edu limosna, eurak etxian ez dagozanian, ateetara datorren eskuari emotia ez da pekatu, beste gauzarik ugazabaak aginduten ezpadeutsee. Dudia daukanak itandu beijo bere konpesoriari ta aretxen esana izango da segurubeena.

Langarrenian, lapurretako pekatuba egiten dabee otseginak ugazabai lantzian puska bat gauzaak ostuten deutseezانيا. Batian laumai, bestian zortzi-marai ta alan, edo laboria edo jaatgauzia... Au lapurretia da ta Elexa Ama santiak kondena ta daukana. Alperrik da esatia *soldata txikija daukala; biar laarregi eraiten deutseela* ta beste onako atxekijak. Soldata erabagiten danian, begiratu; edo beste ugazaba bat topau ta ez oostu. Nosbait jaatbitaartian zerbait jaatia ez dau inok beinguan pekatu mortalzat emoten. Balitz ugazabak gordeta daukan gauza guztiz estimau bat, au bere pekatu izango litzaateke beraren lizenzija bagarik jaatia edo eraatia. Krijadaak eurak artzeeko emoten jakuen txokolatia saldu leijen edo ez, esango da zazpigarren mandamentuban.

Bostgarrenian, pekatu egiten dabee otseginak ugazabaren ta etxekuen paltaak eta deskuiduak ta etxian iragoten dirian gauzaak, kanpokuai konteetan deutseezانيا. Au inok uste daben baño palta andijaua ta ugarijaua da. Etxe baten iragoten dira ta jazoten dira milla gauza, auzueta kuak jakin biar ez ditubeenak; ez gauza txarrak dirialako, ezpada etxe bizitziari darraikozanak dirialako. Alan etxian zer jazoten dan, zer iragoten dan ta zer esaten dan kanpua n konteetako ekanduba daukan otseginak ez dau

merezietan egun baten bere etxian inok eukitia. Etxeko gauzaak etxian geratu biar dabee. Konseju on bat itanduteko baño esan biar ez dira.

Ara bada, kristinaubak, aituten emonda laugarren mandamentu santubak, zubei tokeetan jatzunez, aginduten doskuna. Guztioi txito asko inporta doskun gauzia da. Errazoia izango da, bada, bakotxak bere alde ti alegina egitia; bai dotrina oneek ondo ikasteko ta bai ikasita, ondo kunpletako. Alan jadiitxiko ditugu munduban bendizinoezko bizitza luzia ta gero eternidadeko glorija. Amen.

EGILIAREN IZENBAGAKO SERMOE BARRIJA, SEME ALABA DONGADUNEN KONSUELOGARRIJA

Curva cervicem eius (filii) in juventute, et tunde latera eius, dum infans est, ne forte induret, et non credat tibi, et erit tibi dolor animae. Eccl. Cap. 30. V. 12.

Ezi eijozu umiari iruna gaztetan ta domau eijozuz saijetsak txikija dan artian, gero gogortuta, zeure kon tra lotsagaldukotu ez dedin ta arimako penia ekarri ez dai zun. Eccl. ut supr.

Arimako poz andijagaz ta bijotzeko esan ezin leijan gozo bategaz entzuten dira, neure kristinaubak, seme alabaak ondo azten ditubeen gurasuen bizitzako, zaartzako ta erijotzako atseginak, kontentubak, bendizinoiak eta grazijak. Umiak ondo azten dituban gurasua alegrauko da ta konsolauko da bere semiagaz ta alabiagaz. Alako guraso ona alabauko dabee ta estimauko dabee auzuak eta erriko jentiak bere. Gozotasunez ta pozez betea biziko da ta bere ilteko orduban bere ez da penauko, seme alaba onetan isten dabelako bere etxura zuzena, ondrauba, baketsuba ta kristinauzkua. Job santuba, Abraan patriarka andija, Tobias ditxosua, santa Susana, Ana Samuelen ama, Eleazaro, Jakob, Matatias, Sara, Rebeka, santa Monika ta beste milla dira, neure kristinaubak, egija onen testigubak. Guztiak artu zituben ta artzeen ditubee zeruban seme alabei emon eutseen aziera onaren eta santubaren prutu ugarijak, bendizinoiak eta grazijaak.

Espiritu Santubak kasik isildu bagarik, ez dakit zeinbat lekutan, enkargetan deutsee gurasuai seme alaben atziera ona, zuzena, jangoikozkua ta humildia. Opa deutseez bizitza luzia, portune ona, atsegin gozua ta bendizinoiezko sarija, seme alabak ondo azten ditubeen gurasuai. Ta beste aldeti milla errazoegaz ta exenplugaz erakusten deutsee, seme alabak bildur bagarik, ezi bagarik, dotrina bagarik eta libertadian azten dituben gurasuai, gero erremedijo bagarik eukiko dituben atsekabaak, naibagiak, zaartza txaarra, erijotza desondrauba ta azkeneko penia.

Ezi eizu, dino, ta domau eizu umetan, txikitan (laubost urte ditubaneti) zeure umia, gero gogortu ez dedin, aginak erakutsi ez daizuzan,

lotsia galdu ez daizun ta arimako penia euki ez daizun. Umetati zigorragez lotsia emoten badeutsazu, aren arimia inpernuti librauiko dozu, dino Espiritu Santubak. Ta zigorragez lotsia emoten ez daben gurasuak gorroto deusala umiari. Umetati seme alabei lotsia emon biar jakuena, domau biar diriana, temiagaz urtetan itxi biar etxakuena ta gauza dongarik parkatu biar etxakuena, Jangoikorik ezaututen ez eben jentilak bere autor dabeena da. Platon, Aristoteles, Plutarko, Zizeron ta beste jentil askok erakutsi leijue kristinau askori, umetati zelan atzi biar dituben euren seme alabaak. Zizeronek dino, obligazinoerik andijena, estubena ta geijen bali-jo dabena, umetati seme alabak zuzen aztia.

Au gaiti bada, neure entzula onak, okasinoe gitxi galdu ditut neure sermoietan, gurasuen obligazinoe andija edo nausija erakutsi bagarik. Batzubetan eriak ekarrita, beste batzubetan berarrijaz topauta, sarritan ondo esanagaz ta askotan ezer bere parkatu bagarik, nosbait erregutubagaz ta bein batzubetan zamaitubagaz ta kalte ikaragarriak gogora ekarri-jagaz, dendatu nas gurasuai zer egin biar daben esaten. *Insta, oportune, importune...* Sermoe onetan pensau dot, beste bide bateti jua biar dodala. Guraso asko ikusten ditudan leez zaartza errukarri bategaz, esker txaarreko ta lotsa txaarreko seme alaba atzijak daukeezalako, areetxek konsolleetako desio bizi bat etorri jat bijotzera. Alan sermoe onetako zeregina izango da *seme alaba dongaak eta esker txaarrekuak daukeezan guraso errukarriak ainbat onduen konsolletia*. Bijen bitartian seme alaba gaztiak edo ume txikarrak daukeezan gurasuak bere ikasi daikee, tertzijo atara elduten badira, ze konsuelo eukiko dabeen. Ez nas kansauko Zizeronen ta Demostenesen berbeeta oneko erregelak gordeetan aldija onetan, ezpada datorrena datorren eriaz esan, erremedijo konsolagarrija topau artian. Inok esaten badau sermoiarene baño konbersazinoiarene traza geijago daukala, agaz bere ez nas asarratuko. Saill oni aurrera jarraituteko biar dodan espirituba ta grazija eskatu daijogun seme alaba guztien Aitari, geure zeruko Jangoiko onari. Ama Birjina guztiz santia bitaartekoat iminteko, esan daigun bijotzeko debozinoe guztiagaz *Abe Marija*.

Curva cervicem eius in juventute...

ut supra.

Egija esateko ez dakit, neure kristinaubak, zer egon leitekian penagarriagorik edo minberaagorik iru edo lau seme alaba edo geijago azita daukazan guraso zaar baten bijotzarentzat, areen esker txaarra ta lotsa

txaarra baño. Ya edadian jausita, zaartuta, kansauta, sepulturara bidian dauan gurasuari, izerdija darijola nekez azi dituban sabeleko prutubak, bere semiak edo alabaak, batakasurik egiten ez deutsalaz; bestiak errespuesta txaarra emoten deutsalaz; bestiak begirakune on bat egiten ez deutsalaz; bestia sekula agur eitera juaten etxakola; bestiak burula egiten deutsalaz; bestiak zerbait esan orduko, aoti atzera errespuestia sartzeen deutsalaz; bestia jaaten daben arto edo ogi kopaubari asko deitxola; bestiak ezetan bere obeidu gura ez deutsalaz; bestiak auzijak eta endreduak etxera ekarten deutsalaz; bestia justizijak karzelaan daukala; bestiak agiraka egiten deutsalaz; bestiak bere denporako paltaak eta deskuiduak burulaz arpegijan esaten deutsalaz; bestiak illda balego naijago leukiala; dinot, neure kristinaubak, menturaz ez dauala luurraren gañian guraso batenzat sentimentu andijagorik, penagarritzagorik ta desesperazinoe mingotxagorik, berak nekez azi dituban seme alabaak modu onetan portetia baño.

Guraso batek desesperetako, ernegetako, negar egiteko, bijotza erdibi egiteko ta bere buruba akabeetako penia dau au. Semiak azi ditut, dino alako guraso triste errukarrijak, ta eurak dira neure zaartzako penarik andijena. Semiak azi ditut ta eurak dira neuri begijak etaraten deusteezanak. Ez dauka luurraren gañian nora begiratu, atsekabia ta naibagia ez daukan lekurik. Ez nas espanteetan, alako guraso tristiak egunian milla bidao ta maldezinoe bere umiari eginagaz. Bada, egunian egunian dauka bataganik albista txaarra, bestiaganik desprezija, bestiaganik bekoki iluna ta guztieganik penia. Ez nas espanteetan, guraso askok euren seme alaben lotsa gaistua ta esker txaarra ikusita, areek eskura ekartiagaz desesperauta, ernegazinoiagaz ta purijaz desietan dabeen iltiagaz, beste munduban zer ikusirik ezpaleukee leez. Ez nas espanteetan, guraso asko urte geijagotan biziko litzaatekezanak, seme alaba dongaak diriala medijo leenago illagaz ta, eurak esan oi dabeen leez, munduko bakia eginagaz.

Oh, seme alaba gaistuak eta lotsa galdukuak daukeezan guraso zaar errukarrijak! Oh, triste desbenturaubak! Oh, ze zaartza penagarrija ta mingarrija dan zubena! Oh, ze karidade andija onako gurasuen bijotz tristiak konsoletia! Baña zelan erremedijau lei onako gatx andija? Zer egin leije, negar ta desesperau baño beste gauzarik alako seme alaba gaistuak daukeezan guraso edadekuak? Ija eurak baño andijago dirian ume lotsagaldukuak daukeezanak? Ondo esaten badeutsee, gaiki erantzuten deutsee. Elexara asistietako esaten badeutsee, *bai zeu bere elexa zalia izan zaraita* esanda, burula eiten deutsee. Jo gura izan arren, indarrik ez daukee, edo umiak eurak jo leije edo sakatu bat emon leijue. Zerbait esaten asten baja-

kue; *beti barriketan jardun bagarik, isilik egon zaite*, erantzuten deutsee. Zer egingo dau edo nora begiratuko dau, bada, alako guraso errukarrijak?

Kristinaubak, egija esateko, ez dakit ze botikatan topau leijan alako bijotz baten konsuelua. Baña orraitino bere ez dogu guztiz desesperau biar. Dendatu biar dogu alegin guztiagaz, guraso errukarri areen konsuelua topeetako. Medikubak esaten dabeenez, gatxari erremedijua imintera orduko ezautu biar da bere asieria ta sustraija. Bada, ondo ezaututen dan gatxa erreztuago ta lasterrago erremedijetan da. Guretzako bere bide au izango da segurubena. Examinau daigun lelengo, nundi datorren alako gurasuen penia. Topau daijoguzan sustraijak guztiak ainbat onduen ta ondorik ezarriko deutsalaz botikako bat, guraso triste areek artzeen bada-bee, guztiz gozatu ta konsolauko ditubana. Asi gaitezana, bada, bene benetan.

Seme alabak esker txaarrekuak, lotsa galdukuak ta gaistuak daukeezalako da gurasuen trabaju ta pena guztia. Examinau daigun, bada, oan, ia nundi edo zelan gaistotu ta lotsagaldukotu dirian seme alaba areek, nok galdu ete ditu alan zuben seme alabak? Galdu ete ditu Jangoikuak? Ez. Jangoikuak onak, humildiak, zintzuak, lotsa onekuak, inozentia, isilak eta santubak entregau otsuzan zeubei, batiatu zenduzanian. Zeuben sabeleti ekarri ebeen pekatubaren mantxia bere kendu eutseen. Euzkija baño argijago, liriak baño ederrago, luurra baño humildiago, aingeru santu batzuk eginda, entregau otsuzan Jangoikuak batiatu zianian orrako seme alaba lotsa txarreko orreek. Ta bautismuan artu ebeen grazijagaz, edertasunagaz, humildadiagaz, modestijagaz ta santidadiagaz gorde zituban Jangoikuak errazoiaren usura eldu artian. Ta arik ona bere ezin esan lei, Jangoikuak galdu ditubala zuben umiak.

Mundubak galdu ete ditu zeuben seme alaba gaisto areek? Ez. Diabrubak lotsagaldukotu ete ditu? Ez. Aragi dongiak ekarri ete ditu, zeubentzako esker txaarrekuak, gogorak eta lotsa gitxikuak izatera? Ez. Bada, munduba, diabrubak ta aragija zeuben seme alabentzako ta beste guztientzako bardinak dira. Ta orraitino guraso edadeko asko dagoz seme alaba humildiak, zintzuak, Jangoikozkuak, isilak eta estimaubak daukeezanak. Euren zaartzan laguntasuna, poza ta atsegina emoten deutseenak. Sekula, eurak esan oi dabeen leez, buruko min bat emon ez deutseenak. Jangoikuaren bildur santuban ta kristinau egijazko baten moduban, bai arimako gauzeetan ta bai bizitzakuetan, askok enbidija deutseela bizi dirianak. Onan bizi dirian seme alaba bedeinkatubak eta estimaubak euki dabee zeuben seme alaba lotsabagakuak eta desbergonzaubak euki dabeen leezko munduba, diabrubak ta aragija. Begaz, mundubak, diabru-

bak et[a] aragijak ezin euskijuen zeuben seme alabei kalte geijago, bestee-nei baño. Begaz, mundubari, diabrubari ta aragijari ez deutzazu zube- bere erru geijago ezarri biar seme alaba dongaak daukazuzalako, onak, humildiak, justubak, maitiak eta estimaubak daukeezanak ezarten deu- tseen baño. Seguru egon zaite guztiok, mundubak, diabrubak edo aragi- jak ez ditu galdu zeuben seme alabak.

Lotsagaldukotu, edo dongatu ete dira, bada, eurak euren artian, euren bakarrian? Ori bere ez. Berekauten ez da inor dongatuten. Bakarrian bere ez. Berekauten edo bakarrian inor galdutekua izan balitz, Moises santuba, Dabid erregia, Elias propeta andija, san Juan Bautista, Madalena, san Anton, san Pablo ta santa Maria Ejiziaka izango zian lotsa- galdukuenak, desbengozaubeenak, eta gaistuenak. Bada, eurak dira baka- rrian ta eurenge geijen azi ta luzaruen bizi izan dirianak. Begaz, ez dira zeuben seme alabak bere eurenge ta bakarrian gaistotu ta lotsagaldukotu.

Ze mirari izan da, bada, au, kristinaubak? Jangoikuak onak, inozen- tiak, santubak eta aigerubak emon otsuzan. Arik ona Jangoikuak ez ditu galdu, mundubak bere ez, diabrubak bere ez, aragijak bere ez, eurak eure- kauten bere ez. Zek egin dau, bada, triskantza andija au zeuben seme ala- beetan? *¿Quis semi navit hic zizania?* Leen humildiak; oan soberbijotsubak. Leen zintzuak; oan ardura bagakuak. Leen isilak; oan desbergonzau- bak. Leen zeuben bijotzeko maitiak oan zeuben arrabijo ta gorrotogarriak. Leen zeubentzako arpegiera bigunekuak; oan trumoe illunaren bekokidu- nak ta oñaztubaren begirakunedunak. Leen zeuben esana egiteko prestak; oan euri ezer esaten azartuten ez zarianak. Leen berbeeta gozua, bakez- kua ta pozezkuak; oan bidaua, asarria ta errespuesta txarra. Leen zeubek gura zendubana egiten ebeenak; oan zeubek gura dozun gauzarik bat bere egiten ez dabeenak ta eurak nai daben guztia egiten dabeenak. Leen zeu- bek laztan zindubeezanak; oan illda bazengoz bere ardura ez deutseenak. Leen berba donga bat entzuten ez zeuntseenak; oan on bat esaten ez dabeenak. Enpin, leen guztiz onak, santubak, ainjerubak; oan guztiz don- gaak, lotsabagaak, gogorrrak eta konzienzija txarrekuak.

Zek allagina engañau ta itsutu ditu, bada, zeuben seme alabaak? Bildur nas, gurasuak, zeubek galdu ete dituzun zeuben seme alabak! Baña ez nas azartuten baietz esaten, lelengo puska bat examinau bagarik. Ia examinau daigun, bada, iru, lau, zortzi, amar, amabi ta amalau urte ingurura artian, orrako oan andi eginda daukazuzan seme alaba lotsaga- lduko orrei *zer esan deutseezun, zer erakutsi deutseezun, zer agindu deutseezun, zer parkatu deutseezun zer entzun dotsubeen ta zer ikusi dotsubeen*. Atenzinoia gurasuak.

Zer esan deutseezu zeure seme alabei urte bi edo iru zitubeeneti amabi amalaren ingurura artian? Intenzinoe txarragaz edo onagaz kasik egu- nian egunian ta egun bakotxian askotan esan deutseezu: plagiaren izena, barrabasa, arrajua, sekulakua, diabruba, errementauko al dabela, itoko al dala... batian zeuben ernegazinoiagaz ta beste askotan izkune txarragaz. Lagun batek deskuiduan txopin bat eginda negarrez ikutsi badozu zeu- ben umia, altzuan artuta, ondo palagauta esaten deutzazu, *ia zetako arri bategaz musturrak ausi ez deutzazan beste lotsagalduko zaar ari*, edo onako berba txarren bat. Deskuiduan auzoko persona nausi batek belarondo- ko bat emoten badeutsa zeure umiari, pikaerdijen bat egin deutzalako, persona aren ta aren jenerazinoe guztiaren kontra ez zara isilduten gañe- ko zortzi egunian, zeure umiak daantzubela. Sei urteti aurrera edo leena- goti zeure umiaren paltak gitxitutia, edertutia, ezkuteetia, eurak palagee- tia ta aboneetia izan da zure zeresan guztia. Guztiak dakijen ta ezkutau ezin dozun pekatu bat egin badau zure semiak edo albiak, aren erruba bere inori ezarten deutzazu. Mutil dongeen batek galdu izango dau zeure alabiaren onestidadia. Ordi jokolarien batek engañau izango dau zure semia, bestelan berez ez daki gauza gaxik egiten. Onakotse bidauak, izen txarrak, errazoe arruak, bengantzakuak ta euren palagukuak ume guz- tiak arrotuteko, gaistotuteko, libertade geijago artzeeko eta lotsagalduko izateko asko dirianak dira zeuben umiai iru urteti amabi amalauraño esan deutseezuzanak.

Zer erakutsi deutseezu? Gauza onik bat bere ez; gauza txarrak asko. Zuben umiak zortzi amar urtegeaz bere dotrinarik ez ekijen, konpeseetan ez ekijen, meza bat entzuten ez ekijen ta oraindino bere (trazia daukanez) ez dakije. Ariman probetxu egingo deutseen gauza bat sustanzijaz eraku- tsi ez deutseezu. Ta beste aldeti, bost sei urte ditubenetik koloria mudau bagarik esaten ditubee zure umiak, auzuetan ta errijan jazoten dirian endredo guztiak, demanda guztiak, banidade guztiak, nauskontu guztiak ta (lau urte ditubeeneti) kanta loijak bere bai, nauksi batek leetxe. Zelan au? Zeubek erakutsita. Ez bere arijaz, ezpada erriko naaste guztiak ta salsa guztiak zeubek umeen aurrian sarri erraparau bagarik kontautu ta eurak esaten ditubeenian, zeubek aua zabalik euri entzunda, dotrinia esaten balegoz baisen bijotz arruagaz. Zeubek esaten dozuna ta egiten dozuna, umiak ikasten dabee. Zeubek eiten dituzu gauza txarrak ta areek ikasten dabee beste ainbeste. Zeubek ez deutseezu gauza onik erakusten ta areek ez dabee ikasten.

Zer agindu deutseezu? On izateko esaten deutseezu. Ori bada zeuben agindute guztia, ori Turkubak bere egiten dabee euren umeekin. Baña iku-

tsi daigun ia zelan aginduten deutseezun on izateko. Agindutia ta parkatutia era batera artzeen ditut emen. Bada, gurasuarentzako bardin da umiari agindutia ta parkatutia. Ia, bada, ze gauza on aginduten deutseezun. Geijenak, jai domeketan mezia esaten dan artian elexan egotia. Ez meza entzutia (ori ez dakije zer dan), ezpada elexan egotia. *Gurian dotrinia bere ikasi biako da alakoen baten*, esatia. Gauza txarren bat edo biarren bat oker egiten dabeenian, purijaz bidao bat edo maldezinoe bat jaurteitia edo, alemanija bati leez, ostikada bat emotia, osteria egin ez daijan. *Ez da, bada, gurian aspaldijan inor konpeseetan bere izan*, nosik beñekoen baten esatia. Emen akabeetan dira ausaa zeuben aginduterik oneenak.

Baña, zer beste gauzarik aginduten deutseezu? *Aginduten deutseezu*, edo parkatuten deutseezu titija eraaten dabeeneti, aitari edo amari txopinga egiten ta ozta ikasi dabeen berba dongia lagunari edo nausijauari esaten, zeubek barrez zagozala. Aitak jotera egiten badeutsa, amak palagau ta txistuba eskatu, aita joteko; amak lotsa puska bat emon gura badeutsa, aitak altzuan artuta, amari sinu egiten erakutsi. Oneek dira bularra artzen daben arteko leziñoiak. *Aginduten deusazu*, bost, sei edo zazpi urte ditubeeneko, esanak ondo-egitia gaiti piestara eruatia. Ta apainduta piestara zeubek eruateko, erropa barri bat egitia. Gurasuak ez daukazu beste gauzarik, zeuben ume inozentia animeetako, poztuteko, biarra ereiteko edo isilik eukiteko, piesta batera, sarau batera, dantzako ibilte batera, bigira batera, erromedija batera edo pekatuko okasinoe batera agindutia baño. Ondo eginaren paguzat eta sarizat aginduten deutseezu sei, zortzi, amar eta amabi amalau urteko umiai pekatuko lezinoia, pekatuko eskolia, pekatuko lagunak eta pekatuko okasinoiak. Piestara bialduta aginduten deutseezunian, aginduten deutseezu zeuben umiai itxiko deutseezula, pekatu zelan egiten dan ikasten, pekatubak egiten, lotsagalduban, nasaitasunian, errespeto bagarik, onestidade bagarik Jangoikuaren bildur bagarik, pekatu mortalian banidade, engaño ta malezija guztiagaz bizi izaten. Au aginduten deutseezu zeuben umiai piestara, erromedijara, saraura, komedijara edo bigirara aginduten deutseezun guztian. Gauza onen gañian ikutsi dot zerbait geijago eskribiduta gere euskeeran, argitara etarateko ustiazag ta an topauko dabee geijago nai dabeenak.

Zer parkatu deutseezu? Parkatu deutseezu, esan dan edadeti asita, diabruba, barrabasa ta demoninua esaten edo alemanija bati edo lagun bati edo nausijago bati. Parkatu deutseezu, auzuetakuai lotsia galtzeen, erantzuten edo areek gaiti gaiski esaten. Parkatu deutseezu zeubeen gogoko ez dan auzuari kalte egiten, ta bengeetan edo ume txikarretan edo ganaduen baten edo soluan edo basuan. Parkatu deutseezu zorti amar urteti

inguruban dirian nauskontubak, endreduak, salsaak, banidadiak, ezkontzaak, neska mutileen arteko tratubak, amoriak ta beste enbusteriya guztiak esaten. Dirianak kontetan ditubee zuben umiak zortzi bereratzi urte daukeezaneko, nausi batek baisen ziatz, zeubek arro arro eginda entzuten zagozala. Lastimial! Dotrinia ikasten dira atzeratxubak, eze zuben umiak baño obarik eta akordaubagorik ez dago inun bere.

Zer parkatuten deutseezu? Parkatuten deutseezu biar ez dan moduban ta tokeetan etxakuen moduban, janzten. Elexarako balitz, dezenzijaz jantzia gauza ona da. Baña piestarako, plazarako, saraurako, bisitarako, munduba, diabruba, aragija ta banidadia serbietako da zeuben umeen apaindurija ta soineko desonestidade guztia txiki txikitati. Kolpe andi bat gero egingo dabeen senalle agirija da au. Ta orraitino gurasuak eurak tataraska, elexarako dezenzija bagarik geratuta, zorrian edo lorrian apainduten ditubee umiak ta eurak euren eskubekin jantzi ta inguru guztietati zelan dagozan begiratura, *aurra*, *zuaz lagunekin* esanda, bialduten ditubee zorti, amar, amabi urteko umiak pekatu guztiak ikasteko ta egiteko lekubeetara ta lagunetara. Parkatuten deutseezu juan edo etorri, egon edo ibili nai dabeen orduban, nai dabeen moduban ta nai dabeen lagunagaz egiten ta endamas domeeka ta jai santubetan. Ta au amabi, amalau, amasei urte ditubeeneti aurrera. Mailezija begijak edeten asten daneti aurrera. Mutilai neskeekin ta neskai mutilekin ibiltan isten deutseezu gabak denporak emonda bere, zeubek ondo ta zuzen dakizula areek zer egin al leijen. Oh, ze eskola garbija erabiliko dabeen! Oh, ze lezinoe onak ikasi biar dituben!

Parkatuten deutseezu pekatu mortalian egoten. Bada, aitak eta amak jakin arren zuzen semia ta alabia pekatu mortalian dagozana, pekatu mortal dan gauzia eurak entzun edo ikutsi deutseeelako, ez deutsee aren gañian lelungan agiraka puska bat baño egiten, urte bete osuan konpesau bagarik badagoz bere. Ez deutsee minik emoten gurasuai, seme alabak pekatu mortalian egonak.

Zer entzun dotsubee zeure umiak? Bidauak, maldezinoiak, purijazko errazoe txarrak, andiarizko, banidadezko ta arrokerijazko berbak, zeure gaztetako pekatuzko desapijuak eta panparrerijak, murmurazinoiak, berdekerijak eta desonestidadiak. Entzun dotsuben guztia edo geijena luxurijarena, enbidijarena, kodizijarena, banidadiarena edo bengantziarena. Edo zeure kontra edo emaztiaren edo senarraren kontra edo umen kontra edo gurasuen kontra edo seniden kontra edo auzuen kontra edo andikijen kontra edo pobreen kontra edo praileen kontra edo abadeen kontra edo... geijenian entzun dotsubee zuri umiak pekatuzko berbetia.

Zer ikusi dotsube zeure umiak? Jai domeeketan mezia esaten dan artian elexan egotia; (askotan ardura aindi bagarik mezia bere uts eginda), erro-sarijo bat erdi luan edo prisaka nosbait errezetia ta urtian bein edo birritan ozta konpeseetara juatia. Ara emen ikusten dotsubezan gauza onok. Ta zer ikusten dotsubee? Etxian ta kanpuan agirakia, zitalkeriya, bake txarra, tabernia, ordikeriya, probia, desapijua, jokua, okasinoia, piestia, dantzia, bigiria, sarauba, bisitia, modia ta kasik kasik pedebagako baten bizi-moduba, zeuben umiak ikusi dotsubeena. Berba baten, aginduten jakue umerik geijenai biarra egiteko; endamas baserrietan ta esaten jakue lapurretan ez egiteko. Au bere ez beti. Bada, kale aldeetan bizi zarianok umiak alperreirian azten dituzuna ta lapurretak bere parkatuten deutseezuzana, gauza agirija da. Kaleko umia baseerriruz urten ezker, zazpi zortzi urtekua izan arren, nekez etxera juango da, edo artuburu bat edo gaztina batzuk edougar batzuk edo kalabaza bat edo aza bat edo esiol bat edo beste gauzaren bat oostu bagarik. Ta aitak eta amak ondo esanda artzen deutzazu pozik alan oostuta dakarrena.

Ara emen bada, kristinaubak, entero asko uts egin bagarik esanda, orrako guraso zaar seme alaba dongekin iraun ezin dozun errukarrijok, zeuben umiari urte bi edo iru zitubeenetan emeretziko ogei urte dituben artian, euren buruben jaube egin artian, zeubek baño senduago ta andijago egin artian, *esan deutseezuna, erakutsi deutseezuna agindu deutseezuna, parkatu deutseezuna, entzun dotsubeena ta ikusi dotsubeena*. Guztia maldadia, guztia libertadia, guztia lotsagaldukokeriya, guztia nasaitasuna, guztia pekatuba, guztia diabrubarena, guztia mundubarena, guztia aragijarena. Gauza on bat bere ez sustanzijaz; ta donga guztiak sustraiz.

Zer egingo dozu, bada, oan, seme alaba lotsabagaak daukazuzan zaar tristiok? Zeubek baño indar geijago dauke ta ya eskura ekarri ezin zinaiz. Justizijaren bildurrik ez dauke; egun batzuketan karzelaan egon arren, ardura ez deutsee. Konpesoriak ezer ezin leijue; asolbizioia ukatu arren, penarik artzeen ez dabee. Sermoe batera juaten badira, sermoiari ta sermoeeginari burla egiten deutsee. *Zer egingo dozu alako umiak daukazuzan gurasuak?* Zegaz kenduko dozu zeuben bijotzeko pena gogorra? Ara, gurasuak, gatx ori kentzeeko botikako bakarria. Beste erremedijorik ez dago. *Zer, bada?* *Isilik egon ta padezidu*. Seme alabak dongaro azi dituzulako, guztia ta geijago zeubek merezietan dozula sinistu ta *isilik egon ta padezidu*. Seme edo alaba gaistuak bidao bat egiten badotsu, *isilik egon ta padezidu*. Sorgina edo barritsuba esaten badotsu, *isilik egon ta padezidu*. Zeure leenaoko paltak edo gaztetan agertu jatzuzan deskuiduak arpegijan esaten badotsuz, *isilik egon ta padezidu*. Ill arren palta andirik egiten ez

dozula esaten badotsu, *isilik egon ta padezidu*. Purijaz sakatu bat edo botakada bat egiten badotsu, *isilik egon ta padezidu*. Bela[r]ondoko bat eskini edo emoten badotsu, *isilik egon ta padezidu*. Arto puska bat oian nekez zagozan lekura borondate txarragaz jaurteiten badotsubee, *isilik egon ta padezidu*. Bekoki illuna ta arpegi zitala beti iminten badotsube, *isilik ego[n] ta padezidu*. Txakurrak entzun ezin leizan errazoiak, lantzian lantzian esaten badotsubez, *isilik egon ta padezidu*. Eskian ibilita, gaisorik egonda edo ospitalian zagozala, kasurik egiten ezpadotsubee edo bisitetan ez bazaitubee, *isilik egon ta padezidu*. Euren moduko neskak eta mutilak gabian etxera ekarrita, zeure aurrian edo oian zagozala, milla pikaerdija egiten baditubee, *isilik egon ta padezidu*. Zeure semiak edo alabiak ezkondu baño leenago bat edo bi nor mantenidu etxera ekarten badotsubez, *isilik egon ta padezidu*. Erri guztia zeure seme alaben maldadiak esaten gorrotoz ikusten badozu, *isilik egon ta padezidu*. Justizija etorten bajatzu gabaz edo egunaz zeure semia edo alabia karzela eruatera, *isilik egon ta padezidu*. Zure umiak egin dituban pikaerdijak gaiti eskribauba etorten bajatzu etxian dozuna enbargetara, *isilik egon ta padezidu*. Zeure semia edo alabia desterrau dabeela edo urkamendira daroiela entzuten badozu, *isilik egon ta padezidu*. Zeure semia edo alabia inpernuban erreetan dauala jakiten badozu, santa Brijidak eta san Jeronimok esaten dabeenak leez, *isilik egon ta padezidu*. Ta gero zeu seme alabeekin inpernura juaten bazara, Arbiol jakitunak dinuana leez, an bere *isilik egon ta padezidu*.

Zeubek zeuben umiak desbongonzau azi dituzu, zeubek lotsagalduko azi dituzu, zeubek galdu dituzu; bada, oan zeubek *isilik egon ta padezidu*. Jangoikuak zuzenak, humildiak, inozentia, onak eta santubak emon otsuzan batiatu zirianian. Zeubek txiki txikitati gauza txaar guztiak erakutsi, gauza txaar guztiak esan, gauza txaar guztiak parkatu ta gauza txaar guztiak esan deutseezuz; bada, oan *isilik egon ta padezidu*. Au izango da zeuben gatxaren konsuelo bakarria: *isilik egon ta padezidu*.

Ara kristinaubak, seme alaba lotsabagak daukezan guraso zaarrak zelan konsolau leitekezan erakutsita, nai badabee artu konsuelo au. Ta oraindino ez aaztu, umiak dongaro azijagaz egin dituzun pekatu guztiak; zeure ume gaiski azijak egin dituben pekatu guztiak; oan zaartzan aren kontra egiten dituzun bidao ta beste pekatu guztiak, zeure umiak zeuben kontra egiten dituben guztiak ta beste auzuetakuai ta errikuai zure ume lotsabaga gaiski azijak erain deutseezan pekatu guztiak pageetako daukazuzala.

Alako guraso baten konsuelua geituteko, esango dotsut Arbiol leen izentau danak dinuana. Gurasuak gaztetan atzi ebeen libertade andijan alabia. Beste nasaitasun askoren artian, erakutsi eutseen edo parkatu

eutseen besuak eta bularrak agiri zitubala jantzita ibiltzen onestidade bagarik. Gero erremedijau gura izan ebeen gurasuak alabiaren jantzi desonestuba, baña alperrik. Eldu zan ezin geijagoraño alaba gaiski azijaren atrebimentuba ta esan eban azkenian soberbijaz: *Onan nai ez banau Jangoikuak, bota najjala nai daben lekura. Bada, nik neure gustua kunpliduko dot ta ez nas beste modutan jantzita ibiliko.* Au esanagaz batera, Jangoikuak ill eban neska gaiski azi zorigestoko a. Enterrau eban elixan aren gorputza, baña gabian sepulturiak kanpora bota eban neska aren gorputz illa. Bere aitak andi artuta bota eban itxasora; ta itxasuak bere nai ezda, bota eban kanpora. Aitak ikusi ebanian ez lurak ta ez itxasuak euki gura ebeela bere alabiaren gorputz illa, asarriaren subagaz ta purijagaz esan eutsan alaba illari: *Bada, Jangoikuak ez luurrak nai ezau ta demoninuak eruan dajjala ire gorputza inpernubetara.* Au aitak esanagaz batera, etorri ziran demoninuak ta eruan ebeen gorputz loija inpernuban euan arimiagana.

Kristinaubak, ara sermoe onetan ispillu argi bat, guraso guztiak ikusi daijezan klaru euren ta euren seme alaben bizitzak eta arimak. Eskatu daijogun zeruko Jangoikuari, egija oneek ondo aituteko ta gordeetako argija ta grazija, Jesukristo geure Jaunaren pasinoe santuba ta Ama Birjiniaren grazijazko erraija bigunak gaiti, guraso ta ume guztiak jadiitxi daijen zeruko bendizinoia ta eternidadeko gloriya. Amen.

Gurasuak jakin biar dabee,
txit ondo dabeela merezidu,
umiak gaiski azi ezkeru,
isilik egon ta padezidu.

Laugarren mandamentuko dotrinak imini ditudanian, ikusi dot sermoe au eskriduta; ta pensau dot, imini biar dodala euren ondorik, bostgarrena asi baño leenago.

[BOSTGARREN MANDAMENTUBA]

BOSTGARREN MANDAMENTUKO LELENGO LEZINOIA

zeñetan erakusten dan
*lelengo, noberaren bizitzia ez galtzea gaiti,
 nos eta zelan ill eijan projimua.*
Bigarrenian, deskuidoꝝko erijotzaak ia pekatu dirian.
*Irugarrenian, zelan pekatu eiten dabeen,
 bata bestia joteko okasinoietan sartzen dirianak.*

Bostgarren mandamentuban aginduten dosku Jangoikuak, ez inor ilteko. *Non occides.* Mandamentu onetan eraozten dau Jangoikuak, proximuari bizitzan edo gorputzian kalte egitia. Projimuaren izenagaz aituten dira gizon eta emakume guztiak, lelengo mandamentuko zazpigarren dotrinan esan zan leez. Ta baita amaren sabelian sortuta jaijo bagarik dagozanak bere, bautismoko sakramentuban esango dan leez. Proximo guztiak enzerretan ditu bostgarren mandamentubak, ta edozein bere proximori, justizijak eskubidia emon bagarik bizitzan, osasunian edo gorputzian kalte egitia da bostgarren mandamentu santuba austia.

Esaten da: *Justizijaren eskubide bagarik.* Bada, jueza da onai sarija ta dongai kastiguba emon biar deutseena; ta bagoz pekatu batzuk, ain andiak eta itxusijak, eze areek egin ditubanak ez dau merezietan bizi izatia, ezpada iltia. Alan agindu eutsan Jangoikuak Israeltarren juezari, Moisi: *Ez eijuela itxi dongei bizi izaten; ill eizala.* Juezari tokeetan jako, bada, gizon edo emakume bat azoteetako, urkatuteko, erretako edo kastigeetako agindutia. Alan borregubak eta soldaubak (gerraan) gizonak ill arren, ez dabee pekatu egiten.

Onezaz ostian gauza asko dagoz bostgarren mandamentuban, kristinaubak jakin biar ditubanak. Bada, ill lei proximua, edo guztiz akabeetako intenzinoiagaz edo kolpe batzuk emonda isteeko ustiagaz; edo noberrak bere eskubekin, edo inori aginduta; edo malezijaz, edo deskuiduan. Ill lei, edo nobera ill gura dabelako, edo kleituba galdu gura deutsalako, edo zerbait oostu gura deutsalako, edo onestidadia galdu gura deutsalako. Ill lei edo kalte egin leijo projimuari, jan eran laarregi emonagaz ta beste modu askotara. Proximua gaiti esaten dana esaten da noberaren buruba gaiti. Ta egitia gaiti esaten dana, desietia gaiti. Bada, bostgarren manda-

mentubak noberaren ta proximuaren bizitzako ta osasuneko egite txarrak eta desio txarrak, guztiak eraozten ditu. Guztiari asieria emoteko, esango dotsut dotrina onetan: 1º *Ia noberaren bizitzia zaintutia gaiti, proximua ill leijan.* 2º *Ia deskuidoꝝko erijotzaak pekatu dirian.* 3º *Ia alkar joteko okasinoetan sartzeen dirianak, pekatu mortala egiten dabeen.* Proximuak, bai adiskidiak eta bai arerijak, zelan amau biar dirian esan da lelengo mandamentuban.

I.

Ez dago bada, neure kristinaubak, ezer bere grazijaz ta salbazinoiaz ostian, bizitzia baño gauza estimaubagorik. Beste edozein bere gauza padezietara leenago etorten da kristinauba, illtera baño. Askok esan leije: *Onan bizi baño illda egon oba da.* Baña erijotzia urrera eldu ezkeru, guztiak bizi gura leukee. Ta deskuiduan norbaitek bere buruba ito edo urkatu badau, alakua gaiti esaten da edo euala guztiz desesperauta edo euala zoratuta. Santu ta santa batzuk topeetan dira bakarrik, erijotziaren bildurrik ez eukeenak ta Jangoikua laster ikusteko desuia gaiti iltia desietan ebeenak. Ta orregaiti, bizitzia dan leez luurreko gauzeen artian estimau-beena, iltia da proximuari egin leijon kalterik andijena.

Karidade egijazkia noberaganik asten da. Edozein bere premina ta nezesidade bardinetan, noberaren buruba leenago da proximuarena baño. Alan, izan arren proximua iltia berez pekatu andija, nobera iltera datorren proximo dongia, bestelan bere bizitzia librau ezin dabenian, ill lei. Donga bat badau kutziluagaz, ezpatiagaz edo eskupeta bategaz zeu iltera ta inundi bere librau ezin badozu zeure bizitzia, ez ondo esanagaz, ez iges eginagaz, ez kolpe batzuk emonagaz, orduban ill zinai zeure arerijua, aren bizitzia baño zeuria leenago dalako. Etxako desiau biar iltia, etxako desiau biar kondeneetia, etxako desiau biar bengeetia, ezpada noberaren bizitzia gordeetako duiña egitia. Ta arerijua ill bagarik librau ezin bada, a iltia ez da pekatu.

Egija da, zeu iltera datorrenaren estadu errukarrija ikusita, a betiko kondena ez dein zeuk alan illda, itxiko bazeuntsa berari zeu ilten zeuk bera ill bagarik, egingo zenduke Jangoikuaren aurrian karidadezko obra andi bat. Au izango litzaateke arerijuaren arimako ona gaiti nobera iltia. Karidade andija. Baña onetarako, noberrak egon biar dau grazijan. Bada, nobera pekatu mortalian daua, ezin itxi leijo bestiari ilten, bizirik librau al della. Au da santo Tomas eta beste Elexako maisuben dotrinia.

II.

Onezaz ostian, jazo leiteke ustez uste bagarik edo deskuiduan proximo bat iltia, edo tiro bategaz, edo arri bategaz, edo beste deskuidoren bategaz. Deskuidoazko ta intenzinoe txaar bagako erijotzak nos pekatu dirian jakiteko, dino santo Tomasek, gauza biri begiratu biar jakuela. Erijotzia egiten daben deskuidoazko azinoia bada berez ona ta egiten bada noberagan dana inor ez ilteko, ez da orduban pekatu egiten, deskuiduan proximua ill arren. Mediku batek deitxon erremedijua gaixuari emotia gauza ona da; ta menturaz erremedijua dala uste dabenagaz ilten dau gaixua, baña ez dau pekatu egiten medikubak, beragan dana egin ezkerro. Berezko azinoe oneti ta inoren erru bagarik erijotzia jazoten darian, ez da pekatu egiten.

Erijotzia jazoten bada inor ilteko pelleburuzko azinoe txaarreti, orduban, kuidado guztia imini arren inor ez ilteko, pekatu da deskuiduan proximua iltia. Alan, menditi beera arri bat botetean badozu zelan doian ikusteko gustua gaiti, aleginagaz zuk begiratu arren ia inor parian dauan, deskuiduan inor azertetan bada ta joten badozu edo banatuten badozu, egiten dozu pekatu mortala. Igerijan edo ugar ondo ez dakijena sartzeen bada ura andija ala txikija dauan ez dakijan ibaijan, egiten dau pekatu. Kristinauba ill edo banatu leitekian zepo bat iminten dabenak, pristija bat artzeeko izan arren, jentia dabilen edo ibili leitekian lekuban, inok ondo ikusi ezin daben moduban, egiten dau pekatu. Azinoe oneek dira inor ilteko pelleburuzkuak ta biar ez dirianak; ta orregaiti alakueta jazoten bada deskuiduan inor iltia edo banatutia, pekatu da.

Onankuen artian iminten dabee Alejandro irugarren Aita Santu Erromakuak eta san Antoninok ta esaten dabee, amak edo seinzainak, beragaz oian daatzala itoten badau seiña, egiten dabela pekatu. Zerbeit inok oostu ez daijon, ultziak ortuban edo soluan imintia, errijari edo auzuei jakin erain bagarik, pekatu da. Ta jakin erainda bere, ez da ondo. Bada, ez dakijan urrineko batek, ta ezer oostutera ez doian batek euki lei andi irago biarra, ta geratu leiteke mankautu. Deskuidoazko erijotzen gañian esaten dana da bada, neure kristinaubak, gauza on bat egiten diardubela, noberaren erru bagarik jazoten bada inor iltia, ez da pekatu ta libre dago Jangoikuaren aurrian erijotzia egin dabena. Baña inor ilteko pelleburuzkua dalako eraotzita dauan gauza bat egiten badau ta andi jazoten bada erijotzia, deskuiduan ta ustez uste bagarik izan arren, pekatu da.

III.

Emeti ezautuko dozu zelan portau biar dozun, alan inor deskuiduan ilteko edo banatuteko pelleburuba daukeen gauza txaarretan.

Nobera edo inor ilteko okasinoietan sartzen dirianak austen dabee bostgarren mandamentu santuba. Onakuak dira: Lelengo, lapurretara duazanak, zein gabaz ta zein egunaz, zein etxeetara ta zein bideetara. Bada, lapurretara doia nak, inor ilteko intenzinoerik eruan ez arren, estututen badabee ta norbait illda edo banatuta librau al bada bere buruba, egingo dau. Beste aldeti, lapurrak urteten deusana edo etxera jatorkozana, lapurra illda edo mankautu gorde al bada bere gauzia ta librau aren eskubetati, geijenian egingo dau. Orregaiti, lapurretara doianak beti darua arriskuba, edo inor ilteko edo banatuteko, edo bera banatuta edo illda geratuteko. Alan lapurra ilten dabenak, pekatu egiten daben edo ez, esango da geroko dotrinaan. Baña lapurretara doianak pekatu egiten dabena, ez bakarrik zazpigarren mandamentubaren kontra ezpada baita bostgarren mandamentubaren kontra bere, gauza jakina da. Bigarrenian, burrukarriak, makilakaarijak ta okasinoetsubak pekatu eiten dabee. Ta modu askotara: 1º Alkar banatuteko (ta ilteko bere, sarri jazoten dan leez) pelleburuban jarten dirialako. 2º Egiten dabean baño bere gatx geijago egiteko intenzinoia daukeelako, al baleije, alan burruka diardubeenak. Euri begirata agiri da amurratu baten itxuria daukeena, peliadaan dabizanian. 3º Alako okasinoetati geratuten jakue alkarren odijua ta gorrotua ta ostera bere bengeetako desua. Egiten ditubee desapijo barriak ta egoten dira luzaro eriazen zain, alkar joteko. Au guztiau pekatu mortala da. 4º Alako okasinoiekintxeko pamelijari emoten deutsee atsekabia, bake txarra ta kastu alperrikakua. 5º Errijan emoten dabee zeresana, eskandaluba ta askori naibagia ta buruko mina. Modu oneetara guztietara egiten dabee pekatu mortala, ez bat, ezpada asko alako gizon edo mutil burrukarriak, makilakaarijak eta okasinoetsubak. Beti dagoz alakuak pekatu mortalian ta inok bere asolbidu ezin leiz, ekandu gaisto ari itxi artian. Bada, beti dagoz prest okasinoerako ta esan dirian kalte guztiak euren burubai ta inori ekarteko. Eurak esan oi dabean leez: *Nik okasinoia emon ezkerro, inori bere ez parkatu.*

Alako inori bere ez parkatuteko oitura inpamia daukeanak, berba erdi bati oratuta, lekuban lekuban etaraten dabee okasinoia. Bakia gura dabeanak ez dakije euren aurrian zer esan. Bildur diriala dagoz, laster aoti

berbia artuta, okasinoia emon ez daijuen. Ta bago au baño kondezinoe inpamiagorik edo prestubezagorik giza arterako? Dudau lei, ia alako lagunekin trago bat eraa tera juatia pekatu dan edo ez. Ta puska bat examinau ezkerok deitxat, geijenak esango leukeela pekatu dala, inundi apartau al della, alako lagunagaz trago bat eraaten batzeia. Batzuk uste dabee, ta esan bere eiten dabee, *lapurra ez dan guztia dala lagun ona*. Ta okasinoetsuba, burrukarija ta beste pekatu dirian gauza asko euki arren, azunbre bat ardao kastetan badaki premina bagarik, a gaiti esaten dabee *gizon ona dala, prestuba dala, giza artekua dala; tentan ezkerok okerra dala, baño osterantzian on ona dala*.

Amar mandamentu dagoz, kristinaubak. Lapurretia areetati bat da. Lapurra izan ez arren, beste mandamendubak alan agirijan austeko ekan-duba daukana, lapurra baixen lagun txarra da. Lapurrak baño pekatu geijagotan sartu leijan laguna da. Lapurrak baño arima geijago kondeneetan dituben lagunak dira alako okasinoetsubak, makilakaarijak, kastalarajak, jokolarajak, auzilarajak, etxia zorrez beteta, emaztia ta umiak gosiak illik ta erdi biloxik daukeezala, erijarik erija, traturik tratu, probarik proba, tabernarik taberna dabizanak. Ze lagun izango dira berdekerija, desonestidadia, diabrubaren ta demoninuaren izen txarra, burrukia, desapijua, jaatia, eraatia, orditutia, jokua, asmo txarra ta alperreriya jai ta aste gura leukeen perdularijuak? Oneek badira lagun prestubak eta ondraubak, onetarikoz beteta dago inpernuba; ta ez dauke araxe juan baño, lagun oneekin egotera. Bizijo madarikatu onek ain indar andija artu dau gure errijetan, eze esan al dein guztia da gitxi, alperrak eta okasinoetsubak merezietan dabeen gorroto mortala zuben bijotzetan iminteko. Eskatu daijogun Jangoikuari miserikordia... Amen.

BOSTGARREN MANDAMENTUKO BIGARREN LEZINOIA

zeñetan erakusten dan

lelengo, ia kleituba gaiti inor ill leijan.

Bigarrenian, ia onestidadia gaiti inor ill leijan.

Irugarrenian, ia ondasunak gaiti inor ill leijan.

Esplikau ezkerok leengo dotrinan inorena baño noberaren bizitzia leenago dana, deskuidoizko erijotzak zer dirian eta gizon okasinoetsubak zelan pekatu egiten dabeen, erakutsi biar jako kristinaubari, ija *kleituba gaiti, onestidadia gaiti edo ondasunak gaiti* ill leijan inor, pekatu egin bagarik.

I.

Egija esateko, irurak dira txito gauza estimaubak. Ta kleituti asita, esateko bakotxa bere lekuban. Kristinau batek bere zuzentasunagaz ta bizimodu onagaz irabatzi daben kleituba asko estimateetan dau. Kleituba ta pamia galdu ezkerok, mundubarenzat zer galdu andirik ez dauka kristinaubak. Kleitu ona daukana, bera ez galtzeia gaiti, inori zer esanik ez emotia gaiti, sarritan apartetan da gauza txarrak eta zaatatsubak egiteko okasinuetati.

Ez dau alperrik esaten Espiritu Santubak kleitu onari begiratuteko. Bada, bere kleitu ona nai dabena apartetan [da] lotsatuko dan gauzeetati ta oituten da, leenago kleituba gaiti egiten zituban gauzaak, gero Jangoikua gaiti egitera ta au da kristinaubaren on izate ta kleitu egijazkua. Bein kleituba galdu ezkerok gitxi ikusi dira onduta. Geijenak bai leen baño latsa galdukuago, atrebidubago ta edozeinbere gauza txaar egiteko prestago. Begiratu begijue zerbait gaiti justizijak kastigau edo desterrau dituban guztia ta alan ikusiko da.

Izanik, bada, ain asko estimateetan dana kleituba ta ondria, jazo leiteke ta jazoten da askotan, guzur ta enbusteriya bategaz kleituba ta injurija andiko burla bategaz ondria galtzeia. Ta orregaiti itanduten da, ia kleituba ta ondria zaintutia gaiti inor ill leijan. Esango balitz leez: Bakizu zuk zuzen, zeure areijo bat guzurragaz ta enbusterijagaz zeuri kleituba gal-

tzeeko bidia egiten dabilena ta bizirik isten badeutsazu, erremedio bagarik kleituba galdu biar dotsuna; ia persona a iltia, zeuri kleituba galdu ez daizun, pekatu dan edo ez. Ta erantzuten da pekatu dala, kleituba gaiti inor iltia. Elesa Ama santiak erabagita daukan dotrinia da au, neure kristinaubak. Ya inok bere ukatu ezen lei, Elexiak erakutsi ezkerro. Bada, kleituba ta ondria izan arren balijo andikuak, geijago balijo dabena da proximuaren bizitzia. Kleituba ta ondria erremedijau leiz puska bat juezaren aurreti eta nobera on izanagaz; baña bein illezkerokua ostera biztu ezin lei. Inoren guzurrak eta enbusteriak mundurako galdu leijo bati kleituba; baña Jangoikuaren aurrerako galdu ezin leijo. Jangoikuaren aurrian guztio agertuko gara garian moduban. Enbusterrubak enbusterruben moduban, guzturtiak guzturtijen moduban, dongaak dongen moduban ta onak oneen moduban. Kleiturik oneena ta segurubeena da konzienzija garbija. Au daukanari, mundubak guzurragaz kleituba galdu arren, Jangoikuak biurtuko deuta oso osorik zeruko, munduko ta inpernuko guztien aurrian. Ez da, bada, kleituba inor ilteko duina balijo dabena. Orregaiti kleituba gordeetia gaiti inor iltia pekatu da.

II.

Onestidadia edo birjinidadia da, neure entzula onak, beste gauza bat bai zeruban eta bai luurrian txito asko estimeetan dana. Ez bakarrik kristinauben artian, ezpada baita arako Jangoiko bagako jentil nasajien artian bere birjinidadia ta onestidadia adoretan zitubeen jentilak, Jangoiko batzuk balira leez. Birtute estimau oni jasoten eutseezan tenplubak, egiten eutseezan altaraak ta imini eutseen izenzat: *Egijaren lekuba*. Birjinidiari eutseen errespetua gaiti, beste askoren artian imini eben Erromako jentilak lege bat, zeinek eraozten eban birjina zian emakumiai injurija txiki bat bere egitia. Lege au kontuz gordeetia gaiti, Seianen alaba birjiniak iltia ondo merezietan eban gauza donga bat egin ebanian, ez zian juezak atrebidu ilteko setenzija emoten, lelengo birjinidadia galdu erain bagarik. Alan opizijo bijak egin zituban borregubak emakume desbenturau agaz. Jentilen artian ainbeste estimeetan bada onestidadia ta birjinidadia, kristandadian milla bidar geijago estimeetan da.

Zeruban estimazinoerik andijena daukan birtutia, birjinidadia da. Orregaiti esaten dau san Juanek, birjinak jarraituten deutseela Jesus zeruko Bildots maitiari doian leku guztira. Kristinauben artian ez dago inor bere birtute oni enbidija ez deutanik. Galdu dabeenak sentietan dabee

euren artian, ez dakit zelako lotsa bat eta pena bat, sekula bijotzeti kendu ezin dabeena. Ta birtute onegaz jantzita dauanak erakusten dau lagun artian buru eitxi bat eta kontentu bat, balijo andiko gauza baten jaube dana ondo aituten emoten dabena. Ez beste gauza gaiti au, ezpada Jangoikuak berak gizon eta emakume guztien bijotzetan silluba ezarrita itxi ebalako birjinidiaren ta onestidadiaren amodijua ta balijua. Errazoiagaz, bada, emakume askok estimeetan dabee birjinidadia ta onestidadia, munduko ondasun guztiak eta euren bizitzia baño bere geijago. Ta emeti etorten da dudia, ia emakume batek, berari birjindadia edo onestidadia galdu gura deutan gizon bat iltia pekatu dan.

Esaten da, bada, san Agustinegaz, onestidadia edo birjinidadia daua noberaren borondatian, ta nai ez dabenari inok bere kendu ezin leijola. Orregaiti dino santubak berak, *munduko legiak libran arren kastigiti alako erijotzia egiten daben emakumia, Jangoikuaren legiak libreetan dabela esateko, ez dot errazoerik topeetan*. San Agustinek dinuanez, birjinidiaren izatia dago borondatian; borondatia da bere leku nausija; borondatiak nai ez daben artian, ez dau inok galtzeen birjinidiaren koroia. Borondatian dauan gauzia inok bere kendu ezin leijo, nai ez dabenari. Ill leije, zatitu leije, erre leije, baña nai ez dabenari nai erain ezin leijo. Begaz, emakume bati onestidadia mundu guztiak bere kendu ezin leijo. Begaz, ez dago errazoerik, birjinidadia edo onestidadia gaiti inor ilteko. Egija da, emakume batek alako lantze estuban ilgo baleu gizon bat, juezak ez leuskijo ezer egingo; baña pekatu egingo leuke, berak gura ez dabela inok galdu ezin leijon ta kendu ezin leijon gauzia gaiti, proximua il dabelako.

Euren burubak garbitutia gaiti ta pekatubak edertutia gaiti beste gauzarik esaten dabeen emakumiai, etxakue sinistu biar. Ta, ojala sinistuko ez balitxakue! Onestidadia ameean daben emakumiari, garbi izan gura dabenari, Jesus opendidu baño bizitzia galdu bere najago dabenari, ez deuta Jangoikuak inos bere grazija palteetan. Danik lantzerik estubeena ta okasinoerik andijena iragoko dau, berak nai badau, birjinidiaren ta onestidadiaren edertasuna ta merezimentuba gitxitu bagarik. Subak amatauko ditu, itxasuak agortuko ditu, otsuak mantsotuko ditu, edo aingerubak bialduko ditu Jangoikuak, biar bada, bera bijotz guztiagaz ameean daben emakume garbi bati inok onestidadia galdu ez daijon. Irakurri bitez santa Ursula ta aren lagunena, santa Inesen, santa Luzijaren ta beste donzella garbi guztien bizitzak, ta an ikusiko da zeinbat miraari andi egin dituban Jangoikuak bere esposeen garbitasuna ta onestidadia zaintuteko; ta zelan sekula, borondate ta bijotz garbija daukan emakumiari kalterik egin ez deutan gizezkerik atrebidubenak. Isildu bitez, bada, emakume

loijak, lotsatu bitez onestidadia galdu dabeenak ta esan beije, eurak nai ebeelako, eurak gura ebeelako, euren borondatez mantxau ebeela arimia ta galdu ebeela onestidadiaren loria. Pekatu da, bada, onestidadia gaiti inor iltia. Egija da, beragan dan guztia egin biar dau bizitziak dirauban artian, gauza txarrrik egiten inori ez isteko. Ta ain Jangoikuak bere esku-ti itxitakua balitz gaiski eragin gura deusana, zein da iltera doian pekatu egingura ez daben emakumia, orduban nobera ill ez daijan, ill lei alako gizon galduba, leenaoko dotrinaan esan dan leez. Baña onako lantze estubak esan egiten ditubee emakumiak, jazo nekez.

Dotrina onetati etaraten dana da: 1° Nai ez dabenari ez deusala inok pekatu eraiten. 2° Inori erru guztia ezarrita, euren burubak garbitu gura dituben emakumei etxakuela sinistu biar. 3° Pekatu eiten ezpadau ilgo dabela gizonetzkuak esan arren pekatu eiten istia, pekatu dala. 4° Birjinidadia ta onestidadia dirian leez nai ez dabenari inok kendu ezin leiozanak, areek gaiti inor iltia pekatu dala.

III.

Ondasunak dira beste gauza batzuk asko estimeetan dirianak. Sarritan jazoten da, edo aldian, edo etxian, edo beste leku baten daukazan ondasunak inok oostu gura izatia ta oostutia. Ta emeti etorten da dudia, *ia lapurretara datorrena ill leijan pekatu egin bagarik, bere gauzaak oostu ez daijuzan*. Oni erantzuteko jakin biar da lelengo, gauza batzuk dagozala Elexa Ama santiak erabagita ta beste batzuk Elexako maisubak examinauta. Elexa Ama santiak erabagita dago: 1° Jazo oi danez, urrezko eskudo batgaiti inor iltia pekatu dala. 2° Gero eukiko ditugun, baña oraindino ez daukaguzan gauzaak oostutera datorrena iltia, pekatu dala. Berbigrazija: Bakit eun dukat neuri emoteko daukeezana, baña oraindino ez deusteez emon; bada, areek oostu ez daizan inor iltia, pekatu da. 3° Noberari tokeetan jakon aziendia edo ondasunak, auzijagaz edo osterantzian eraotzi ta atzeratuten deusana iltia, pekatu da. Onetan ez dago dudarik.

Ta onezaz ostian bere esaten da, ondasunak gaiti beste bagarik, ondasunak andijak izan arren, ezin inor ill leijala. Alan erakusten dosku san Agustinek, dinuanian: Ze modutan pekauti librauko da, galdu biako dabeen ondasunak gaiti inor ilten dabena? Elexiaren erregela batek bere esaten dau, ondasunak kendu ez daijuezan inor ilten dabenak, erijotzia egiten dabela. Errazoiak erakusten dosku ta Jangoikuak aginduten dosku, gauza gitxi bat gaiti inori kalte andirik ez egiteko. Bada, munduko onda-

sunak gauza gitxjak eta ezer ezak dira, proximuaren bizitziagaz ta salbazinoiagaz bat egin ezkerro. Ta orregaiti oostutia baña beste gatxik ezin leijan lapurra, oostu ez daijan iltia, pekatu da. Eskopeta ta armeekin guztiak zamaitubaz etxe baten sartzeen dan edo derrigorrian sartzeera doian lapurra iltia, ez da ain beinguan pekatu mortalzat emoten. Bada, alako lapurrak pelleburu bardinian iminten ditu ondasunak eta bizitzia. Ta ondasun utsak gaiti ill ezin balei bere, bizitzia gaiti iltia ez da pekatu, leen esan dan leez. Dotrina onetati ezaututen da, neure kristiñaubak, pekatu mortala egiten dabeela bostgarren mandamentubaren kontra: 1° Proximua ilten dabeenak, ilteko agindu edo lagunduten dabeenak eta ilteko konseju emoten dabeenak. 2° Pekatu egiten dabee proximua gaixotu edo banatuten dabeenak, proximuaren osasuneko edo bizitzako kaltiagaz kontentu artzeen dabeenak ta esan dan modubetan, zein desiuagaz ta zein azinoiagaz, proximuari kalte egiten deusanak.

Eskatu daijogun Jangoikuari, erakutsi daigula proximo guztiak amee-tan ta estimeetan, geure burubak leez. Orduban eukiko dogu munduban bakia, grazija ta bendizinoa ta zeruban eternidadeko glorija. Amen.

BOSTGARREN MANDAMENTUKO IRUGARREN LEZINOIA

zeñetan erakusten dan

*zelan pekatu egiten dabeen mandamentu onen kontra,
indarrak probeetan dabizanak ta kodizija gaiti gorpuzari
tratu txarrak emoten deuseezanak.*

Esanda geratu da, neure kristinaubak, bostgarren mandamentubak eraozten dabena, ez bakarrik proximuari bizitzan edo osasunian kalte egitia, eze baita bako txak bere burubari egitia bere. Ta oraindino geijago. Orregaiti proximia iltia baño bere buruba iltia, pekatu andijaua da. Proximuari erijotzia desietia baño bere burubari desietia, pekatu andijaua da. Proximua ilteko pelleburuban imintia baño bere buruba imintia, pekatu andijaua da. Proximuaren osasuna galtzeia baño noberarena galtzeia, pekatu andijaua da. Ta modu onetan beste gauza guztietan. Onezaz gañera, esan dot leengo dotrineetan, nos eta zelan austen dan bostgarren mandamentuba, proximuari osasunian edo bizitzaan kalte eginagaz. Ta dotrina onetan esango dot zelan austen dan, noberaren osasunari edo bizitzari kalte eginagaz. Oneek dira: 1º euren indarretan pijanta, areek probeetako desapijuak eta temaak egiten ditubeenak. 2º Kodizija gaiti edo gauzia aurreratutia gaiti, osasunaren kaltian gorputzari tratu txarrak emoten deuseezanak. Egija da, onakuak ez bakarrik euren bizitzaren ta osasunaren kontra, eze beste gauza askotan bere pekatu egin oi dabee sarritan. Bada, bere indarrekin arrotuta dauanak, eltzeen dan leku guztian dauka okasinoerako bidia, beti dago prest endredorako, beti dauka eskandaluba ta ari darraikon gorrotua, murmurazinoia ta zeresana. Kodizijosuak beti dauka dirubaren gosia ta egarrija. Ta egarri andija daukanak edozein bere uri tira esaten deutsan leez, kodizija daukanak beti gauziari beregana tira esaten deutsa, topeetan daben lekuban topeetan dabela. Aberastuteko desio andija daukanak lege guztiak erabiliko ditu oñazpijan, ta diruba gaiti ez dau ezetan bere erreparauko. Baña oan ikusiko dogu bakarrik, esan dirianak zelan austen dabeen bostgarren mandamentu santuba.

I.

Egija esateko, errukarri andija da, neure kristinaubak, bere indarretan pijanta, areek probeetako temaak eta desapijuak egiten dituban persona. Bada, inok bere ez dauka indar geijago, ez gitxiago Jangoikuak emon deutsan baño. Ez dago gure izatia indar asko edo gitxi eukitian, ezpada Jangoikuak emon doskuzan indarrekin ta errazoiagaz ondo balijet[ian]. Jangoikuak emon deutsan osasunagaz edo gaixuagaz, indarragaz edo argaltasunagaz ta errazoe zuzenagaz bizi dana da guztien artian senduena, andijena ta estimaubena. Gizonaren izatia errazoezkua da, juizijozkua da ta Jangoikozkua da. Ta gizonak, errazoiaren ta legiaren kontra gorputzeko inda rrekin arrotuta, bere buruba erakutsi gura daberen, ukatuten dau gizonaren izatia ta emoten deutsa bere burubari lotsaaririk andijena.

Pensau egizu dauala errijan gizon bat, beste guztiak baño andijaua, lodijaua, indar geijago daukana ta karga geijago jasoten dabena edo bestiak baño jaateko ta eraateko geijago sabelian sartzen dabena. Ta gizon a dabillela, bere indarrekin arrotuta, bere lagunak desapijetan ta okasinoe emoten. Zer esan biar da, bada, alakua gaiti? Zer aituten emoten dosku alako arruak? Bestiak baño alemanija andijaua dala bera. Bada, gorputzeko indarrak ez dira gizonarenak gizona dan leez, ezpada alemanija dan leez. Gizona dan leez dauka entendimentuba ta borondatia; ta alemanija dan leez dauka gorputza ta gorputzari darraikona. Orregaiti esaten da gizona dala *errazoezko alemanija*. Gizonak, bere indar andijak panparrerijaz ta desapijoka erakusten ditubanian, esaten dosku bestiak baño alemanija andijaua dala bera.

Ara emen, kristinaubak, ze ondra andija egiten deutsan bere burubari alako gizon arruak. Zelan isilduko dogu, bada, alako panparroia? Ez da entero gatx, neure kristinaubak, alako desapijoka ta panparrerijetan dabilen indartsuba isilduten ta lotsatuten. Bada, mando batek egin leijan gauzia da, berbeetan baleki. Jangoikuak indar asko emon badeutsa alako gizon panparroiar, geijago emon deutsa manduari; geijago emon deutsa artzari; geijago emon deutsa otsuari. Ta zeinbat alako goituko lituke kamelu batek, zein burruka ta zein kargatan? Zeinbat elepante batek? Zeinbat alako gizon indartsu ta panparroe kopau baten tripan sartuko lituke balee batek edo krokodillo batek? Nun dira, bada, alako gizonaren panparrerijak eta indarrak, alemanija bat edu ezpada? Oh, indarretan arrotuten dan zoro koitaua! Artz baten onduan aorik edegi biar ez dau. Mando baten aurrian lotsatuta geratu biar dau. Oh, indartsubak! Oh, pan-

parroiak! Oh, gorputz zati bat bestiak baño geijago daukazulako, edo zan lodijauak daukazuzalako, edo sabel andijaua daukazulako, zeuben lagunak desapijetan, zeuben indarrak probeetan ta bestiai okasinoe emoten zabi-zanak! Ez zara lotsatuko, bada, zeuben burubak alemanija egiten dituzunian? Ta zeubek geijen zariala uste dozun gauzaan, alemanija bat edu ez zarianian? Ojala pensauko balebee ondo erri oneetako indartsu panparroiak, ze kleitu ederra euren burubai egiten deutseen giza arterako alako banida dezko desapijuekin! Ojala pensauko balebe, gorputzeko indarrak diriala egun sentiko lino loria leez! Ointxe badira, gerotxubago ez dira. Gizon asko indar oneekin gabian oian etzin dira, ta bijaamon goxeko il dira. Soineko erropia aldatuten dan leez, kasik esateko, indarrak aldatu ta mudeetan dira. Ojala, dinot, au guztiau pensauko balebe alako indartsu onkasinoetsubak; bake geijago emongo leukee errijetan, emoten dabeen baño. Ta zubeak inok inos desapijetan bazaitu bere indarrekin *zu baño geijago nas, zuk baño karga gei jago jasoko neuke...* esanda, ez eijozu alakuari kasurik egin ta pensau eizu zeuben artian a gaiti: begaz, *ni baño alemanija andijana zara. Bagoz, bada, zu baño andijauak bere.* Auxe izango da ari emon zineijon errespuestarik oneena.

Onezaz ostian alako indartsubak pekatu eiten dabee bostgarren madamentubaren kontra. Inok bere ukatu ezin lei, zein karga jasoten, zein karga eruaten, zein jaaten ta zein eraaten, alako indarrezko temia edo desapijua daukanak, despeidengo punturaño probeetan ditubana bere indarrak. Ta orduban beragaz darua beti, edo gorputzari eraso bat emoteko, gero biarra egin ezin daben moduban, edo zanen bat urratuteko edo erremetetako pelleburuba ta arriskuba. Asko ta askori jatzo jakuen leez. Bada, alan nezesidade bagarik, premina bagarik, banidadez ta panparrerijaz, bere osasunari ta gorputzari kalte andija egiteko arrisku agirijan jartia, beti da pekatu mortala bostgarren mandamentubaren kontra.

II.

Ez dira guztiak banidadez indarrak probeetan osasunari kalte egiten deutseenak. Baña bagoz asko, premina bagarik ta Jangoikuak eraotzita daukazan gauzaak gaiti osasuna galtzen dabeenak ta bostgarren mandamentu santubaren kontra pekatu egiten dabeenak. Onek dira arako aberastutiarren beti gorputza biarpian ta osasuna galdubaz darabileenak. Aitu biar dozu, kristinaubak, dotrina au ondo, utsegiten bategaz geratu ez zaitzezan. Ez dozu pensau biar nik aboneetan ditudala alperrak eta burugi-

nak. Ori ez. Jangoikuak guztiai aginduten deutsee, bakotxari bere estaduban, biarra egiteko. Ez dosku ordu erdi bat bere emoten, alperrerijan egoteko. Adan lelenko geure gurasuari ta aren seme alaba guztioi esan oskun Jangoikuak, geure arpegiko izerdijagaz irabatzita jan biako gendubala ogija. Ez aberatsik, ez pobrerik ez dago libre biarra egiteko obligazinoeti. Alperra (zein aberatsa ta zein pobria) da munduban sobrauba, inoren izerdijagaz mantenietan dana ta Jangoikuaren aurrian lapurra.

Batzubetan preminia bere egoten da, biar geijago egiteko. Menturaz gau ta egun kopau bat jaateko asti andirik ez dauala bere bai. Ta au bere Jangoikuak ontzat emoten dabena da, preminia dauanian. Ta alako biar neke andikoti gorputzari gaixo bat etorri arren, ez da pekatu egiten. Beste batzuk dagoz zorpian ta osta manteniduten diriala ta areek, osasunari probetxu andirik egiten ez deutseena askotan ikusi arren, popuertza egin biar dabee arrastaka ta biar geijago, ta geijenian janari argalagaz edo gosiagaz. Ta onakuak bere, ezautu arren osasuna jausijaz juakuela, ezin egon leitekez biarra egin bagarik, manteniduko badira. Erregela onetati kanpora dagoz: 1° Seña egiteko dagozan emakumiak. Bada, sabelian daukan seña galtzeko arriskuban, ez pobrezia gaiti ta ez mundu guztia gaiti bere, emakumiak ezer egin biar ez dau, pekatu mortalaren beian. 2° Pobria izan arren ta zor andijak pageetako euki arren, osasuna galduko deusana zuzen dakijen gauzarik ez dau egin biar kristinaubak. Gauza bat da osasuna mankaubaz juatia, biarrian sarri tertzijua baño geijago nekatuten dalako; ta beste gauza bat da, trabaju bat edo gatx bat etorriko jakona zuzen edo kasik zuzen dakijela, alako gauzia edo biarra egitia. Au beti da pekatu; bestia ez, preminia egon ezker.

Esan dan guztia da preminiak eta nezesidadiak eragiten dabena, ta osasunaren kaltian askotan izan arren, ez da errez erabagiten pulpitoti nos dan pekatu ta nos ez dan. Baña errazoiak eta lege guztiak erabagita daukena da, kodizija gaiti, gauzia aurreratutia gaiti ta aberastutia gaiti osasuna galtzeia, pekatu dala. Onakuak izaten dira, Jangoikuak tertzijo baten zegaz bizi emonda, euren estadubari jaokan moduban jaateko ta bizi izateko duina euki arren, gordeetia gaiti ta aurreratutia gaiti, artua bere ondo neurtuta jaaten dabeenak, euren burubak eta pamelija goserik segiduban daukeezanak; inoren lepote edo maiti jaaten dabeenian baño bestelan sabelari biar dabena emoten ez deutseenak; gau ta egun beti arrastaka diardubena; gorputzari, emon al daijen guztia, egunian egunian emon eraiten deutseenak; ta betiko nekiaren nekiagaz, ta esan dan gosiagaz osasuna gitxitu ta bizitzia laburtuten dabeenak.

Oneek dira kodizijaren krijadubak. Sekula Jangoikuak emoten deuseenagaz kontentu ez dirianak. Beti geijago baño geijago nai leukeenak. Gorputza ta osasuna bere dirubari konsagreetan deuseezanak. Jaateko guztia kopau baten iruntsi gura daben txakur gosia leez, euri ta aterri, gau ta egun izerdija ta barautsa darijuela, gose ta egarri etxia ondasunez kolpe baten bete gura leukeenak. Ondasun puska baten truke, euren osasuna galtzeen dabeenak.

Ondasunen desio laarregija, gorputzari onako tratu txarra emon bagarik bere, pekatu da ta pekatu guztien asieria. Zer izango da, bada, osasuna galdu eraiten dabenian? Osasuna galtzeko arriskuban meza entzuterik ez dago, baru egiterik ez dago, zorrak pageetarik ez dago, gauza onai bere itxi egiten jakue osasuna ez galtzea gaiti; bada, zer izango da, kodizija gaiti, dirubaren gosia gaiti, berez gauza txarra ta pekatu dana gaiti, osasuna galtzea? Jangoikua gaiti ta karidadia gaiti gorputzari errazoez padezidu eraitia, gauza ona ta santuba da; baña, esan dan moduban, kodizija gaiti padezidu eragitia, geure burubari zor deutesagun karidiaren kontrako pekatuba da.

Begiratu eizu, bada, kristinaubak, kodizija inpamiak oratu ez daizun zeuben bijotzetan. Ez eizu gorputzaren erruki laarregi euki. Domau eizuz zeuben gorputzak, mortipikau eizuz, baña Jangoikua gaiti, karidadia gaiti, lege santuba gordetia gaiti, pekatuak ez egitia gaiti; ez ondasunak batzea gaiti ta aberastutia gaiti. Biurtu daiguzan geure begijak eta bijotza zeruko Maisubagana ta eskatu daijogun bere lege santuba ziatz gordeetako grazija, zeñegaz jadiitxiko dogun eternidateko glorija. Amen.

BOSTGARREN MANDAMENTUKO LAUGARREN LEZINOIA

zeñetan erakusten dan
nos eta zelan ordijak pekatu egiten dabeen.

Jan eranian dauan laarregija da, neure kristinaubak, gauza bat, txito nekez ezaututen dana ta nekezago erre[me]dijetan dana. San Pablo Apostolubak aintxina ezautu eban, ze kalte andijak ekarten dituban kristinauben arimeetara jan edan laarregijak. Ta esaten atrebietan da apostolu santuba, alako ordijak eta jaatunak ez daukeela sabela baño beste Jangoikorik ta euren despeidia dala kondenazinoia. Ezin geijago esan eukian ordijen kontra. Isaias propeta santubak dino kasik beste ainbeste: Zorigestokuak ardua edateko gogo onagaz beti prest dagozanak! Esango baleu leez: Zorigestokuak eta desdixaubak, eria dabeen guztian ordituteko prest dagozanak! Emakume ordija, dino Espiritu Santubak, dala bijotzeko sugar andija edo kolera andija, ta ez dabela ezkutauko bere desonestidadia ta desondria. Nun ordija, an diabruba; nun jaate andija, nun berba loija, an demoninuak dantzan, dino san Juan Kristostomok. Orditutia, dino san Basiliok, dala arimiari bere guraz ezarten jakon demoninua. *Demon voluntarius*. Egija esateko, ordi batek demoninuaren itxura bizija dauka. Batzubetan begijetati suba darijola bidaoka ta maldezinoeka. Beste batzubetan inun dirian kantarik berdeenak ta barbarik loijenak esaten ditubala. Beste batzubetan beragaz dagozan gizon eta emakume guztiak tentetan, diabrubak berak leez; batian jokora, bestian eraatera, bestian burrukara, bestian dantzara ta bestian pekatuta. Beste batzubetan bideetako arbola ta ormaak albo alboka jotzen ditubala. Ta beste batzubetan basatza edo bide baten etzinda, aoti bitsa ta ardua darijola ta gorputza oñen gañian euki ezin dabela. Ipini lei mundukok demoninuaren itxura agirijagorik, ordi batek alda batera ipinten daben baño? Orregaiti esaten deusee Elexako santu guztiak ao bategaz orditutiari lujurijaren, bake txarraren ta maldade guztien geija, asieria ta ama; ta ordijari, ez gizona, ez emakumia, ezpada alemanija edo demoninua.

Gauza ona izango da bada, kristinaubak, zubei erakustia jan eran laarregijaren gañian: 1° Zetan dauan ordijaren pekatuba. 2° Zeintzuk dirian,

gizona edo emakumia orditu dana ezaututeko senalliak. 3º Ze pekatu egiten dabeen jan eran laarregijagaz.

I.

Orditutia gauza ezaña, itxusija eta lotsaarizkua dana juizijua daukeen guztiak ezaututen dabeena da, neure entzula onak. Ez da ezautu denporarik, ez jenerazinoerik, orditutia ontzat emon danik. Jesukristo geure Jaunak uragaz naastau bagarik ez eban inos bere eran ardaorik. Ta atara bere gitxitan. San Pablo apostolubak, ardauren puska bat eraateko lizenzija emon eutsan Timoteo bere diszipulubari estomanguko gatxa gaiti. Senalle agirija da au, orduko kristinaubak ardaue nekez eta gitxi eraaten ebeena sinistuteko. Maoma erejegin paltsuak, kasik pekatu guztiak egiteko lizenzija moruai emonda, eraotzi eutseen ardaue eraatia. Asko kanseetan dira examineetan, ia zegaiti eraotzi eutseen Maomak ardaue eraatia, berak emondako legia gordeetan dabeen moruai. Nik esango neuke, beekijala Maoma paltsu madarikatubak, ez gauza onak, ez txarrak luzaro iraun ezin lejana ordijen artian. Ta euren lege okerrian ta pekatuzkuan pirme egon ditezan, eraotzi eutseela ardaue eraatia.

Ordikerijaren malezija guztia da, neure kristinaubak, errazoiaren usuba galtzeia. Naturaleziak gizonari emon deutan doerik estimaubena da errazoiaren usuba. Au dala medijo erabagiten da gizona alemanijetati. Errazoerik ez bageunka, alemanijak edo arrijak edo beste gauza illen batzuk izango ginaatekez. Zer egiten dau, bada, ordijak? Jangoikuak emon deutan entendimentuko argija ta errazoiaren usuba illundu, ezkuta ta galdu, bere eskubekin orditubagaz. Gizon ordijak ez zer egin daben daki, ez zer egiten daben, ez zer esaten daben. Ordija ez examina egiteko da, ez damuba pormeetako, ez konpeseetako da; ez bere gauzen kontu ta errazoiaren emoteko, ez gizonaren egitaderik daukana da; pekatuzko alemanija bat baño ez da. Au gaiti da, Jangoikuak ordijari deutan gorrotua. Au gaiti da, mundubak daukan ordijaren ikusi ezina. Au gaiti dira, ordijen kontra egin dirian lege gogorak. Au gaiti da ordijaren pekatuba; berak bere naiz, dakijela ta ezaututen dabela, trago bat ardao geijago sabelian sartzeia gaiti, errazoiaren usuba galdu ta alemanijaren gisaan bere buruba iminten dabelako. Ara, kristinaubak, berba gitxitan esanda, zetan dauan ordijaren pekatu egitia. Ikusi daigun oan, zeintzuk dirian kristinaubak laarregi eran dabena ezaututeko senalliak.

II.

Ardaozaliak uste dabee, eran dabeen guztia sabelian koberneetan badabee, ez diriala ordituten, asko eran arren. Au sinistuta bizi dira ordirik geijenak pekatu mortalian. Eran dabeen lekuti atzera etaraten ezpadabee ardaue, ez dabee penseetan, pekatu egin dabeenik. Baña juez txarrak dira ordijak, gauza onetan euri sinistuteko. Santo Tomasek eta beste Elexako erakuslaak esaten dabee, orditutia dala biar daben baño ardao geijago eraatia. Ta au edozein bere ardao jenerotan. Bada, guztiak dira, tertzijoti aurrera irago ezkeru, juizijua galtzen dabeenak. Kristinau guztiak ez dirian leez janian ta eranian bardinak, ezin imini lei guztientzako neurri bat. Baña guztiak ezautu leije ta ezautu biar dabee, nos dan laarregi. Ta jakin daizun kristinaubak nos eraaten dabeen biar dan baño ardao geijago, iminten dira erregela batzuk, zeintzabetati ezaututen dan klaru nos ordituten dan ardaue eran dabena.

Lelengo, ardaue eran daben bijaamonian zer esan daben edo zer egin daben, ardaue eran bagarik dauanian leez, akordau ezin danian esaten da orditu dala. *Bigarrenian* esaten da orditu dala kristinauba, ardaue eran daijanian, bestelan esaten ez dituban edo egiten ez dituban gauzaak esan edo egiten ditubanian. *Irugarrenian* esaten da orditu dala, eran bagarik dauanian leez, gauza onak eta txarrak erabagi ezin ditubanian. Kontu bat etarateko, zer egingo daben esateko edo leenago egindakuen errazoiaren emoteko, ardaueak juizijua laino artian leez naastautu iminten deutanian ta burubagaz ondo erabagi ezin ditubala iminten dabenian. *Laugarrenian* esaten da orditu dala, ardaueak berba ondo erabagi ezin dituban moduban, miina lastu ta motelduten deutanian. Bada, laarregi eranak ekarten dau tertzijo atara. *Bostgarrenian* esaten da orditu dala, oñen gañian zuzen juan ezin dan tertzijora ta albo alboka egitera, ardaueak ekarten dabenian. Ta baita ikusten dituban gauzak, etxiak eta arbolak eurekautan balebilz leez, begitanduten jakozanian bere. Bost erregela oneetati ezautuko dau gizonak nai emakumiak, ia tertzijoti aurrera ardaue eran daben edo ez; ta ia laarregi eranagaz pekatu egin daben edo ez. Bada, guztietan erakusten da klaru, nos illundu ta borreetan dan ardaueagaz errazoiaren usuba. Ta errazoiaren usuba illundutia edo lañotutia eranagaz, berez beti da pekatu mortala. Baña obetugo aitu daizun, esango dotsut azkenian, zelan pekatu egiten dan jan eran laarregijagaz.

III.

Inok bere ukatu ezin lei, neure kristinaubak, ordituta pekatu dana. Ta ez edozein bere pekatu, ezpada pekatu ezaina, lotsarizkua ta txito Jangoikuaren gorroto andikua. San Pablo apostoluba azartuten da esaten, *ordijak ez dabeela gozauko zeruko Erreñuba*. Esan da ze mailezija daukan orditutiak, esan da zetan dauan ordituta. Baña orraitino bere esan biar da zerbait geijago, nos eta zelan pekatu egiten dan ezaututeko.

Jazo leiteke, kristinaubari ardaauak burura igotia ta pekatuak ez egitia. Au izaten da, edo gorputzaldi txarra daukalako, edo jan zaarrian daualako, edo besteetan eraaten ez daben ardao jenerua dalako. Alako okasinoe baten ustez uste bagarik eta akordau orduko ardao puska batek gizona galtzeia, ez dau inok esaten pekatu mortala dala. Ta endamas inos orditu ez oi dan personia bada. Beste ainbeste jazo leiteke, ardao gitxi eran arren, berak gatx egitia ta menturaz egun bateko buruko mina ta gorputz aldi txarra emotia. Onek bere, besteetan juizijua galdu bagarik eran oi daben beste eran ezpadau ta berak aintzat ez eukala galdu badau ardaauak, ez dau pekatuak egiten, pekatu mortalik ez beintzet. Bada, gauza bat da gorputzaldi txarra daukalako ardao puska batek burura igotia ta gatx egitia ta beste bat da ordituta. Lelengua ez da pekatu, bigarrena beti. Egija da, kristinaubak beti kontuz eran biar dau ardaaua. Ta, edo jan bagarik dauanian, edo bustita dauanian, edo gorputzaldi txarra daukanian, edo ardao mudauba eraaten dabenian, obeto begiratu biar deutsa bere burubari. Ta gatx egingo deutsana edo burura igongo deutsana dakijela eraaten badau, gauza gitxija izan arren, pekatu eiten dau.

Osterantzian, zein gizonak eta zein emakumiak, leenago esan dirian bost erregeletati baten nai baten tertzijora eldu artian eraaten badau edozein bere ardao jenero, egiten dau pekatu mortala. Bada, guztietan eta bakotxian iminten dau kristinaubak bere buruba errazoiaren usu osua bagarik ta egiten deutsa kaltia osasunari. Eria daben guztian edo sarritan ordituteko oitura inpamia daukan gizona edo emakumia, beti dago pekatu mortalian ta inok bere asolbidu ezin lei, erremedijau artian edo orditutiari isteko berba pirmia ta senalliak emon artian. Ordituten danak ez deutsa gatx bat bakarrik ekarten bere buruari, ezpada asko. Galtzen dau errazoiaren usuba ta geratuten da alemanijaren gisan. Galtzen dau osasuna ta iragoten dau gau txarra ta bijamoneko buruko mina ta gorputzeko aginterik eza. Galtzen dau arimia; bada, esan dan leez, ordituten danak egiten dau pekatu mortala. Galtzen dau aziendia; bada, gauza jakina da, ordijak premina bagarik eta modu txarrian asko kasteetan dabena. Ez dago begi-

ratu baño, ordijak ze itxuratara ekarri ditubeen euren etxiak, aziendaak eta pamelija. Galtzen dau bere kleituba; bada, umeetarañoko guztiak barre ta burla egiten deutsee ordijari. Auzuak ez dabee ordirik gura izaten inporta daben gauzatarako. Errijak bere ez deutsa ardauan jausten dan gizonari, entzutia daukan opizijorik emoten, nora ezian edo suertian baño. Galtzen dau bakia; bada, senarra edo semia ordituta doian etxian nekez paltako da agirakia ta bake txarra.

Enpin kontau ezin leiz gizon ordijaren pekatubak. Ardaau aora daroianian uste dau, dino san Lore[n]zo Justinianok, artzen dabela eztiya ta sabelian sartu daijanian, bieztuna ta berenua da. Oh, ordi tristiak eta desbenturaubak! Oh, ezautuko bazendu zeinbat kalte ekarten deutzazuzan zeuben arimiari, zeuben bakia, zeuben kleitubari, zeuben aziendiari ta zeuben osasunari! Ta gizon ordijak onako itxura txarra ta lotsarizkua badauka, emakume eraaliak milla bidar txarrau dauka. Emakume ardaozaliak, euki leizan gauza on guztiak galduta daukaz edo galtzeeko arrisku agirijan daukaz. Orregaiti esaten dau Espiritu Santubak, emakume ordijak ez dabela ezkutauko bere desondria ta desonestidadia. Berba oneetan esaten dau, emakume ordija desondrauba ta desonestuba dala. Ta onen gañera esaten dau, ordija izan ezkeru emakumia, ez dabela ezkutauko bere desondria ta desonestidadia; agiriko dala, ezaguna izango dala, publiko izango dala emakume ordijaren desonestidadia ta desondria. San Juan Krisostomok dino, ezer bere ez dauala loijagorik eta torpiagorik emakume ordija baño. San Jeronimok, Klemente Alexandrinokuak eta beste Elexako maisubak esaten dabee, guztiz dala loija, guztiz dala atsituba, guztiz dala zikina emakume ordija. *Nihil turpius. Nihil foedius. Admodum turpis.*

Erroman eukeen lege bat, etxian ardaau eraaten eban emakume ezkondua, adulterazat kastigetako aginduten abana. Mezenak ill eban bere emaztia, ardaau eraaten ebalako ta juezak ez eutseen kargurik artu, ill ebalako. Luzio erregiak beste ainbeste egin eban bere emaztiagaz, dino Arnadiok. Guztien eitxijan egija da, emakume ordijak senarrari pedia gordeko ez deutsana; zaarra bada, berdía ta pekatu estalgilia izango dana; ta gaztia bada, galduba.

Oh, kristinaubak, begiratu zeuben arimaak gaiti, bizijo inpame oni leku emon baño leenago; bada, beragaz dakaz beste pekatu jenero guztiak. Emakume ordija daukan etxiak edo errijak diabru baten truke emon al balei edo kendu al balei, tratu ona egingo leuke nire eitxijan. Bada, diabrubaganik apartau geintekoz erreztu; baña ezin erremedijau leiz emakume ordijaren kaltiak. Ta onegaz akabetan ditut lelengo partiaren lezinoiak.

Eskatzen deusatz bijotz osuagaz Aita Eteruari miserikordija, Seme Dibinuari bere pasinoe santuko merezimentubak, Espiritu Santubari karidade bizija, Ama Birjina guztiz santiari laguntasuna, aingerubai sokorru-ba, santubai erregubak ta zubei guztioi zeuben orazinoe garbijak eta egi-jazkuak, Elexa Ama santiaren pediagaz, esperantziagaz ta karidadiagaz entregetako Jangoikuari geure arimaak ta eukiteko zeruban eternidadeko bizitza ditxosua. Amen.

Lelengo partiaren despeidia.

O. S. J. S. R. E. K. A.